

Jan Masseur : tooneelspel in 5 bedrijven

<https://hdl.handle.net/1874/366443>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneelstukken

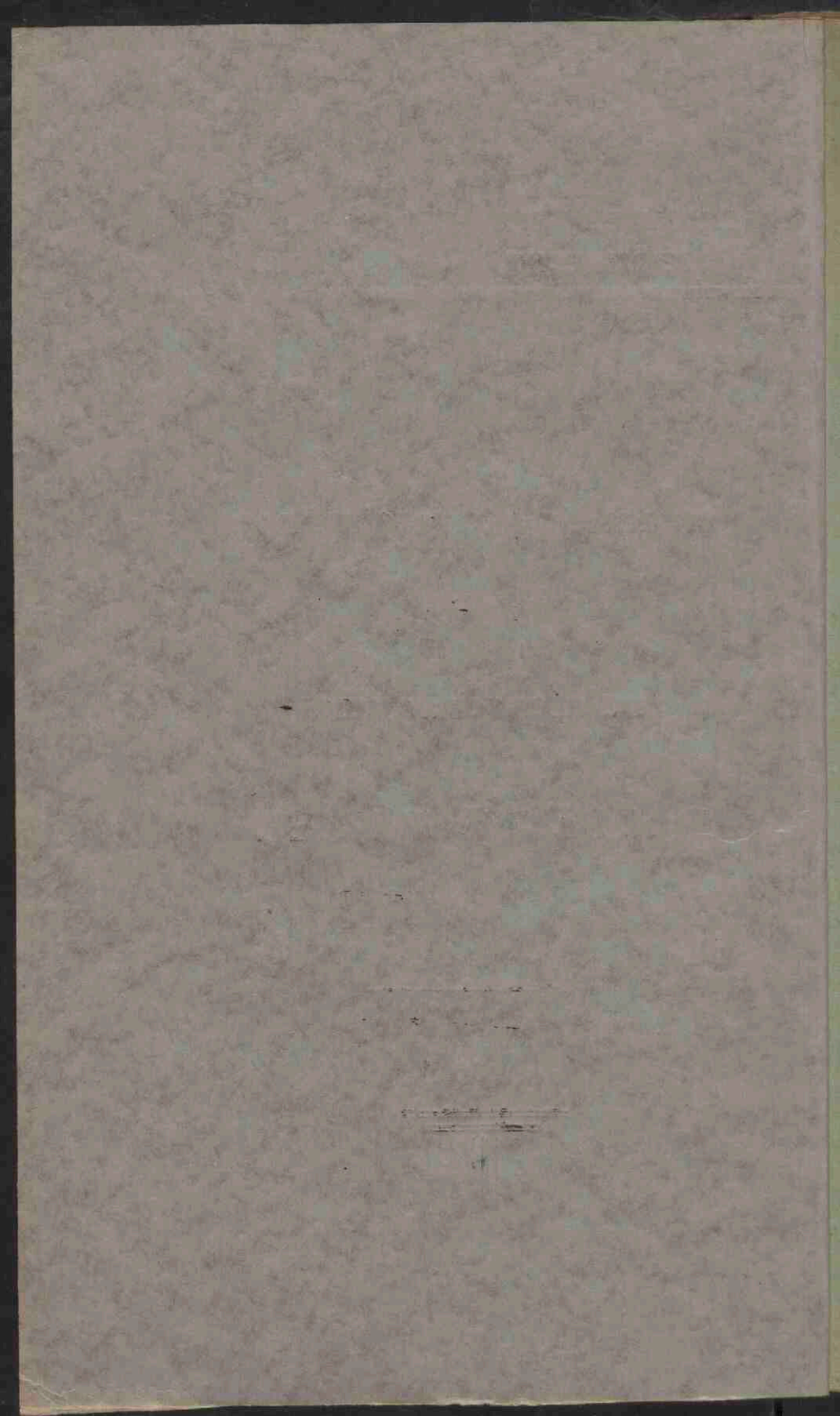
uit de

nalatenschap van

Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 15 _____

Dr J. M. W. L.
N. 391a

D. M. MAALDRINK

JAN MASSEUR

TOONEELSPEL IN VIJF BEDRIJVEN

AMSTERDAM — A. RÜSSING — 1887.

Uitgave van A. RÖSSING te Amsterdam.

DE LANTAARN.

Derde Jaargang.

Verschijnt den 1sten en 15den van elke maand.

Prijs per 3 maanden f 1.25, fr. p. p. f 1.37.

In de Jaargangen van 1885/86 leverden bijdragen: H. J. SCHIMMEL, Prof. Dr. JAN TEN BRINK, Cd. BUSKEN HUET, ENGELBERT DE CHATELEUX, A. W. STELWAGEN, JAN C. DE VOS, H. L. BERKENHOFF, J. A. BIENTJES, F. SMIT KLEINE, F. ROSENSTEIN, J. VAN RENNES, W. G. VAN NOUHUYS, WILLEM HOLLANDER, J. H. RÖSSING, G. WAALNER, M. COENS, enz.

DE LANTAARN veroverde zich reeds in het eerste jaar van haar bestaan eene niet te miskennen plaats, door frischheid van inhoud, strijdvaardigheid tegen den Hollandschen Jan Saliegeest in kunst en letteren en vooral door het besteden van zorg aan den vorm.

Ook vonden de geestige krijtteekeningen, waarmede **J. HOLS- WILDER** ieder No. opluistert, zeer veel waardeering.

Alle maandschriften, dag- en weekbladen beweren eenstemmig, dat **DE LANTAARN** eene eigen en eenige plaats onder onze Tijdschriften inneemt.

Proefnummers worden op aanvraag gratis toegezonden.

Van den 1sten en 2den Jaargang zijn nog enkele exemplaren verkrijgbaar à f 5.—

JAN MASSEUR.

TOONEELSPEL.

Aan Rederijkerskamers en Familiekringen is het recht van
vertooning vergund.

D. M. MAALDRINK

JAN MASSEUR

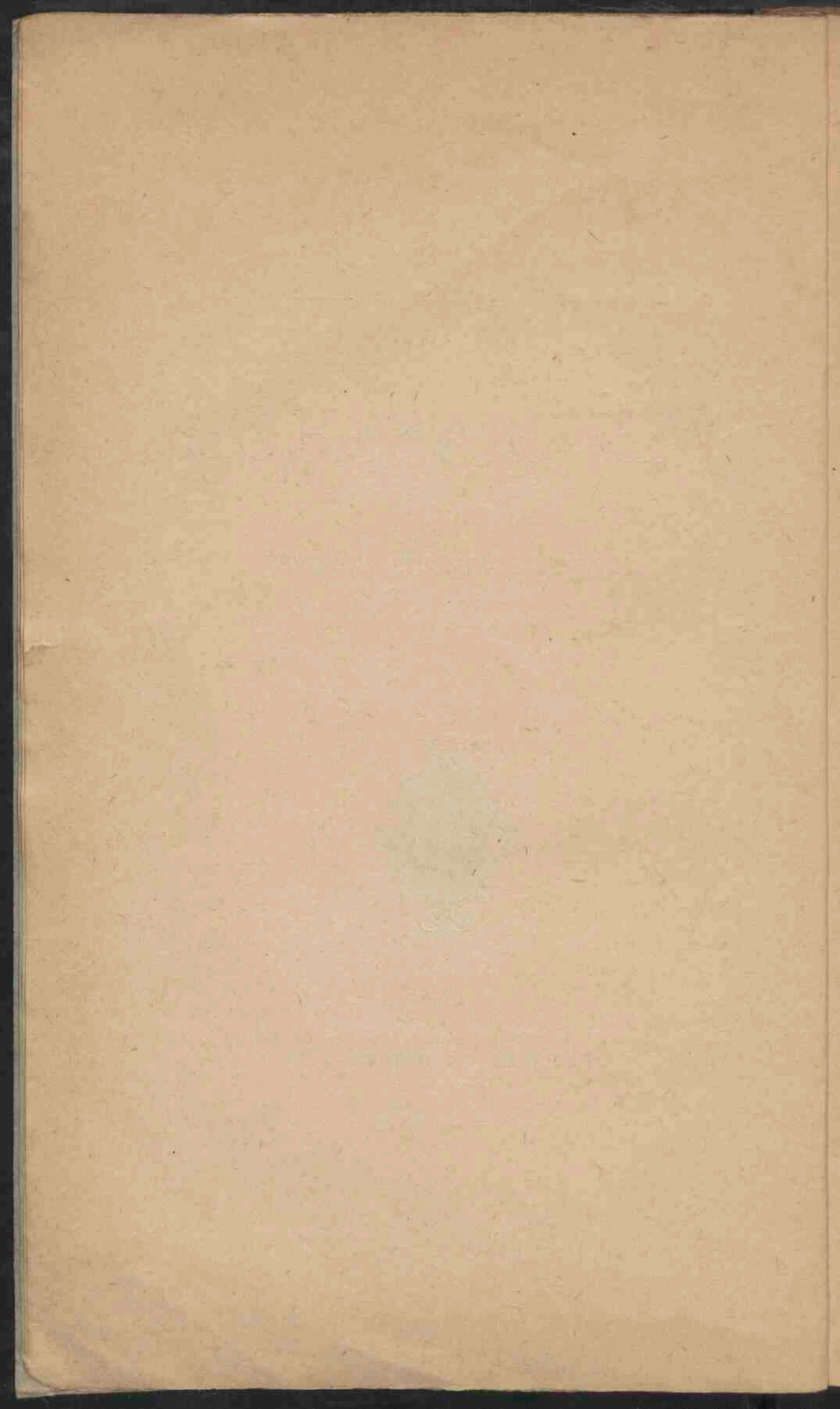
TOONEELSPEL IN VIJF BEDRIJVEN

AMSTERDAM — A. RÜSSING — 1887

Het recht van opvoering door den Auteur voorbehouden volgens de Wet van
28 Juli 1881 (Staatsblad No. 124).

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

JAN MASSEUR.

PERSONEN.

HERTOG VAN MÉRICOURT.

MARKIES VAN MÉRICOURT, zijn zoon.

TOURNICHON, rentmeester van den Hertog.

MAXIMILIAAN ROBESPIERRE, lid der Nationale Conventie en voorzitter van het Comité tot Openbaar Welzijn.

JAN MASSEUR, smid; later lid der Nationale Conventie en aanhanger van Robespierre.

JEANNE, zijne dochter.

ANNE-MARIE, zijne zuster.

FRANS, | smidsgezellen, knechten van Masseur.

JOZEF, |

PIETER CORIN, | landlieden te Boulainvilliers.

JAKOB LÉGURIER, |

MARIANNE, eene arme vrouw.

TABOURET, schilder,

LISETTE, zijne vrouw,

VALENTIN, hun zoon,

CHEVRION, schrijnwerker,

MARKIES VAN ST. CYR,

LATREILLE, een student,

LOUISON, eene naaister,

CÉCILE RÉNAULT,

Eene Markiezin,

Een Priester,

Een Sergeant der Nationale Garde. *)

Een Dokter.

Een Gerechtsdienaar.

Dorpelingen van Boulainvilliers. Nationale Garden en Burgers en Burgeressen van Parijs. Gevangenen.

Het eerste bedrijf speelt in den herfst van 1788; de volgende bedrijven in het laatst van Mei 1794.

Tooneel: *in het eerste bedrijf Boulainvilliers, een dorp in Bourgondië; vervolgens Parijs.*

*) Namelijk de Sergeant, die in het Tweede en Derde Bedrijf voorkomt.

EERSTE BEDRIJF.

NAAR PARIJS!

De smederij van Masseur; links een binnen- en op den achtergrond een buitendeur.

MASSEUR *met een courant*, FRANS, JOZEF.

FRANS. En dat staat alles in de courant, baas?

MASSEUR. Ja, jongen.

FRANS. En wij krijgen dus de Staten-Generaal?

MASSEUR. Ja, Frans.

JOZEF. Wat wil dat eigenlijk zeggen, baas, Staten-Generaal?

MASSEUR. Dat wil zeggen, Jozef, dat wij eindelijk ook wat te zeggen krijgen.

FRANS. Dat wij ook onze afgevaardigden zullen hebben, niet waar, baas?

MASSEUR. Ja, jongen.

JOZEF. En wanneer komen al die Generaals bij elkaar?

FRANS. Hij met zijn Generaals! — 't Volgend jaar Mei, niet waar, baas?

MASSEUR. Op zijn laatst. Het werd tijd, meer dan tijd, dat eindelijk de bijeenkomst der Generale Staten voor goed werd vastgesteld, althans —

FRANS. Althans?

MASSEUR. Althans als men wilde, dat er van de vijfentwintig millioen hongerlijders, waaruit het Fransche volk bestaat, nog eenigen overbleven om hun vertegenwoordigers te kiezen. — Maar kom, jongens, nu weer aan het werk! Wij zouden den heelen middag verbabbelen. — *Bergt de courant in een kastje aan den muur.* Met zulke smokkelwaar kan men niet te voorzichtig zijn. Als de Hertog er de lucht van kreeg, wou hij mij wel dood laten ranselen!

FRANS. 't Moet toch plezierig zijn alles te kunnen lezen, wat op zoo'n papier staat!

MASSEUR. 't Heeft mij vrij wat inspanning gekost, vóór ik het zoover had gebracht; want ik ben mijn eigen leermeester geweest.

FRANS. Hoe heb je dat aangelegd, baas?

MASSEUR. Als ik in Autun kwam, en op de markt een koninklijk bevelschrift zag aangeplakt, dan verzocht ik aan de omstanders het mij voor te lezen. Ik onthield er dan eenige woorden van, en de figuren, waardoor die woorden werden voorgesteld, teekende ik zorgvuldig na. Op die manier kwam ik er achter welke letter door elk teeken werd aangeduid. Zóó leerde ik het gedrukte schrift lezen.

JOZEF. Is er dan nog ander schrift, baas?

MASSEUR. Ja, stoffel. Maar neen, jij kunt niet helpen, dat je zoo onwetend bent; want je bent nooit in de gelegenheid geweest om wat te leeren. — Ik haalde vroeger dijkwijs de brieven voor den Hertog van den postmeester te Autun; daar ik nu wist, dat op de adressen steeds moest

staan: „Hertog van Méricourt te Boulainvilliers” — zoo paste ik door onderlinge vergelijking der schrijfteekens daar dezelfde methode op toe. En zoo las ik mettertijd ook alle geschreven schrift. — *Marianne komt door de buitendeur.* — Kijk, daar is Marianne! — Hoe gaat het, oudje?

MARIANNE. Zoo'n gangetje, Jan, zoo'n gangetje.

MASSEUR. Wat heb je in dien zak? Beuknoten?

MARIANNE. Och, hij is nog niet half vol. Ik moest er op het laatst uitscheiden, want mijn rug deed mij zeer van al dat bukken. Ik word al een dagje ouder, Jan.

MASSEUR. Dus je was bezig met het opdoen van je winterprovisie! 't Is waar! De Israëlieten in de woestijn hadden manna en kwakkelen, en jij hebt beuknoten!

MARIANNE. Laten wij niet klagen, Jan, zoolang wij dat nog hebben!

MASSEUR. Je hebt gelijk. En bovendien, men *) heeft immers gezegd, dat het volk wel gras kon vreten! Ha, ha! Beuknoten en gras! Gelukkig Frankrijk!

MARIANNE. Soms wou ik, dat ik maar dood was; dan weer hoop ik op een beteren tijd, al is het niet voor mij, dan toch voor anderen.

MASSEUR. Een betere tijd! Erger ten minste kan het niet. Reeds eenige jaren achtereen hongersnood door het gansche land; ook dit jaar de oogst geheel vernield door den hagel; wat er van koren nog aangevoerd werd, opgekocht door speculanten, die thans de markt zoo hoog mogelijk opdrijven; daarbij de reeds ondragelijke belastingen nog telkens verzwaaard; ja, komen moet hij, die betere tijd! En als hij niet komt —

JOZEF. Wat dan, baas?

*) Foulon, een koninklijk intendant, die later dit gezegde met een gruwelijken dood moest boeten.

MASSEUR *doet een slag op het aanbeeld.* Dan zullen wij hem maken, zoo waarachtig als ik Jan Masseur heet! — Kom, oudje!... Wel, mensch, wat zit je bedroefd in de kleeren! Heb je 't niet koud met dit gure herfstweer?

MARIANNE. Zoo'n beetje rillerig, Jan, zoo'n beetje rillerig.

MASSEUR. Zoo'n beetje! Weet je wat, ga naar mijn zuster; zeg maar, dat ik je gestuurd heb! Licht heeft zij nog een oud jak voor je en in elk geval wel wat beters te eten dan beuknoten.

MARIANNE. Duizendmaal dank, Jan. Wat zou er van de arme Marianne worden, als jij en nog een paar oude vrienden niet zoo goed voor haar waren!

MASSEUR. Daarover een ander keer. — Hier maar heen! — *Dringt haar de binnendeur in. Zoo! Marianne af.*

FRANS. Hoe oud mag zij toch zijn, baas?

MASSEUR. Zij is geen jaar ouder dan ik.

JOZEF. Dan begrijp ik er niets meer van, heelemaal niets! De baas is nog geen vijftig, en zij lijkt wel zeventig.

MASSEUR. Zij heeft veel geleden. En wanneer men lijdt zooals zij, Jozef, dan is men gauw oud, stokoud, zelfs als men naar de jaren nog in de volle kracht van het leven moest zijn.

FRANS. Zij heeft dan veel rampen ondervonden?

MASSEUR. Veel? Och neen. Eén ramp, een dubbele ramp desnoods; ziedaar alles! Haar geschiedenis is zoo alledaagsch mogelijk. Zoo oud en vervallen als zij er thans uitziet, was zij toch eens het mooiste meisje van Boulainvilliers. Natuurlijk had zij een vrijer; dat die op zijn beurt de mooiste jongen van het dorp was, is ook zoo verwonderlijk niet. Ontegenzeggelijk waren zij het knapste paar uit den omtrek, ja, misschien uit heel Bourgondië. Welnu! Zij zouden trouwen. De trouwwagen stond al klaar; maar een derde bemoeit er zich mee, steekt een spaak in het wiel... ha! — *Balt de vuist in verbeten woede.*

FRANS. Je hebt ons nieuwsgierig gemaakt, baas!

MASSEUR. Op den ochtend van den trouwdag verdween de bruid; dien eigen avond verdween de bruijom, en —

FRANS. En?

MASSEUR. Och, 't is heel alledaagsch. Een paar dagen later vischte men den bruijom uit den dorpsvijver op: de stakker was er zeker 's avonds door de duisternis misleid ingeraakt! Hm! Ook de bruid kwam weer te voorschijn, maar dat duurde een maand of vier. Men vond haar half bewusteloos en bijna heel bevroren in het bosch; hoewel wij in het hartje van December waren, was zij slechts met eenige lompen bedekt, en dat, terwijl haar rug eenenal striemen en wonden was! Toen zij weer bijkwam, was zij dezelfde Marianne niet meer. Haar gulle lach was verdwenen, haar blozende kleur verbleekt, haar vurige oogopslag verdoofd; kortom, zij was een oude vrouw geworden, en dat is zij gebleven tot op den huidigen dag.

JOZEF. En hoe heette haar bruijom?

MASSEUR. Wat doet er zijn naam toe! Maar wil je weten wie hij was? Hij was de beste vriend van —

FRANS. Nu?

MASSEUR. Van Jan Masseur. — *Bedekt zich het gelaat met de handen.*

JOZEF. En de ander?

MASSEUR. De ellendeling, die de oorzaak was van den zelfmoord van mijn besten vriend; die de schendende hand aan Marianne sloeg; die, na zijn lusten aan haar geboet te hebben, haar door zijn knechten met zweepslagen uit zijn kasteel liet jagen; die eerlooze, die lafaard was —

FRANS. Was?

MASSEUR. De Hertog van Méricourt. — *Doet een geweldigen slag op het aanbeeld.*

Buiten een steeds naderend geschreeuw, waarvan weldra

duidelijk verstaanbaar: Naar Jan Masseur! Naar Jan Masseur! Spoedig daarop komen door de buitendeur Corin, Légurier en Dorpelingen.

MASSEUR. Hola, vrienden! wat is er aan de hand?

DORPELINGEN. Jan Masseur zal het uitmaken!

MASSEUR. Wat moet ik uitmaken?

CORIN. Sapristi! Het geschil tusschen mij en Jaap Légurier.

MASSEUR. Laat hooren je geschil. Jij, Piet Corin, bent de oudste; dus jij begint.

CORIN. Nou, Jan, het geval is dan zoo. Ik had een bovenste best schaaap op stal en dat wou ik wel verkoopen, want ik kwam geld voor de pacht te kort. En zoo had ik al met mijn wijf overlegd, dat ik er op den eersten marktdag mee naar Autun zou, toen Jaap Légurier bij mij komt binnenvallen. — „Jij hebt een schaaap te veel?” vraagt hij. — Te veel en te veel is twee, zeg ik. — Hij weer: „Wil je 't kwijt, Piet?” — Toen ik weer: 't Kan er naar zijn, Jaap. — „Mag ik het eens zien, Piet?” — Aan zien is niks verbeurd, Jaap. Kom dan maar mee naar den stal! — Nou, Jaap ziet het schaaap. „Niet veel bizonders!” zegt hij. — Sapristi, zeg ik, zooals den deze vind je ze niet op de markt! — „En hoeveel moet dat kosten, Piet?” — Als je eens twintig livres gaf, Jaap! — „Wil je der ook dertig, Piet?” — Als ik ze maar krijgen kon, Jaap! — Nou, dat draineerde zoo'n beetje, maar eindelijk werden dan ik en Jaap het eens voor achttien. Hij zou zijn schaaap den volgenden morgen komen halen. — „Ajuus, Piet!” — Van 't zelfde, Jaap! — Zoodat ik maar zeggen wil, dat Jaap het beest deugdelijk en wel van mij gekocht heeft.

EERSTE HELFT DER DORPELINGEN. Jaap had het van hem gekocht! Daar valt niks tegen te zeggen!

LÉGURIER. Maar ik had het nog niet ontvangen, zou ik denken!

TWEDE HELFT DER DORPELINGEN. Hij had het nog niet ontvangen! Daar zit het hem!

MASSEUR. Stilte! Laat Piet Corin verder vertellen!

CORIN. Sapristi! wat zal ik er nog meer van vertellen! 't Is een ongeluk, Jan, waar de beste niet voor kan. Nou, het geval is dan zoo. Dien eigensten nacht is mijn wolfs-hond losgebroken — anders zoo'n zachtzinnig dier voor de karn — en hij heeft het schaap van Jaap doodgebeten.

LÉGURIER. Het was mijn schaap nog niet! Je hadt het mij nog niet afgeleverd! Jij was er dus verantwoordelijk voor!

CORIN. Jij hadt het dier gekocht, dus het ging mij niet meer aan!

EERSTE HELFT DER DORPELINGEN. Nee hoor! 't Ging Piet niet meer aan!

LÉGURIER. 't Is zijn schuld. Hij had beter voor het schaap moeten zorgen; dan was het ongeluk niet gebeurd!

TWEDE HELFT DER DORPELINGEN. Ja zeker! Piet had er beter voor moeten zorgen!

CORIN. Sapristi! Ik kon toch niet weten, dat mijn hond los zou breken? Dat is nog nooit eerder gebeurd!

LÉGURIER. Ik heb hem toch niet van de ketting losge-maakt, zou ik denken?

EERSTE HELFT DER DORPELINGEN. Piet Corin heeft gelijk!

TWEDE HELFT DER DORPELINGEN. Jaap Légurier is in zijn recht!

MASSEUR. Bedaard, vrienden! als je tenminste wilt, dat ik mijn gevoelens uitspreek?

ALLE DORPELINGEN. Ja, ja! laat Jan Masseur beslissen!

JOZEF *tot Frans*. 't Zal mij benieuwen wat de baas daarvan maakt, want ik ben het half eens met Piet en half met Jaap.

MASSEUR *tot Corin en Légurier*. Ik moet je twee vragen

doen. Vooreerst, neem je mijn uitspraak aan? Anders bemoei ik mij liever niet met de heele kwestie.

CORIN. Zooals jij het zegt, is het ons goed. Niet waar, Jaap?

LÉGURIER. Ja, Piet.

MASSEUR. Dan mijn tweede vraag. Was er bij den koop bedongen, dat Piet het schaap nog een dag moest houden?

CORIN. Wel nee! Dat deed ik alleen voor Jaap zijn plezier.

LÉGURIER. Dat is zoo.

MASSEUR. Dan kom ik tot dit besluit. Jij, Piet Corin, hadt moeten oppassen, dat je hond niet bij het schaap kon komen; dat 's een. Wat jou betreft, Jaap Légurier, van het oogenblik dat jij het schaap gekocht hadt, ging het jou ook aan, en als jij het voor een dag aan Piet Corin toevertrouwdet, dan was dat voor je eigen risico; want Piet had eenvoudig kunnen zeggen: „Ik dank je; neem jij je schaap maar mee!” Dat 's twee.

ALLE DORPELINGEN. Zeker! Dat had Piet kunnen zeggen!

MASSEUR. Je bent daarom beiden aansprakelijk voor den dood van het schaap; niets billijker dus dan dat je beiden evenveel scha lijdt. Het was verkocht voor achttien livres, waarvan jij, Jaap, er negen aan Piet moet geven. Het vleesch hoort je beiden toe; het vel met de wol daarentegen moet volgens onze gezegende wetten worden afgestaan aan den beul te Autun, want het dier is niet op de slachtbank gestorven.

JOZEF *tot Frans*. Daar heeft zich de baas knapjes uitgered; dat had ik hem niet nagedaan.

CORIN. Ik stem er in toe, Jan.

LÉGURIER. Ik ook. Ziedaar mijn hand, Piet.

MASSEUR. Zoo mag ik het zien.

ALLE DORPELINGEN. Leve Jan Masseur de Rechtvaardige!

MASSEUR. Rechtvaardig noemt gij mij? Misschien verdien ik dien eere naam, misschien niet. Maar als ik hem een weinig verdien, weet ge waaraan ik dat te danken heb? Hieraan: dat ik gezworen heb om, als ik mij ooit mocht betrappen op een onrechtvaardigheid, alsdan tegen mij zelf tienmaal strenger te werk te gaan dan ik het ooit zou doen tegen anderen. — Maar nu van wat anders, vrienden! Ik heb groot nieuws. Onze goede Koning heeft thans vast bepaald tegen Mei de Staten-Generaal bij elkaar te roepen.

ALLEN, *behalve Frans en Jozef*. Leve de Koning!

MASSEUR. De adel en de geestelijkheid zullen elk driehonderd der hunnen kiezen, terwijl wij, de derde stand, zooals men ons noemt, door zeshonderd afgevaardigden vertegenwoordigd zullen worden. Wij zullen dus volkomen met de beide andere standen gelijk staan. Wij zullen mannen onzer keuze naar Versailles zenden, om voor ons te eischen wat onze groote wijsgeer Rousseau genoemd heeft: de rechten van den mensch! De rechten van den mensch, van elk menschelijk wezen, dat hier ademt, dat hier werkt, dat hier duldt, dat hier lijdt! De rechten van den mensch, dat zijn: de rechten van u en van mij, van uw ziekelijke vrouw, van uw tenger kind! Leven de rechten van den mensch! Leve de derde stand!

ALLEN. Zij leven! En leve Jan Masseur!

Anne-Marie komt door de binnendeur.

ANNE-MARIE. Hemelsche goedheid! wat een lawaai! Het lijkt wel dat wij hier vergadering houden! Beste menschen, je moet mijn broër Jan maar goed het hoofd warm maken, hoor! Hij is nu al half dol met zijn redematies over allerlei dingen, waar geen hond of kat uit wijs kan worden; maar dan komt hij zeker in het gekkenhuis! — *De Dorpelingen stuipen de een na den ander weg.* — Je doet hem een

grooten dienst met hem zoo van zijn werk af te houden, verstaan? Wij kunnen het best zonder de smederij stellen! Och, lieve deugd, ja! En jelui schijnt er ook warmpjes in te zitten, dat je hier je tijd zoek brengt met te luisteren naar de dolhuispraatjes van mijn broër! — En daar heb je Pieter Corin ook! Wel, wel! Hoe is het, man? Is jou het hoofd ook al in de war? — *Corin af.* — En jij, Jakob Légurier, ook al nieuwerwetsche denkbeelden in je bol? — *Légurier af.* — Als de baas nu eenmaal niet wijzer is, kunnen jelui, knechts, hem dan die gekheden niet uit het hoofd praten?

MASSEUR. Waarlijk, Anne-Marie, je hebt de menschen door je kijken op de vlucht gejaagd; je moest voor vandaag tevreden zijn!

ANNE-MARIE. Tevreden! Daar is wel reden voor! In de smederij loopt alles verkeerd; dat zie ik met mijn eigen oogen! En in huis is er heelemaal niets met je aan te vangen! Men kan je tienmaal hetzelfde vragen, zonder dat je blijken geeft er iets van verstaan te hebben: zóó zit je verdiept in allerlei paperassen.

MASSEUR. Hoor eens, zuster, je weet, dat wij het daar toch nooit over eens worden! Bemoei jij je liever met je huishouding.....

ANNE-MARIE. En jij je met je smederij! Afgepraat! — Is Jeanne hier ook geweest?

MASSEUR. Is zij dan niet tehuis?

ANNE-MARIE. Zij zal nog niet van haar boodschap terug wezen. — *Voor zich onder het heengaan.* Zij blijft mij tegenwoordig te lang uit. En telkens boodschappen! Daar steekt bepaald wat achter. *Af door de binnendeur.*

MASSEUR. Zonderlinge vrouw! Wie haar hoort kijken en razen als daar even, zou niet denken dat het gezicht van een kind voldoende is om haar weekhartig te maken! Soms

is zij voor mij een duivel in huis, maar . . . voor Jeanne is zij altijd een engel.

FRANS. Is je zuster nooit getrouwd geweest, baas?

MASSEUR. Neen.

JOZEF. Daar zullen misschien niet veel vrijers op los gekomen zijn, wanneer zij vroeger ook al zoo goed haar snavel kon roeren!

MASSEUR *wrevelig*. Zij kon wel viermaal getrouwd zijn!

JOZEF. Dan begrijp ik er niets meer van, heelemaal niets!

MASSEUR *norsch*. Zwijg maar! 't Is volstrekt niet noodig dat jij het begrijpt. — *Tournichon komt door de buitendeur*. — Wien hebben wij daar? Tournichon! Alle duivels!

FRANS *tot Jozef*. Die zal ook welkom zijn!

TOURNICHON. Wel, vriend Masseur, hoe gaat het?

MASSEUR. Ik ben je vriend niet.

TOURNICHON. Altijd even juist in je woordenkeuze! Maar laat ons niet op woorden vitten. Ik ben bepaald blij, dat ik je tref!

MASSEUR. Ik ben zoo moeilijk niet te treffen.

TOURNICHON. Je hebt gelijk, al weer volkomen gelijk. — Weet je, ik had een boodschap van Meneer.

MASSEUR. Van den Hertog? Zoo.

TOURNICHON. Jawel. Meneer is niet best over je te spreken.

MASSEUR. Kom!

TOURNICHON. Die tien jonge kippen van laatst waren lang niet vet genoeg.

MASSEUR. Zoo.

TOURNICHON. En met die vijftien schepel haver was het maar krap aan.

MASSEUR. Zoo.

TOURNICHON. En je weet, dat Meneer toch al boos op je is, omdat jouw eier altijd zoo klein zijn!

MASSEUR. Zoo.

TOURNICHON. Meneer meent ook, dat je hem niet al de vruchten hebt gebracht van den boomgaard, die op je weiland staat. Pas een ander jaar beter op!

MASSEUR. Nog iets?

TOURNICHON. Er zijn drie appelboomen dood of zoo goed als dood; zorg dus, dat je ze uitroeit en er nieuwe inpoot! Het doode hout moet je op het kasteel bezorgen!

MASSEUR. Waarlijk?

TOURNICHON. Dat is dat. Maar ik heb nog meer voor je in 't zout.

MASSEUR. Ei!

TOURNICHON. Een der hooischuren van Meneer wordt aan den achterkant erg bouwvallig; daar moet eens een finke reparatie aan gebeuren. Je komt dus Maandag met een kar steenen en best timmerhout op het kasteel. Maar van het doode hout in je boomgaard afgebleven, begrepen?

MASSEUR *ziet Tournichon strak aan, maar zwijgt.*

TOURNICHON. Dat vooreerst. Laat ons nu eens aan het rekenen gaan. Jij bent de baas, dat 's één; dan heb je twee knechten, dat 's drie. Is het niet zoo?

MASSEUR *blijft zwijgen.*

TOURNICHON. Derhalve met je drieën. Elk van jelui is Meneer drie dagen werk schuldig; driemaal drie is negen, dat maakt samen negen dagen lang één man. Of heb ik het mis?

MASSEUR *blijft zwijgen.*

TOURNICHON. Te beginnen dus met Dinsdag — want Maandag moet je hout en steenen aanvaren; dat ben je reeds uit je zelf verplicht en die dag telt dus niet mee — aanstaanden Dinsdag dan en acht volgende werkdagen moet telkens een van jelui ter beschikking van Meneer staan, begrepen?

MASSEUR *blijft zwijgen.*

TOURNICHON. Natuurlijk heeft Meneer je die dagen in den kost.

FRANS. Dat wil zeggen, dat wij een korst haverbrood en wat spiertjes knoflook krijgen voor den heelen dag! Wij kennen dat, je kost!

MASSEUR *wenkt Frans te zwijgen.*

TOURNICHON. Daar zou ik warempel wat vergeten! Je neemt het mij toch niet kwalijk? Je hebt een paard, is niet? Voor dat paard ben je ook drie dagen werk schuldig; dat wordt dus twaalf dagen in plaats van negen. Jammer dat je geen wagen hebt ook! Dat was er weer drie dagen bij! Want jelui bent stevige klanten; dat moet ik je ter eere nageven.

MASSEUR *fluit een wijsje binnensmonds.*

TOURNICHON. Nu heb ik, geloof ik, mijn boodschap overgebracht. Neen, nog iets! Men heeft Meneer verteld, dat je van plan was je bouwakker tot weiland te maken. Je weet, dat mag volstrekt niet; want je zoudt daardoor den Pastoor en de beide kloosters in hun tienden te kort doen.

MASSEUR *blijft fluiten.*

TOURNICHON. Ook verbiedt Meneer je in het vervolg zijn duiven van je land te jagen. Als je zoo bang bent, dat zij je scha zullen doen, dan moet je maar eens zoo dik zaaien.

MASSEUR *blijft fluiten.*

TOURNICHON. Dat's nu alles. Denk er dus aan, dat een van jelui Dinsdag op het eerste klokgelui present is; anders verval je in de boete, begrepen?

MASSEUR *doet een heftigen slag op het aanbeeld.* Ja, voor den Satan! En ik heb ook begrepen, dat het voor jou, verachtelijk werktuig der tirannie, gevaarlijk is hier nog een minuut langer te blijven!

TOURNICHON. Nu, nu! maak je niet boos! Ik ga al, ik ga al. — *In de buitendeur staande.* Tot Dinsdag dus, vriend

Masseur! En Maandag hout en steenen aanvaren! — *Haastig af, daar Masseur op hem dreigt los te vliegen.*

MASSEUR. 't Is voor vandaag genoeg, meer dan genoeg! Laat ons naar binnen gaan! *Allen af.*

Jeanne, op den voet gevolgd door den Markies van Méricourt, komt door de buitendeur.

JEANNE. Foei, hoe onvoorzichtig! Als vader eens hier was geweest!

MARKIES. Dan had ik hem verzocht mijn jachtpaard te beslaan, dat van morgen een zijner ijzers verloren heeft. Dat is immers ook de reden van mijn komst!

JEANNE. Zeker, want de Markies kon natuurlijk geen zijner knechten naar de smederij sturen!

MARKIES *haar hand kussende*. Zou dit een mijner knechten even goed zijn toevertrouwd als mij?

JEANNE. Misschien beter.

MARKIES. Jeanne!

JEANNE. Zie, Markies....

MARKIES. Ik wil geen woord verder hooren, als Mejufrouw Jeanne Masseur den Markies zijn afscheid niet geeft.

JEANNE. Nu dan, laat ons eens openhartig met elkaar praten. — *Zij zetten zich op een bank.* — 't Is vandaag juist een week, dat gij op de eerste onzer korte wandelingen mij zoo dringend vroegt of ik u liefhad. Ik beken, dat ik toen mij zelve niet langer kon bedwingen, maar aan uw borst zonk en u toefluisterde, dat ik u altijd bemind had, altijd!

MARKIES. Welk een hemelsche melodie! Zing mij dat schoone lied nog eenmaal voor!

JEANNE. Wat ik u zei, was de volle waarheid. Ik heb u altijd liefgehad....

MARKIES *haar willende omhelzen*. Mijn engel! Mijn eenige Jeanne!

JEANNE *hem afwerende*. Neen, laat mij! — Toen ge, nu vier jaar geleden, op reis gingt om buitenslands uwe opvoeding te voltooien, zooals uw vader zei — toen was het mij, of ik een deel van mij zelf had verloren, of voortaan alles eenzaam, alle geluk voor mij vervlogen was. En ik was nog maar vijftien jaar! En na vier lange, lange jaren zijt ge nauwelijks terug, of ik laat mij ontvallen, dat ge mij liever dan mij zelve, dat ge mijn alles zijt!

MARKIES. O onuitsprekelijk geluk! — *Wil haar hand kussen*.

JEANNE *trekt haar hand terug*. Zoo staan de zaken. Wat moet daar nu van worden? Van een eerlijke vrijage kan op den duur geen sprake zijn

MARKIES. Hoe? Wat hoor ik?

JEANNE. Uwe vrouw kan ik nimmer worden

MARKIES. Je kunt mijn vrouw niet worden?

JEANNE. De smidsdochter zou zich niet op haar plaats gevoelen als Markiezin. Bovendien zou uw vader nooit zijn toestemming verleen, ook al meendet gij het oprecht met mij

MARKIES. Jeanne! Je beledigt mij!

JEANNE. Ik zou slechts uwe minnares kunnen zijn, om later, als uw blik door schooner oogen geketend werd, plaats te maken voor eene, die u wettig zou toebehooren

MARKIES. Houd op, Mejuffrouw!

JEANNE. De dochter van Jan Masseur gevoelt echter te fier om zich te verlagen tot uwe minnares; want zij heeft van het opbruisende bloed haars vaders in zich. En toch —

MARKIES. En toch? Zeg nu maar alles.

JEANNE. En toch zou er een tijd kunnen komen, waarin zij zich vergat, waarin zij u smeekte uw minnares en niets

meer te zijn; want zij heeft u lief, zooals zij nog nooit iemand heeft liefgehad, zelfs haar vader, zelfs haar tweede moeder niet. Maar juist omdat zij voor zich zelve vreest, juist daarom acht zij het goed bijtijds met u te breken....

MARKIES. Gij krenkt mij eerst en wilt mij dan diep rampzalig maken? Weet gij dan niet, hoe ook ik u bemind heb al die jaren door met al den gloed, met al het vuur, dat in mij is? Weet gij dan niet, hoe in het verre land mijn hart opsprong van vreugde, als door de stilte des avonds een zacht koeltje mij toeruischte: „Zij bemint u! Zij zal de uwe zijn voor altijd! Geduld slechts, geduld!” Weet gij dan niet....

JEANNE. De dochter van Jan Masseur weet dat alles en juist daarom kan en mag zij niet anders, indien zij de achting voor zich zelve wil behouden. Vaarwel, Markies! Vergeet haar, die zal trachten u te vergeten. — *Wil zich verwijderen in de richting van de binnendeur.*

MARKIES houdt haar tegen. Jeanne! Jeanne! Zoo wreed te twifelen aan de zuiverheid mijner bedoelingen! Bij al wat mij heilig en dierbaar is, bij het graf mijner moeder —

Hertog van Méricourt en Masseur komen gelijktijdig, de een door de buiten-, de ander door de binnendeur.

HERTOG. Bravo! bravissimo! Ik zocht je, waarde Markies, en men zei mij, dat je hierheen was gegaan. Nu, je besteedt je tijd beter dan ik dacht! Je profiteert ferm van je opvoeding in het buitenland! Verduiveld, mijn jongen, je hebt flink uit je oogen gekeken! Een mooie meid! Zij is de zonde waard! Ik geef je bij voorbaat de absolutie!

MASSEUR. Zie mij in de oogen, kind!.... Zoo! Goed zoo!.... *Kust Jeanne op het voorhoofd.* Ga nu naar binnen! — *Jeanne af.* — Ik wist niet, Hertog, dat het ook

tot de heerendiensten behoorde om mijn dochter door uw zoon te laten verleiden!

HERTOG. Wanneer de Markies zich met je dochter gelieft te amuseeren, mag je dat wel op hoogen prijs stellen. Wij begrijpen echter, dat jij je die eer totaal onwaardig acht.

MASSEUR. Volkomen juist, Meneer! Ik acht mij die eer totaal onwaardig. En daarom verbied ik u, Markies, ooit weer mijn huis binnen te dringen.

HERTOG. Ha, ha, ha! Monseigneur Jan Masseur ontzegt ons zijn paleis! Zijn Hoogheid verbant ons van zijn hof! — Je zult dadelijk je dochter terugroepen!

MASSEUR. Neen.

MARKIES. Vader! bedenk toch.....

HERTOG. Ik bedenk, dat er in deze smederij een geest van oproer heerscht, dien ik niet spoedig genoeg den kop kan indrukken. — Heb je mijn bevel gehoord? Roep je dochter hier! Zij zal met ons naar het kasteel gaan.

MASSEUR. Dat in der eeuwigheid niet!

HERTOG. Kerel, ik waarschuw je! Gehoorzaam of ik laat je honderd zweepslagen geven!

MASSEUR. Probeer het!

MARKIES. Genoeg, Meneer! laat deze zaak aan mij over! Zij gaat mij en mij alleen aan.

Anne-Marie en Jeanne komen door de binnendeur.

HERTOG. Ha, daar is het duifje terug! — Het geluk dient je, rekel; anders had je rug er voor moeten boeten. — Kom, lief kind, niet zoo preutsch!

MASSEUR. Jeanne! wat er ook gebeure, je gaat niet van hier!

ANNE-MARIE. Och, lieve deugd, wat valt hier toch voor! — Ja, kind, je hebt goed gedaan met je tante te roepen, want je vader is tegenwoordig de kluts heelemaal

kwijt. — Meneer de Hertog! Meneer de Markies! uw onderdanige diensdame!

HERTOG *op Jeanne toetredende.* Lieve meid, geef den Markies gerust je mooien arm! En dan op marsch!

MASSEUR *stelt zich tusschen den Hertog en Jeanne; tot den Hertog.* Geen stap verder!

MARKIES. Laat het thans uit zijn, Meneer! Ik wil mijn eigen zaak beslechten.

HERTOG. Je vergist je, Markies. 't Is uw zaak niet meer. Die kerel heeft ze door zijn onbeschofte houding tot de mijne gemaakt. — *Tot Masseur.* Terug!

ANNE-MARIE. Ik bid je, Meneer de Hertog, als mijn broër wat tegen u misdaan heeft, vergeef het hem dan! Hij is al een dag of wat niet goed in orde! Hij heeft altijd den mond vol van Generale Staatsies en dergelijk ontuig. Hij weet heusch niet recht wat hij doet; anders zou hij zijn meester wel eeren. Jeanne zal Meneer den Markies wel een arm geven, als u daar zoo bijzonder op gesteld bent. Een arm is de heele wereld niet, niet waar, liefje? Geef Meneer den Markies een arm en kom dan maar weer hier!

MASSEUR. Zwijg toch, zottin!

HERTOG. Oho! ik begin te begrijpen wat er aan hapert. — *Treedt eenige stappen terug en werpt Masseur een beurs voor de voeten.* Ziedaar! Nog eens zooveel, als zij weer tehuis komt! — Thans niet langer gedraald, Markies! Pak de meid mee en plezierige bruiloft!

MARKIES *raapt de beurs op en werpt ze de buitendeur uit.* Ik zal niet langer dulden, dat in mijn bijzijn een eerlijk man en een fatsoenlijk meisje zoo beleedigd worden.

HERTOG. Je speelt voor zedemeester, Markies? Hel en duivel, als jij dan te laf bent, dan zal de meid met mij gaan! — *Treedt opnieuw op Jeanne toe.*

MASSEUR *grijpt zijn smidshamer*. Nog één stap en ik sla je de hersens in!

Anne-Marie en Jeanne schieten toe om Masseur tegen te houden, terwijl de Markies den Hertog tot bedaren tracht te brengen.

JEANNE *tot den Markies*. Help! Help!

MARKIES *tot den Hertog*. Meneer, vergeet u zelf niet!

HERTOG. Je hebt gelijk. Ik zou mij vergeten door dat canaille aan te raken.

ANNE-MARIE. Om Godswil, Jan, je weet toch, dat er de galg op staat, als je een moord begaat...

MASSEUR. Wat scheelt mij de galg, als ik dien ellending zijn verdiende loon heb gegeven!

ANNE-MARIE. Maar ons kind dan! Wat moet er dan van ons kind worden?

MASSEUR. Zij heeft immers haar Markies, om haar te helpen!

JEANNE. Vader, vader! Kunt gij zóó van mij denken? — *Barst in snikken uit.*

MASSEUR *laat den hamer vallen*. Mijn kind! — *Omhelst Jeanne.*

HERTOG. Hoe aandoenlijk! — Wat zeg je er van, Markies? Worden je Amerikaansche vrijheidsideeën goed toegepast?

MASSEUR. Hertog, ga in vrede! Ik schenk u het leven. Maar onthoud dit: nooit zijt gij nader aan uw dood geweest!

HERTOG. Waarlijk? En ik geloof, dat jij, onbeschaamde vlegel, nooit nader aan een duchtig pak slaag bent geweest, dat je van avond nog zal worden toegediend en je lang zal heugen!

MASSEUR. Nog dezen avond vertrek ik naar Parijs. Ik erken u niet langer als mijn meester; ik verbreek de kluis-

ters der slavernij; ik wil vrij, ik wil mensch zijn. Ik wil datgene wezen, waartoe de goede God mij heeft verheven, en schud datgene van mij, waartoe menschelijke willekeur mij heeft verlaagd. En bovenal, Hertog, ik wil mijn dochter behoeden voor het lot der arme Marianne!

HERTOG. Wij zullen je de moeite der reis bijtijds besparen! Wees daaromtrent gerust!

MARKIES. Neen! hem zal geen stroobreed in den weg worden gelegd. Het is mijn wil, dat hij ongehinderd ga!

HERTOG. Hoe, Meneer? Gij verzet u....

MARKIES. Vergeef mij, als ik tekort doe aan den u verschuldigten eerbied. Maar leven om leven! Hij heeft het uwe in zijn macht gehad en gespaard; wees niet minder dan hij en spaar hem op uw beurt!

HERTOG. Alsof honderd levens van dergelijke kerels opwegen tegen het mijne! Maar ik wil je niet in je gril tegenhouden, Markies. Je kunt je dan hier als smid vestigen, want je hebt immers een ambacht geleerd? Of is smeden bij geval het rechte niet? Nu, dat zal de toekomst uitwijzen. Maar als ik je een raad mag geven, houd dan de meid hier! Waarachtig! zij ziet er niet kwaad uit!

ANNE-MARIE. Naar Parijs! Och, lieve deugd, wie had gedacht, dat ik op mijn jaren nog naar Parijs zou gaan! Want wat moest er anders van ons kind worden, als het in die groote stad alleen was met zoo'n vader! Naar Parijs! Wel, wel!

MASSEUR. Hertog van Méricourt! Gij hebt eens mijn besten vriend vermoord, toen gij zijn bruid liet sleuren naar uw ontuchtig kasteel. Ik heb dat geduld, tandenknaarsend, maar ik heb het geduld: ik heb mijn vriend niet gewroken; misschien was ik er te laf toe. Daar straks hebt gij mijn dochter, mijn eenig kind, willen ten offer

brengen aan de lusten van uw zoon. Dat heb ik niet geduld. Ik heb mijn hamer opgeheven en ik zou u verpletterd hebben, als mijn kind mijn arm niet had weerhouden. Thans wacht u voor de derde maal!

En wat u betreft, Markies, laten onze wegen elkander nimmer kruisen! Want, zoo waarlijk ik dit mijn kind liefheb als den appel mijner oogen, zoo waarlijk zou er dan één van ons beiden te veel zijn!

TWEEDE BEDRIJF.

DE HUISZOEKING.

De woning van Masseur te Parijs; rechts een deur naar de kamer van Chevion, links een deur naar de kamer van Jeanne.

JEANNE, *bezig met eenig naaiwerk*, ANNE-MARIE, TABOURET, *die juist met een schilderstuk onder den arm de achterdeur inkomt.*

TABOURET. Goeden morgen, burgeressen, goeden morgen!

JEANNE. Ha! ziedaar vader Tabouret!

ANNE-MARIE. Lieve deugd, wat heeft die kwastelorum daar?

TABOURET *houdt het schilderstuk achter zijn rug*. Sstt, sstt, buurvrouwtjes! niet al te nieuwsgierig!

JEANNE. Mooi zoo, tante! men heeft geheimen voor ons!

TABOURET. Geen geheimen, liefje, maar een verrassing, een groote verrassing!

ANNE-MARIE. Kom er dan mee voor den dag, man, en sta daar niet langer zulke malle gezichten te trekken als een aap in een beestenspel!

TABOURET *tot Anne-Marie*. Raad eens wat ik hier heb?

ANNE-MARIE. Dat hoef ik niet te raden; dat heb ik al gezien, toen je de deur inkwam: een schilderij.

TABOURET. Die vrouwtjes, die vrouwtjes! zij zien dadelijk alles! — Maar wat stelt zij nu voor, die schilderij?... Ha, ha! daar heb ik je! wat blief?

ANNE-MARIE. 't Is zeker een kunststuk van je zoon Valentijn?

TABOURET *deftig*. Een waar kunststuk, buurvrouw, zooals je het terecht noemt. — Nu, liefje, kun jij het overige niet gissen?

JEANNE. Wat moet ik gissen, Papa Tabouret?

TABOURET. Toe nou! houd je eens onnoozel! Maar ik wil mijn vriendinnetje niet langer laten smachten. — *Houdt Jeanne het schilderstuk voor, hetwelk een vrouwenportret voorstelt*. Kijk eens!

ANNE-MARIE. Groote goedheid, wat heeft dat schepsel fletse oogen!

TABOURET. Niet waar? zoo kwijnend, zoo sentimenteel!

JEANNE. En wat heeft ze solied haar! Je kunt er wel kleebrorstels van maken!

TABOURET. Je kunt zoo zien: elk haartje is op zich zelf met zorg afgewerkt.

ANNE-MARIE. En wat een tanden! Och, och! wat een tanden!

TABOURET. Daar kun je eerst recht het genie uit proeven! Mijn zoon heeft opzettelijk zijn schoone de bovenlip laten optrekken, om de tanden beter te doen uitkomen.

JEANNE. En wat een armen! Zij zou er een os mee kunnen wurgen!

TABOURET *tegen Jeanne knipoogend*. Niet waar, schalkje? Echte prachtexemplaren! Ja, Valentijn heeft een goeden smaak!

ANNE-MARIE. 't Is jammer, dat ze wat lange vingers heeft!

TABOURET. Dat schijnt maar zoo, buurvrouw. En bovendien, zij is op den groei geschilderd.

JEANNE. Nu, papa Tabouret, u kan trotsch zijn op zoo'n meesterstuk!

TABOURET. Trotsch; daar noem je 't kind bij zijn naam! Wat ben ik, ik Theodoor Anselmus Tabouret, een armzalig kladschilder van vensters en deuren, ik die het nooit verder gebracht heb dan op de openbare gebouwen „Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap" te penseelen — wat ben ik, vergeleken met zoo'n talentvol genie en geniaal talent als de kunstenaar, die deze schepping heeft voortgebracht! Als niemand meer het graf zal weten van Theodoor Anselmus, zal het nageslacht elkander nog de meesterstukken betwisten van den onsterfelijken Desiderius Valentijn! — Vergeeft mij, buurvrouwtjes, dat ik even toegaf aan mijn vaderlijk gevoel. Nog ééne vraag: vind je niet, dat het uitnemend lijkt?

ANNE-MARIE. Op wie moet het lijken?

TABOURET. Jou, ondeugd! Alsof jou dat ontgaan was! Die vrouwtjes zitten toch altijd vol streken! Mijn zoon heeft eenvoudig zijn buurmeisje Jeanne Masseur op het paneel gebracht. Ik beken, dat het moeilijk was.

JEANNE. Hoe? Is dat mijn portret? Maar ik heb er niet voor gezeten, papa Tabouret!

TABOURET. Dat is wel het sterkste bewijs voor Valentijn's ondoorgrondelijk genie.

ANNE-MARIE. Dat schepsel met die wolfstanden ons kind? Wat ter wereld scheelt jouw jongen.....

JEANNE. Beste tante! 't is een groote eer voor mij. En het lijkt ook wel; zie zelf maar. Hier zijn twee oogen; accoord, ik heb er ook twee. Één neus; ik heb er ook maar één. Tien vingers; 't komt precies uit: zooveel heb ik er ook. En zoo is alles naar rato. Zeker, 't lijkt best, heel best, als je er eerst maar wat aan gewend bent.

TABOURET. Welnu, liefje, doe dan Valentijn het plezier en neem dit onschatbaar kunstgewrocht, je sprekend evenbeeld, als een bewijs van zijn hartelijke..... hm! vriendschap. Hm, hm!.... Neen, bloos nu maar niet!

JEANNE. Ik bloos niet, vader Tabouret. Maar ik mag u waarlijk niet berooven van zoo'n kunstprodukt.....

TABOURET *zich wegspoedende*. Tut, tut, tut! Ik heb mijn boodschap gedaan. — *Voor zich*. De kans staat mooi voor mijn jongen, heel mooi! — Ajuus, buurvrouwtjes, ajuus!

Af.

JEANNE *in lachen uitbarstende*. Die malle papa Tabouret!

ANNE-MARIE. 't Is geen wonder, kind, dat het zoo'n sukkel in de hersens is geslagen. Om in dezen schrikkelijken tijd ze alle vijf goed bij elkaar te houden, daar behoort heel wat toe. Hu! Men hoort bijna nergens anders over praten als over aristokraten, verraders, Robespierre en de guillotine! En dan is zoo'n klucht als van daar even een gezegende afwisseling!

JEANNE *het portret beschouwende*. Die goede Valentijn! Hij heeft mij niet geleid!

ANNE-MARIE. Gekheid, kind! Geef mij die plank! Ik zal er in de keuken het vuur mee opstoken.

JEANNE. Foei, tante! wil u zoo barbaarsch te werk gaan met de onsterfelijke schatten der kunst? Ik weet beter. Om mij voor ijdelheid te bewaren, zal ik mijn sprekend evenbeeld een plaats geven in onze woonkamer. Kijk, er zit al een lis aan! Wij hebben het maar aan den eersten den

besten spijker op te hangen. — *Hangt het portret op.*
Wat zegt u er nu van?

ANNE-MARIE. Ik zeg, zottinnetje, dat ik mooi bezig ben mijn tijd te verdoen met naar je gebabbel te luisteren, in plaats van te zien hoe het in de keuken gesteld is. Daarom laat ik je alleen met je evenbeeld. Maar 't spijt mij toch; 't was zulk best brandhout, en 't hout is, gelijk alles tegenwoordig, peperduur. *Af.*

JEANNE. Ik ben benieuwd wat George er van zeggen zal. Wat zal hij kluchtig opkijken! Hoor ik hem daar al op het portaal? — *Op de klok ziende.* Neen, 't is nog veel te vroeg! Hij kan onmogelijk van zijn werk terug wezen. — *Valentijn komt.* — Nu nog mooier! het is Valentijn!

VALENTIJN. Ik.... ik stoor u immers niet, buurvrouw Jeanne?

JEANNE. Volstrekt niet, buurman.

VALENTIJN. Ik dacht.... ik zou.... ik moest.... ik kom maar eens eventjes hier, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Daar doe je heel goed aan. — Ik mag wel beginnen met je mijn dank te betuigen voor je lieve verrassing. — *Wijst op het portret.*

VALENTIJN. U is al te vriendelijk, buurvrouw Jeanne. En.... en vindt u dat het lijkt?

JEANNE. Daarentrent kan men geen oogenblik in het onzekere verkeeren! Ik weet weinig van de schilderkunst, maar zooveel kan ik wel zien, dat jij behoort tot de beroemde school van baas Klaas.

VALENTIJN. Met.... met uw verlof, buurvrouw Jeanne, ik heb de eer niet baas Klaas te kennen.

JEANNE. Wat je zegt! En 't is toch net zijn manier van schilderen! Je kent toch zijn methode? Niet? Zij was doodeenvoudig en je weet: eenvoud is het kenmerk van het ware. Als baas Klaas figuren op het doek bracht, zette hij er

altijd letters bij, en, opdat niemand zich zou vergissen in hetgeen die figuren voorstelden, schreef hij later onder aan de schilderij een rijmpje als explicatie. Bij voorbeeld:

Dit is geschilderd door baas Klaas;
A is de hond en B is de haas.

Maar, 't is waar, jij hebt er niets onder gezet. 't Had anders zoo mooi gekund:

Dit is geschilderd door Valentijn;
Die juffer moet buurvrouw Jeanne zijn.

VALENTIJN. Als u er op gesteld is, buurvrouw Jeanne....

JEANNE. Toch niet, buurman. Behoud liever je oorspronkelijkheid door er niets onder te zetten. — *Beschouwt het portret.* Zonderling! Als je dan baas Klaas de kunst niet hebt afgezien, verdenk ik je stellig, dat je een leerling bent van meester Schilder-maar-toe!

VALENTIJN. Bij mijn schilderseer, buurvrouw Jeanne, dien heb ik al evenmin hooren noemen.

JEANNE. Hoe is 't mogelijk? Baas Jan Pieter Schilder-maar-toe was gewoon er frisch weg op los te schilderen. Als dan zijn vrienden hem vroegen: „Wat moet dat worden, Jan?” — was zijn steevast antwoord: „Wat er van komen wil!” En 't vreemdste was, er kwam bijna altijd wat van!

VALENTIJN. Ach, buurvrouw Jeanne, als ik wist, dat u den tijd had!....

JEANNE. Den tijd? Waartoe?

VALENTIJN. Om mij aan te hooren ten einde toe, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Heb je mij dan zóó iets gewichtigs te zeggen?

VALENTIJN. Iets buitengewoon, iets.... iets bovennatuurlijk gewichtigs, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Toch niet iets ernstigs, iets verontrustends?

VALENTIJN. Wat zal ik u daarop antwoorden, buurvrouw

Jeanne? Verontrustend wel niet voor u, maar toch voor . . . anderen.

JEANNE. Goed dan. Ik luister.

VALENTIJN *zijn keel schrapend*. Ehem!

JEANNE. Nu?

VALENTIJN. Ehem, ehem!

JEANNE. 't Begin is wat eentonig, buurman.

VALENTIJN. Ehem, ehem, ehem! — *Haalt een papierrol te voorschijn, ontvouwt die en begint te lezen.* „Parijs. Jaar II der Republiek, den 11^{den} Prairial. Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap.

Burger Desiderius Valentijn Tabouret, kunstschilder, aan burgeres Jeanne Masseur, zonder beroep, hulde en broedergroet. Saluut!”

JEANNE. Saluut!

VALENTIJN. Saluut!

JEANNE *lachende*. Maar, buurman Valentijn, wat moet dat alles beduiden?

VALENTIJN. Met uw verlof, buurvrouw Jeanne, het is een aanspraak, die ik om het hooge belang der zaak als een staatsstuk heb opgesteld. —

„Ingevolge besluit van den 30sten Floréal dezes jaars, zijnde dit besluit gedecreteerd en uitgevaardigd door den burger Theodor Anselmus Tabouret, schilder —

welk besluit ter laatste instantie is goedgekeurd en bekrachtigd door de burgeres Lisette Anastasia Tabouret, geboren Larget, zonder beroep, maar echtgenoot van genoemden burger schilder —

In naam der ééne ondeelbare Fransche Republiek: Saluut!”

JEANNE. Saluut!

VALENTIJN. Saluut! — „Zoo besluiten wij en decreteeren bij dezen:

Artikel 1. Het is niet goed, dat de burger Desiderius Valentijn Tabouret, kunstschilder, langer alleen zij.

Artikel 2. Het is evenmin goed, dat de burgeres Jeanne Masseur, zonder beroep, langer alleen zij.

Artikel...”

JEANNE. Wel verplicht, buurman, maar....

VALENTIJN. „Artikel 3. Daarom zal opgemelde burger Desiderius Valentijn Tabouret, kunstschilder, op de wijze der oude Ridders en Romeinen de knieën buigen voor opgemelde burgeres Jeanne Masseur, zonder beroep. — *Valt bonzend op beide knieën neer.* Daarna zal hij met luider stemme....” — Auw, auw!

JEANNE. Wat deert u, dappere Ridder?

VALENTIJN. Een speld! Neen, een naald, buurvrouw Jeanne!

JEANNE. Sta op, heer Ridder — vergeef mij, burger Ridder! Laat eerst uw wapenrusting herzien, opdat u geen verdwaalde vijandelijke dolken meer kwetsen! En dan — *Het portret van den wand nemende en hem onder den arm duwende.* Zweer deze uwe dame hulde, uwe burgeres bedoel ik.

VALENTIJN *opstaande.* En ik was nog niet halfweg met mijn aanspraak! Het mooiste moest nog komen! En vader die mij nog zooveel moed insprak! Och, buurvrouw Jeanne, u had mij toch wel ten einde toe kunnen aanhooren! Ik heb er zoo'n werk op gedaan!

JEANNE. Troost u, burger Ridder van de Droevige Figuur! Het noodlot en vijandige toovenaars hebben het anders gewild, toen zij boosaardig uw harnas met de punt hunner lans doorboorden. — Maar, buurman Valentijn, toch even goede vrienden er om? — *Reikt hem de hand.*

VALENTIJN *haar hand drukkende.* Altijd, buurvrouw Jeanne, altijd! — Maar wat zal moeder zeggen, die met alle geweld wou, dat ik met u trouwen zou! — *Als hij met het portret onder den arm de achterdeur genaderd is, wordt deze opengerukt door Lisette.*

LISETTE *met een breikous in de hand.* Wat je moeder zeggen zal, lummel? Dat jij ook al zoo'n stumper bent als je vader, van wien niets terecht zou zijn gekomen, als ik hem niet tot man had genomen! Sta mij maar niet zoo belabberd aan te gapen met je apenbakkes! Dat had je niet verwacht, hè, dat ik achter de deur stond te luisteren? Ezelsoor, dat je bent! — En nu jouw beurt, juffertje! Wat heb jij op mijn jongen aan te merken? Wat geeft jou, feeks, het recht om hem voor den gek te houden? Wat moet jij hem uitschelden voor aristokraat? Want dat heb je gedaan: je hebt hem Ridder genoemd! Nu, krijg ik haast antwoord? Zoo even had je praats genoeg!

JEANNE. Ik heb niet veel te antwoorden, buurvrouw Lisette, nu ge ons gesprek hebt . . . gevolgd. Ik heb het aanzoek van uw zoon afgewezen om de eenvoudige reden, dat ik hem niet tot mijn man verkies. Overigens blijven wij de beste vrienden, niet waar, Valentijn?

VALENTIJN. Ja, moeder, dat is zoo. Buurvrouw Jeanne heeft mij zelfs de hand . . .

LISETTE. Als ik spreek, zwijg jij, uilskuiken! Je bent haar, God betere 't, nog dankbaar en geeft haar nog pootjes toe! Marsch naar je vader! — *Valentijn haastig af.* — En wat wou jij me voor leugens op de mouw spelden? Je

bent beste vrienden en verkiest hem niet tot je man! Och kom! Maar ik begrijp wel waar je de schoen knelt. Je houdt meer van je mooien schrijnwerker, hè? Van je buurman Chevrion? Dat mooiweerspielen met dien valschen Judas moet uit wezen, versta je? Anders klaag ik hem bij mijn sectie aan als een verkapt aristokraat. Hoor je? bij mijn sectie, bij de sectie van de voorstad Antoine! Ha, ha! je wordt bleek om den neus? Hoe smaakt je dat?

Anne-Marie komt.

ANNE-MARIE. Wie praat hier van valsche Judassen en van aanklagen? Dat wou ik wel eens weten!

LISETTE. Zoo, wou jij dat? Neem dan een spiegel en zet je vensters goed open, dan kun je je eigen schijnheilige tronie begluren; want ik vertrouw jou ook niet, al ben je de zuster van Jan Masseur. Zie je mijn breikous? Daar heb ik al drie dozijn namen van verraders in gebreid; pas op, dat jouw naam er niet in komt en laat je vriend Chevrion ook oppassen!

ANNE-MARIE. En wat heeft buurman Chevrion je gedaan?

LISETTE. Hij is er de schuld van, dat die nuf een onderzoek van mijn jongen heeft afgewezen. Maar ik laat mij zoo gauw niet afschepen. Als zij mij niet belooft heel aanhalig te zijn tegen Valentijn, dan geef ik nog vandaag haar kwasterigen schrijnwerker aan. Ha, ha! Wij laten ons niet zoo ringelooen. Wij behooren tot de breisters van Robespierre! Wij zijn de furiën der revolutie! Wij zijn de eere wacht voor het roode venster, waar de aristokraten door kijken! Wij zijn de Vestaalsche Maagden, die den tempel der Heilige Jonkvrouw Guillotine bewaken! Wij zeepen de klanten in voor den barbier Samson, die het groote nationale scheermes zwaait! Rits, rits! En wij presentereen hun snuif op den koop toe, om hun koppen in den zak te hooren niezen! Hatsji, hatsji! Wel become 't hun!

JEANNE. O tante!

ANNE-MARIE. Als je meent mij met je guillotinepraat bang te maken, dan ben je heclemaal verkeerd, mensch! Ik vertrek er geen gezicht om, nog voor geen tien hellevegen, zooals jij. En als jij met je eeuwige kous zooveel menschen naar het schavot hebt gebreid, dan zal jouw beurt ook wel eens komen, om door den beul Samson geschoren te worden. Maar in het bijzijn van ons kind zul je over al die akeligheden zwijgen. Als zij niet met jouw zoon wil trouwen, omdat zij een ander liever heeft, dan gaat dat geen schepsel aan. Niet dat zij daarom je Valentijn veracht, daar ken ik haar te goed voor, en daarvoor is hij met al zijn onnoozelheid een veel te best kalf van een jongen; want hij heeft geen kwaad hart, en 't eenige, dat men hem verwijten kan, is dat jij zijn moeder bent.

LISETTE. Als Marat nog leefde, zou ik je die grootspraak wel verleeren! Die goddelijke Marat! Ik hoor hem nog zeggen: „Eerst moeten 260.000 aristokratenvallen, vóór wij vrij zijn!” — Helaas! de groote man is niet meer! Wij hebben nog slechts Robespierre, ook een verdienstelijk burger, maar wat lauw. Niet meer dan één baksel per dag! En elk baksel niet grooter dan hoogstens zestig en, schande genoeg, soms maar in de twintig! Door elkaar per dag maar veertig koppen onder de guillotine! Het loont nauwelijks de moeite om te gaan kijken! Marat! Marat! Waarom heb jij je zoo stom door die aristokratenlet Charlotte Corday laten nekken, en dat wel in het bad!

ANNE-MARIE. Dat jouw smerige Marat een bad nam, was anders niet vóór zijn tijd; de vent was te vies om hem aan te zien.

LISETTE. O, als jouw broër niet zoo groot stond bij Robespierre! — Maar ik heb toch een middeltje om één

van je beiden onder den duim te houden! — *Chevrión komt door de achterdeur.* — Spel ik het zoo goed, juffertje? C. h. e. . . . Che. . . . v. r. i. . . . vri, Chevri. . . o. n. . . . on, Chevrión.

CHEVRION. Heel goed gespeld, buurvrouw! Er mankeert niets aan.

JEANNE. Goddank!

ANNE-MARIE. Je komt als geroepen, Chevrión! Onze buurvrouw Lisette. . . .

LISETTE. Is verzet op de juiste namen van haar bijzondere vrienden; anders niet, burger. Tot weerziens! *Af.*

CHEVRION *opent de achterdeur en sluit haar na nauwlettend te hebben rondgezien.* Wat is hier gebeurd?

ANNE-MARIE. Dat is in twee woorden verteld. Die halfwijze Valentijn heeft Jeanne gevraagd. Verbeeld je, hoe bespottelijk!

CHEVRION. Integendeel! Ik vind het hoog ernstig. Verder?

ANNE-MARIE. Zij heeft hem natuurlijk afgewezen.

CHEVRION. Vervolgens?

ANNE-MARIE. Vervolgens is zijn moeder met een kwaden kop hier gekomen. Dat is alles.

CHEVRION. Neen, dat is niet alles. Zij heeft gedreigd mijn naam in haar kous te breien, niet waar, Jeanne?

JEANNE. Helaas!

CHEVRION. Waarom mij dat verzwegen?

ANNE-MARIE. Waarom, waarom? Je zoudt een mensch bang maken met je waarom! Wat een ernstig gezicht! Alsof hier heel wat bijzonders is voorgevallen! De liefdesverklaring van een gek! 't Is ook wat! — *Zacht, hem een duw gevende.* Houd je dan toch voor Jeanne, of je 't als een grap opneemt!

CHEVRION. Weet je wat je tante mij toefluistert?

ANNE-MARIE *legt hem haar hand op den mond.* 't Is om razend te worden! Zul je zwijgen?

CHEVRION *haar hand afwerende.* Neen, de tijd der geheimen moet thans voorbij zijn. Laat ons eens ernstig en vertrouwelijk met elkander praten.

JEANNE. Ik was in zoo'n prettige stemming, maar die vreeselijke Lisette heeft mij zoo'n angst aangejaagd!

CHEVRION. Wees gerust, lieve! Zoolang ik zoo hoog bij je vader in de gunst sta, heb ik weinig of niets te vreezen. Maar wij moeten voortaan alle gevaar trachten te voorkomen en je in elk geval vrijwaren voor gebeurtenissen als daar straks. Daarom houd ik het voor het beste om je vader met alles bekend te maken.

JEANNE. Hoe? Je wilt....

CHEVRION. Hem alles zeggen.

JEANNE. Maar dat zou verschrikkelijk zijn!

CHEVRION. Vroeg of laat moet hij toch alles ontdekken; je verstaat me, niet waar, Jeanne? Is het dan niet beter hem alles mee te deelen, nu wij ons geheim nog kunnen bewaren? In dat geval doen wij een beroep op zijn edelmoedigheid; later zouden wij ons op genade of ongenade moeten overgeven.

JEANNE. Als ik maar dorst! Maar ik durf niet!

ANNE-MARIE. Ik geloof bij kalm nadenken, dat je gelijk hebt, George; want als jou ooit eenig gevaar dreigde en mijn broër kwam op zijn eigen houtje achter ons geheim, dan zou hij in zijn drift de handen van je af-trekken en je was onherroepelijk verloren. Jelui weet, kinder, hoe ik er eerst tegen geweest ben, dat je dien stap zoudt doen; maar de jeugd stoort zich weinig aan zulke oudjes als ik....

JEANNE. Lieve tante! had ik maar naar uw goeden raad geluisterd! Maar — *Met een blik op Chevrion.* Wie kon

ook denken, dat de tijden nog erger zouden worden in plaats van beter!

ANNE-MARIE. Gebeurd is gebeurd, kind! 't Is nu de kwestie om de kwade gevolgen zoo goed mogelijk te voorkomen. En nu is mijn raad zoo. Als je vader je weer met George plaagt, moet je hem ronduit verklaren, dat hij het bij het rechte eind heeft; en jij, George, moet hem, als hij maar een half woord van aanmoediging zegt, terstond om Jeanne's hand vragen. Wanneer hij dan met zijn gewone voortvarendheid op een spoedig huwelijk aandringt, dan laat je hem in zijn eigen sop gaar koken. Als dan de trouwdag daar is, zeg hem dan alles. Hij moet dan wel erkennen, dat hij zelf zijn uiterste best gedaan heeft, om je tot elkander te brengen.

CHEVRION. Dat is een voortreffelijke raad.

ANNE-MARIE. Omdat hij ditmaal in je kraam te pas komt, maatje! Wij kennen dat. Eerst was tante Anne-Marie een zeurkous, maar nu de nood aan den man komt, doet zij opgeld.

CHEVRION. Meent u, dat ik zoo weinig achting heb voor Jeanne's tweede moeder?

ANNE-MARIE. Malligheid, jongen. — Maar hoe denkt ons kind er over? Nog altijd in de contremine?

JEANNE. Ik geloof niet, dat vader alles zoo zoetsappig zal opnemen; hij zal allerheftigst te keer gaan!

ANNE-MARIE. Dat zal hij ook; daar ken ik Jan Masseur wel voor. Je vader heeft nog nooit iets kalm opgenomen, of het moest zijn groote smidshamer zijn, dien een gewoon mensch nauwelijks beuren kan. Och ja! dat waren toch wel genoegelijke dagen in dat stille Boulainvilliers; hoewel ik je vader tot zijn eer moet nageven, dat hij er op 't laatst mooi den slag van had, om daar ook al den boel op stelten te zetten! Maar dat ligt nu eenmaal in zijn aard! Een

hart van goud, maar overigens een dolle stier, die al wat hem in den weg komt, onder zijn hoeven verbrijzelt. — Maak je echter niet zoo bezorgd, hartje; want, als het er terdege mocht spannen, dan is tante Anne-Marie er ook nog, hoor, kinder!

JEANNE *haar omhelzende*. Beste, beste tante! — *Chevrión om den hals vallende*. Beste, beste George!

Masseur komt.

MASSEUR. Ferm zoo! Een verzoening! Och, of het in onze vergadering ook zoo toeging!

CHEVRION. Burger Masseur! ik vraag u om de hand van uw dochter.

JEANNE. Vergeef mij, vader! . . .

MASSEUR. Wat moet ik je vergeven, malle meid? Dat je mij, als ik je met dien knaap plaagde, woudt wijs maken dat je niets van hem hebben moest? Kom, kom! hoe onverschilliger een meisje zich over haar liefste uitlaat, hoe gekker zij op hem is. Ik had al veel eerder zoo'n roerend tafereeltje verwacht. Welnu! je vader is er niet rouwig om, kind! — *Kust haar*. Beter de vrouw van een eerlijk werkmán dan de minnares van een Markies. Je begrijpt wel waar ik op doel. — En wat jou betreft, Chevrión, daar heb je ze! Maak haar gelukkig; zij verdient het.

ANNE-MARIE. Zie zoo, Jan, heb je eindelijk je zin? Nu, je hebt moeite genoeg gedaan, om ons kind aan dien snuiter te koppelen!

MASSEUR. Wou jij soms je handen wasschen in onschuld?

ANNE-MARIE. Dat niet. Ik wou alleen door jou erkend hebben, dat je Jeanne zoo sterk mogelijk hebt aangespoord om hem te nemen.

MASSEUR. Dat erken ik graag en nog veel meer. — Hoor eens, jongelui, nu je het toch met elkander klaar

hebt, zullen wij het ijzer niet koud laten worden. Vandaag nog word je bruid en bruigom!

JEANNE. Vandaag nog?

MASSEUR. Schrik maar niet, liefje! 't Is geen zaak om van te schrikken. Waarom zouden wij tot morgen uitstellen, wat vandaag kan gebeuren? 't Blijft er bij: van middag je verlovingsfeest en dan zoo gauw mogelijk getrouwd! Ik houd van afgedane zaken.

Gedruis buiten.

CHEVRION *door het venster ziende.* De karren der guillotine!

JEANNE. Ach! juist nu!

MASSEUR. Waarom nu niet even goed als anders? Geen medelijden met verraders! De Republiek kan eerst vrij haar wieken uitslaan, wanneer zij van alle onzuivere bestanddeelen gereinigd is. Robespierre heeft het rechte woord gesproken en de Conventie heeft het aanvaard: „De schrik moet aan de orde van den dag zijn!” Alleen door een blinden angst te verwekken, is het verraad te overwinnen.

ANNE-MARIE. Ik zeg maar, wij hadden Boulainvilliers niet hoeven te verlaten, om hier in Parijs zulke verschrikkelijke dingen te beleven. En wat zal er nog het eind van zijn?

MASSEUR. Zwijg toch over zaken, waar je geen verstand van hebt! Voor den duivel! is dat ook een gezeur in huis!

ANNE-MARIE. Ja, nu word je weer boos. Je bent veranderd, Jan! Vroeger was het: „Hoor eens, Anne-Marie! wij worden het toch niet eens; laat ons er het zwijgen toe doen!” Maar boos werd je nooit. — Wil ik je eens wat zeggen? Je voelt heel goed, dat je zaak niet rechtvaardig meer is, sinds je de guillotine in dienst hebt genomen; maar je bent nog niet zoo ver om het je zelf eerlijk te bekennen!

MASSEUR. Genoeg! Laat mij met rust!

ANNE-MARIE. En wat heb je nu met al je revolutie

maken gewonnen? Dat de levensmiddelen nog duurder zijn dan vóór de revolutie! De menschen staan dikwijls een heelen dag en een halven nacht er bij op wacht voor de bakkerswinkels — zoo groot is de ellende — en als het dan eindelijk hun beurt is, wat krijgen ze dan nog? Ander-half ons brood per hoofd! Meer is er niet!

MASSEUR. Zwijg! Ik wil er geen woord meer van hooren!

ANNE-MARIE. Nu, Jan! Ik meen het zoo kwaad niet; dat weet je wel! — Maar 't wordt tijd om aan de toebeidselen voor ons feest te denken. Kinder! je moet mij een handje helpen; anders kom ik nooit klaar! — *Wapengekletter buiten.* — Goede hemel! wat is dat nu weer? Een mensch schiet het tegenwoordig al in de beenen, als hij maar een geweer hoort rammelen!

Een Sergeant en Nationale Gardien komen; achter hen Tabouret, Lisette met haar breikous en Valentijn met zijn portret onder den arm.

SERGEANT. In naam der Republiek! — Zet de deur af, mannen! — Woont hier de burger Chevrion?

JEANNE *zacht.* Ach tante! dat is het werk van Lisette!

ANNE-MARIE. Stil maar, kind! 't Zal wel losloopen, nu je vader er bij is!

CHEVRION. Wat wil je van mij?

SERGEANT. Ben jij burger Chevrion?

CHEVRION. Ja.

SERGEANT. Ik heb bevel een huiszoeking bij je te doen.

MASSEUR. Wie gaf daar order toe, sergeant?

SERGEANT. De sectie van de voorstad Antoine.

MASSEUR. Op wiens voorstel werd dat bevel uitgevaardigd?

SERGEANT. Je weet, burger, dat dit strikt geheim moet blijven.

MASSEUR. Je hebt gelijk. Ken je mij, sergeant?

SERGEANT. Aan je sjerp herken ik je als een onzer volksvertegenwoordigers.

MASSEUR. Ik ben Jan Masseur.

SERGEANT. Jan Masseur! De vriend van Robespierre!

NATIONALE GARDEN. Leve Robespierre! Leve Jan Masseur!

MASSEUR. Leve de Republiek! — Welnu! Ik, Jan Masseur, blijf borg voor de goede gezindheid van dezen jongen man. Gaat en zegt dat aan hen, die je gezonden hebben!

SERGEANT. Als u voor hem instaat, hebben wij hier niets meer te doen.

LISETTE *onder het heengaan met Tabouret en Valentijn.*
De eerste slag is verloren; wij zullen zien, hoe een tweede uitvalt!

JEANNE *Masseur omhelzende.* Beste, allerbeste vader!

CHEVRION. En wat moet ik dan wel zeggen?

MASSEUR. Niets, vriend, niets. Wat ik voor jou deed, ben ik steeds bereid te doen voor elk rechtschapen burger, die de Republiek oprecht bemint.

SERGEANT. Afgemarcheerd, mannen! Burgeressen, burgers, tot weerziens!

ANNE-MARIE *onder het afmarcheeren der Nationale Gardes.* Heb ik ooit! Alsof wij zoo op je gezelschap gesteld zijn! Niet tot weerziens, maar vaarwel voor goed, versta je?

DERDE BEDRIJF.

DE AANKLACHT.

Tooneel als in het vorige Bedrijf.

ANNE-MARIE, MASSEUR, JEANNE.

ANNE-MARIE valt zuchtend op een stoel neer. Och, lieve deugd! Het hoofd loopt mij om! Ik weet nauwelijks wat ik het eerst zal aanvatten! Is dat een mensch afjakkeren! — Waar drommel kan toch die rijst zijn gebleven? Zoo pas lag ze daar nog. — *Masseur ziende, die de kamer op en neer drentelt en van tijd tot tijd stilstaat, om iets op een grauw papieren zak te schrijven.* Heb ik ooit! Daar loopt hij met mijn rijst! — *Wil hem den zak ontnemen.*

MASSEUR. Zacht wat! Je scheurt mijn lijst!

ANNE-MARIE. Wat lijst? De rijst heb je, waar ik mij gek naar gezocht heb!

MASSEUR. Maal mij niet aan de ooren; anders kom ik in de war en ik wou niet graag een onzer vrienden vergeten.... Waar was ik? O ja! Poussin met zijn vrouwtje,

dat 's vijf; dan de dikke Courbois met zijn dochter, dat 's zeven Zeven

JEANNE. Waar George toch blijft? Hij heeft mij zóó beloofd in een wip terug te zijn met de rozen en nu is 't al over het halfuur en hij is er nog niet! — *Loopt driftig heen en weer en blijft dan voor 't venster staan uitkijken.*

ANNE-MARIE. Hoor eens, Jan, dat je Tabouret vraagt, is best, en Valentijn ook; maar Lisette moet je doorschrappen!

MASSEUR. Je kunt haar toch niet alleen tehuis laten!

ANNE-MARIE. Ben je die ellendige huiszoeking al vergeten, die zij ons op het dak wou sturen? Zoo'n valsche spion, zoo'n schurftig schaap *), zoo'n zoo'n Judassin!

MASSEUR. Zeur toch niet langer over die huiszoeking! Als zij meende, dat zich hier een aristokraat schuilhield, dan volbracht zij eenvoudig haar burgerplicht. Ik zou in haar geval hetzelfde gedaan hebben!

ANNE-MARIE. En ik zou het je willen zien doen! En dan —

MASSEUR. En dan?

ANNE-MARIE. Dan zou ik mij voor de eerste keer in mijn leven schamen, dat ik de zuster van Jan Masseur was.

MASSEUR. Die vrouwen, die vrouwen! Niet het minste begrip van beginselen! Altijd dezelfden! Steeds de neiging van het oogenblik, die haar drijft in heur liefde en in heur haat!

JEANNE *stampvoetende*. Als hij nog langer uitblijft, kom ik nooit klaar! Een bruid zonder bloemen, 't is wat moois! —

Driftig af in haar kamer.

MASSEUR. Bonnet met zijn beide zusters, dat 's tien; en Jacquerot niet te vergeten

ANNE-MARIE *ontrukt hem den zak en stort de rijst in haar boezelaar*. Ieder het zijne! Ik mijn rijst en jij je

*) Zoo noemde men de spionnen, door Robespierre naar de gevangeniszen gezonden om vermeende complotten te ontdekken.

lijst. — *Corin komt.* — Genadige goedheid! wien hebben wij daar? Piet Corin! Wel, man, jij in Parijs?

CORIN. Dat vraag je goed! Wat doet Piet Corin hier in Parijs? Waarom blijft hij niet stilletjes te Boulainvilliers?

ANNE-MARIE. Die moest er noodig bijkomen! — Neem een stoel, Piet, en ga zitten! Hoe is het tehuis?

Haastig af.

CORIN. Nou, nou! Die doet ook raar! Zij vraagt me hoe het tehuis is en snijdt er meteen uit! *Legt Masseur de hand op den schouder.* Hoe is 't, Jan? Ken je mij niet meer?

MASSEUR. En Fouquetard, dat 's de laatste. — *Opziende.* Hè, wat, Corin, ben jij het? — *Schrijvende.* En Pieter Corin, dat 's dertien. — Je komt immers ook?

CORIN. Sapristi! Ik geloof dat 'k er al ben! — *Voor zich.* Maar ik kan niet klagen, dat zij te veel notitie van mij nemen.

Jeanne komt terug.

JEANNE. Ik dacht al, 't is z i j n stem niet. — Zie ik goed? Is u het, vader Corin?

CORIN. En is dat Jeanne? Meid, meid, wat ben je gegroeid! Ik zou je haast niet herkend hebben!

JEANNE. En is u zoo te Parijs?

CORIN. Ja, dat vraag je goed! Wat doet Piet Corin hier in Parijs? Waarom blijft hij niet stilletjes te Boulainvilliers? Nou, het geval is dan zoo. Ik kwam hier gister met een koppel schapen. — *Zacht.* Prijzig, erg prijzig, hoor! — En

JEANNE *trekt Corin mee naar 't venster.* Nu moest u eens heel lief wezen en hier de straat uitloopen tot de derde straat links, dan die inslaan tot de vierde straat rechts, dan de straat oversteken en voortgaan tot u komt aan de tweede

zijstraat, dan al maar rechtuit tot u stuit op een klein plein met een fontein in het midden....

CORIN. Staan daar ook schapen aan de lijn?

JEANNE. Neen, bloemen. En dan moest u voor mij een paar mooie rozen uitzoeken, liefst heel donker bij zwart af, want ik ben nog al blond. Maar asjeblief een beetje gauw, want ik heb een schrikkelijke haast. *Haastig links af.*

CORIN. Dat zie ik. — Heel aardig! Die stuurt mij op een fatsoenlijke manier de deur uit! Een straat uit en dan zooveel rechts en zooveel links, dan zijstraten om over te steken, en dan al rechttoe, en op 't laatst een fontein met bloemen.... en dan moet je voor 't eerst in Parijs wezen!.... Sapristi! 't is hier warm, hoor! Pff! Pff!

MASSEUR. 't Is niet anders. Fouquetard moet er af; anders moet ik Lerat ook vragen. — *Loopt tegen Corin aan.* Vriend Corin, jij daar? Altijd wel geweest? En zoo op je eentje in Parijs?

CORIN. Kom, hij wordt toch toeschietelijker! — Dat vraag je goed, Jan! Wat doet Piet Corin hier in Parijs? Waarom blijft hij niet stilletjes te Boulainvilliers? Nou, het geval is dan zoo. Ik kwam hier gister met een koppel schapen. — *Zacht.* Prijzig, erg prijzig, hoor! — En zoo loop ik gisteravond met mijn ziel onder den arm en denk bij mijn eigen: Ik ga eens....

MASSEUR. Eventjes naar Chevrion, of hij met het lijstje genoeg neemt. *Haastig af in Chevrion's kamer.*

CORIN. Naar Chevrion, zegt hij! Wel neen, naar de Jakobijnenclub. — Een gezellige stad, dat Parijs, alle-machtig gezellig, de menschen vooral! — *Anne-Marie komt terug.* — Daar heb je die ook weer met haar: „Hoe is het te huis?”

ANNE-MARIE. Sta je daar nog te drentelen, man? Ga toch in vredes naam zitten! Je zoudt een mensch draaierig

maken! — Zoo! Nu loop je ons tenminste niet langer in den weg. — Wel, wel, Piet! jij in Parijs!

CORIN. Zij is toch belangstellend genoeg. — Dat zeg je goed, Anne-Marie! Wat doet Piet Corin hier in Parijs? Waarom blijft hij niet stilletjes te Boulainvilliers? Nou, het geval is dan zoo. Ik kwam hier gister met een koppel schapen. — *Zacht.* Prijzig, erg prijzig, hoor! — En zoo loop ik gisteravond met mijn ziel onder den arm en denk bij mijn eigen: Ik ga eens naar de Jakobijnenclub. — Goed! ik ga er heen. Zóó als ik er kom, zie ik eerst niks als

ANNE-MARIE. Groentesoep, schapenbout, rijst; dat 's ook voldoende.

CORIN. Wat blief je?

ANNE-MARIE. Man! denk je, dat ik niets anders te doen heb dan naar jouw praatjes te luisteren? Als jij Jan Masseur beter gekend hadt, moest je weten, dat hij met zijn voortvarendheid een mensch de koorts op het lijf kan jagen!

Haastig af.

CORIN. Dat is hier: zóó zie je me en zóó zie je me niet! 't Beste is, dat ik ook de beenen maar oppak.

Masseur komt terug.

MASSEUR. Waar duivel zit die jongen toch? — Heidaar, vriend Corin! waar zal dat heen? Niet gaan loopen, hoor je? Je staat op de lijst. — Maar hoe kom jij hier in Parijs?

CORIN. Dat vraag je goed, Jan! Wat doet Piet Corin hier in Parijs? Waarom blijft hij niet stilletjes te Boulainvilliers? Nou, het geval is dan zoo. Ik kwam hier gister met een koppel schapen. — *Zacht.* Prijzig, erg prijzig, hoor! — En zoo loop ik gisteravond met mijn ziel onder den arm en denk bij mijn eigen: Ik ga eens naar de Jakobijnenclub. — Goed! ik ga er heen. Zóó als ik er kom, zie ik eerst niks als wolken tabaksrook en gedaanten daar

flauw doorheen. Maar toen mijn oogen wat aan den tabaksdamp gewend waren en ik eens goed toekijk, zie ik daar... raad eens?.... Nou dan, ik zie jou daar; want ik herkende je dadelijk. Toen zeg ik tegen zoo'n vrouw, die met een breikous in de hand naast mij stond, een wijf, dat niet op haar mondje gevallen was; ik zeg dan: „Ken je dien man daar?”....

MASSEUR. Ik kan het best zonder hem stellen. Ik moet mij toch al haasten om ze allemaal bijtijds te verzoeken.

Grijpt haastig Corin's hoed en snelt de achterdeur uit.

CORIN. Daar neemt hij warempel mijn hoed mee! Nou is het zoo niet te zeggen! En al mijn boodschappen! Karvrachten heb ik ze tehuis beloofd mee te brengen! En dan sta 'k hier nog op een lijst ook! — *Jeanne komt terug.* — Kijk! daar is dat lieve kind, dat mij op straat wou sturen! Die zal dan ook wel een hoed voor mij hebben!

JEANNE. O, dat is lief van u, papa Corin! Zoo gauw terug? En waar heeft u de rozen?

CORIN. Zij wou mij terug hebben; dus zij meende het zoo kwaad niet! — Terug, poesje? Saprستي! hoe kon ik uit je gebabbel wijs worden? Links, rechts, rechttuit, fonteinen oversteken, weet ik het! En dat voor iemand, die zelf loopt dwalen in dit onmetelijk Parijs!

JEANNE. Maar wat komt u hier eigenlijk doen?

CORIN. Dat vraag je goed! Wat doet Piet Corin hier in Parijs? Waarom blijft hij niet stilletjes te Boulaivilliers? Nou, het geval is dan zoo. Ik kwam hier gister met een koppel schapen. — *Zacht.* Prijzig, erg prijzig, hoor! — En zoo loop ik gisteravond met mijn ziel onder den arm en denk bij mijn eigen: Ik ga eens naar de Jakobijnenclub. — Goed! ik ga er heen. Zóó als ik er kom, zie ik eerst niks als wolken tabaksrook en gedaanten daar flauw doorheen. Maar toen mijn oogen wat aan den tabaksdamp

gewend waren en ik eens goed toekijk, zie ik daar.... raad eens?.... Nou dan, ik zie daar je vader; want ik herkende hem dadelijk. Toen zeg ik tegen zoo'n vrouw, die met een breikous in de hand naast mij stond, een wijf, dat niet op haar mondje gevallen was; ik zeg dan: „Ken je dien man daar?” — „Dat zal waar wezen!” bromt ze. „Ben jij nog niet droog achter de ooren, dat je Jan Masseur niet kent?” Dat zei ze met een gezicht als een oorworm; maar ik liet mij niet afschrikken. „Jou moet ik hebben!” zeg ik. „En waar woont die Jan Masseur?” — Zij weer: „Raakt dat jou wat, lummel? Maar als je 't volstrekt weten wilt, wacht dan....”

JEANNE *stampvoetend*. Neen! ik wacht niet langer! Mijn geduld is op! *Haastig af in haar kamer.*

CORIN. Zouden zij hier zoo'n beetje van Lotje getikt zijn? De een heeft nog meer haast dan de ander; en als je meent er eindelijk een te pakken te hebben, fift.... geblazen is hij! En dan blijf je nog een dag langer om oude vrienden op te zoeken! Als ik nou mijn hoed maar had! — *Tabouret, met groen en bloemen beladen en met een verfpot in de hand, alsmede Valentijn, met onder elken arm een schilderstuk, komen.* — Komaan! ik krijg gezelschap. 't Is te hopen, dat die menschen wat kalmer zijn uitgevallen.

TABOURET. Burger!

CORIN. Burger!

VALENTIJN. Burger!

CORIN. Burger! — *Ter zijde.* Ons gesprek begint al aardig te vloten.

TABOURET. Hier niet bekend, burger?

CORIN. Nou, dat zij mij niet willen kennen, kan ik niet zeggen; maar zij springen toch raar om met zulke oude bekenden als ik. Eerst zetten zij mij op een lijst, daarop

willen zij mij de deur uitsturen, en eindelijk pakken zij mijn hoed mee.

TABOURET. Ha! je hebt geen hoed?

CORIN. Neen, of je moest zoo vriendelijk zijn er mij een te leenen?....

TABOURET. Kortzichtig sterveling! Je weet niet wat je vraagt! Je beseft niet welk een eer je is beschoren, nu het noodlot je aan deze plaats heeft ge... gevernist! — *Wijst op Valentijn, die de beide paneelen tegen den wand houdt.* O onvergetelijk verzuim! O onuitroeibare schande! Je kent dien grooten burger niet?

CORIN. Noem je dat groot? Dan moest je bij ons Jaap Sec eens zien! Dan zou je wel anders praten!

TABOURET *haalt meewarig de schouders op.* Hoe bekrompen! — Hoor en beef! Je bevindt je in tegenwoordigheid van den glorieijken kunstschilder Desiderius Valentijn Tabouret. Aanschouw, bewonder en buig je neder!

VALENTIJN. De kunstenaarsblik is geworpen, vader! Wij kunnen beginnen.

TABOURET. Tot uw dienst, burger zoon! — Zou u dezen rekrut onder uwe vanen willen opnemen?

VALENTIJN. Hij trede in de gelederen der kunst!

CORIN. Dat mag Joost weten, waar die twee het over hebben! Een plezierige stad, dat Parijs! — *Het mansportret ziende, dat Valentijn hem voorhoudt.* Sapristi! Dat lijkt wel Cartouche! Als dat geen rooverkapitein is met al dat haar onder den neus, dan heet ik geen Piet Corin!

TABOURET, *die, steeds op aanwijzing van Valentijn, den wand met groen versiert.* Lijkt het niet sprekend je neef?

CORIN. Mijn neef?

VALENTIJN. Buurman Chevrion?

TABOURET. Je bent immers van de familie?

CORIN. Familie, buurman, neef, en weer die Chevriou van straks! Ik begriip er geen lor van!

TABOURET. Wij dachten, dat je een oom van den brui-gom was?

CORIN. En wic is dan je brui-gom?

VALENTIJN *wijst op het mansportret*. Wie anders dan hij? — Vader! Daar links nog wat groen!

TABOURET. Ja, burger zoon.

CORIN *tot Valentijn*. Och, goede vricnd! kniip mij eens eventjes!

VALENTIJN. Kniipen?

CORIN. In den arm of in de kuit, waar je maar wilt!

VALENTIJN. Kniipen? Waarom?

CORIN. Om te weten of ik goed wakker ben. Alles wat in dit betooverde kasteel gebeurt, is mij één groot raadsel.

TABOURET. Wat blief je? Wij vinden je bij Jan Mas-seur en je zoudt niet weten, dat zijn dochter de bruid is? — Is 't zoo goed, burger zoon?

VALENTIJN. De boog iets ronder! Juist.

CORIN. Gaat zijn dochter trouwen? Zoo. — *Op het mansportret wijzend*. Met dien ka kapitein daar? Hm! Dan liepen zij malkaar daarom als gekken tegen 't lijf? Nu begin ik er licht in te zien. Maar die lijst dan?

VALENTIJN. Een lijst kon ik er zoo gauw niet bijmaken. — *Plaats het mansportret in een krans van groen; tot Corin*. Houd dit nu eens voorzichtig vast! 't Is hier en daar nog nat. Ik had geen tijd om een portret van den brui-gom naar het leven te nemen; toen heb ik mij gered met een oud stuk, dat Marat in de badkuip voorstelde vermoord door Charlotte Corday. Marat's kop heb ik van baard en knevels voorzien, Charlotte Corday geheel verdonkeremaand, de badkuip herschapien in een stoel, verder alles zoo'n

beetje bijgetint en het geheel behandeld in den trant van baas Klaas.

TABOURET. Alleen een talentvol genie of een geniaal talent kon op zoo'n schitterend denkbeeld komen.

CORIN. Is dat de vader van den bruigom, die baas Klaas?

VALENTIJN *bloemen in 't groen stekend*. Welk een verre-gaande onwetendheid! Maar men heeft aanleg en begrip of men heeft het niet. — Dit gedicht in den rechter benedenhoek verklaart alles:

Dit beeld, daar 't moeilijk anders kon,
Stelt voor den bruigom Chevrión.

TABOURET *op Valentijn wijsende, tot Corin*. Zelf gemaakt!

VALENTIJN *slaat een spijker in en hangt daar het portret aan*. Laat mij dat Meester Jan Pieter Schilder-maar-toe eens verbeteren! — Denk er om, vader, dat de tweede boog even groot wordt!

TABOURET. Ja, burger zoon.

VALENTIJN. En het groen vooral niet te dun!

TABOURET. Neen, burger zoon.

CORIN, *die onder tusschen het andere portret heeft beschouwd*. En is dat...?

VALENTIJN. Buurvrouw Jeanne. Die komt dáár te hangen. — 't Spijt me, dat bruid en bruigom ieder een verschillenden kant uitkijken; maar het volmaakte is onbereikbaar, zelfs in de kunst. — *Steekt bloemen in het groen*.

CORIN. Nou, als dat Jeanne Masseur moet verbeelden...! Maar 't is waar, ik heb ze nooit zoo blootjes gezien.

TABOURET, *die met het aanbrengen van groen gereed is gekomen en boven de guirlandes een plank heeft bevestigd, waarop hij de woorden schildert: Vrijheid. Gelijkheid. Broederschap*. Zeg eens, vriend, als je niet wist, wat er van-

daag bij Jan Masseur te koop was, wat doe je dan hier?

CORIN, *wien door Valentijn het vrouwenportret in handen wordt geduwd om het tegen den wand te houden.* Dat vraag je goed! Wat doet Piet Corin hier in Parijs? Waarom blijft hij niet stilletjes te Boulainvilliers? Nou, het geval is dan zoo. Ik kwam hier gister met een koppel schapen, erg minnetjes van prijs, hoor, erg minnetjes! En zoo loop ik gisteravond met mijn ziel onder den arm en denk bij mijn eigen: Ik ga eens naar de Jakobijnenclub. — Goed! ik ga er heen. Zóó als ik er kom, zie ik eerst niks als wolken tabaksrook en gedaanten daar flauw doorheen. Maar toen mijn oogen wat aan den tabaksdamp gewend waren en ik eens goed toekijk, zie ik daar.... raad eens?.... Nou dan, ik zie daar mijn vroegeren dorpsgenoot Jan Masseur; want ik herkende hem dadelijk. Toen zeg ik tegen zoo'n vrouw, die met een breikous in de hand naast mij stond, een wijf, dat niet op haar mondje gevallen was....

TABOURET. Dat moet je moeder geweest zijn, burger zoon! Die zit eeuwig en altijd bij de Jakobijnen!

CORIN. Sapristi!.... Pff! 't Is hier warmpjes. — Ik zeg dan tegen die vrouw, die heel aardig praten kon: „Ken je dien man daar?” — „Dat zal waar wezen!” zegt ze. „Ben jij nog niet droog achter de ooren, dat je Jan Masseur niet kent?” Dat vroeg ze mij heel lief, heel belangstellend. Ik liet mij dan ook niet afschrikken. „Jou moet ik hebben!” zeg ik. „En waar woont die Jan Masseur?” — „Raakt dat jou wat, lummel?” zegt ze erg vriendelijk....

TABOURET. Als zij zich zoo erg vriendelijk voordeed, zou men toch zeggen, dat zij het niet was, burger zoon!

CORIN. Zij liet er op volgen: als ik wou weten waar Jan Masseur woonde, dan moest ik maar wachten tot de vergadering uit was. — Goed! ik wachtte zoolang; toen

bracht ze mij aan dit huis toe. Maar het was me wat laat geworden en ik was bekaf; daarom nam ik alles terdege op en stelde mijn bezoek uit tot den volgenden morgen. En zoo ben ik dan vandaag hier voor mijn plezier bij Jan Masseur!

VALENTIJN, *die ondertusschen ook het vrouwenportret heeft opgehangen.* 't Is toch jammer, dat zij malkaar niet aankijken! Anders was 't onberispelijk.

CORIN. Hang ze dan anders om! — *Neemt beide portretten af om ze te verwisselen. Onderwijl komt Chevrion door de achterdeur.*

CHEVRION *klopt aan Jeanne's kamerdeur en geeft eenige rozen af.* Zij waren slechts met veel moeite zoo donker te krijgen, bruidje! — *Onder het gaan naar zijn kamer.* Buurman Valentijn! Je steekt den Griek Apelles, den beroemdsten schilder der oudheid, naar de kroon! Maar je bent in je recht; want dat was een van je eerste aristokraten.... in de kunst. *Af.*

VALENTIJN. Heb je gehoord, vader, dat ik niet hoef onder te doen voor de ouwe Rika Bellis?

TABOURET. Ja, burger zoon. — Hij heeft toch smaak, die schrijnwerker! Dat moet men hem ter eere nageven!

CORIN. Waar heb ik dien jongen man meer gezien? Hij komt mij zoo bekend voor! — Wel, kijken zij malkaar nu aan of niet?

VALENTIJN. Ja, zóó!.... Maar nu hangt de bruid onder de „Broederschap” en de bruijom onder de „Vrijheid”! Hadden wij ze dan maar liever beiden onder de „Gelijkheid” gebracht!

CORIN. Ook zijn stem klonk mij niet vreemd! — *Tot Valentijn.* Vriendlief! die man, die jou zoo even aansprak, was dat....?

VALENTIJN. De tweelingbroeder van dit portret? Jawel.

CORIN. Wat blief je? Was dat de bruigom? Een knappe jongen! Knapper dan op het por.... Pff! 't Is hier warmpjes! — *Lisette met haar breikous komt.* — Sapristi! Daar heb je mijn buurvrouw uit de Jakobijnenclub!

LISETTE. Hoe is 't? Heb jelui haast gedaan met die snorrepijperijen? — *Tot Tabouret, die nog hier en daar groen en bloemen aanbrengt.* Sta toch niet zoo op dien stoel te wibbelen, ouwe ezel! Je lijkt allebei wel gek met je bloemen en al die fratsen! — Daar heb je hem waarachtig ook met zijn gezanik over Jan Masseur!

CORIN. Lieve vriendin....

LISETTE. Wie zegt jou, dat ik je vriendin ben, prengel? Wou je mij soms tot je liefje?

CORIN. God bewaar' me! — Ehem! Dat juist niet, burgeres!.... Die eer.... hm.... zou te groot.... hm, hm.... veel te groot.... Pff! Pff! 't Is hier dan verbazend warm, bepaald drukkend!

TABOURET. De eer kon hij er voor mijn part bij krijgen!

LISETTE *tot Tabouret.* Wat murmel jij? Hou liever je snater en sta daar niet zoo om te zeuren, houten pias! Maak dat je weg komt en pas tehuis op de kleine!

TABOURET. Is Sophietje nog niet in slaap?

LISETTE. Weet ik het?

TABOURET. Maar.... als zij schreeuwt?

LISETTE. Dan geef jij ze maar de borst! Ik heb wel wat anders te doen.

TABOURET. Dat heb je er van, als je op je ouden dag opgescheept zit met een klein kind! En als je dan niet eens recht weet of het wel je eigen....

LISETTE. Zie ik je nog?

Tabouret haastig af.

CORIN. 't Is verwonderlijk zooveel als die jonge man heeft van.... Maar dat kan toch niet!

LISETTE. Wat kan niet? Waar zit jij over te suffen, zemelknooper?

VALENTIJN, *die ondertusschen de laatste hand heeft gelegd aan de versiering.* De badkuip komt er nog te veel doorheen. — *Krijgt den verfpot en werkt aan het mansportret.*

LISETTE. Nou, dikzak, wat heb jij te vertellen?

CORIN. Niets van belang, burgeres. Ik maakte een opmerking, anders niet.

LISETTE. Laat hooren je opmerking! Wij houden hier niet van lui, die ze achter de mouw hebben, begrepen? Ha, ha! Die sturen wij met de volksequipage uit rijden naar het Grèveplein!

VALENTIJN. Charlotte Corday laat zich ook weer zien.

CORIN. Ik zag den bruijom zoo terloops en nu meende ik, dat hij op iemand leek, dien ik vroeger had gekend. Dat is alles.

LISETTE. Op wien moest hij dan lijken?

CORIN. Daar zit hem de knoop. Zoover ben ik nog niet; maar ik zal er wel komen.

LISETTE. Zij willen wel zeggen, dat hij een vermomde aristokraat is?

CORIN. Daar weet ik niet van. Maar dat men hem best kon aanzien voor.... Sapristi! dan zou toch Jan Masseur hem zijn dochter niet geven!

VALENTIJN. Nu zal zij wel voor goed wegblijven! Thans den achtergrond nog wat aangedikt!

LISETTE. Je kondt mij ook best een bezoek brengen, dikzak!

CORIN. Met verbazend veel plezier, lieve vrien.... burgeres, bedoel ik. — Zij schijnen hier in Parijs eerst wat nukkig, maar later draaien zij bij!

LISETTE. Ik woon ook hier in huis, maar een verdieping hooger. Als het je dus schikt....

CORIN. Natuurlijk schikt het mij, vooral als je —

LISETTE. Als ik?

CORIN. Als je een hoed voor mij hadt, want ik heb een macht van boodschappen te doen.

LISETTE. Je kunt alles van mij gedaan krijgen, ouwe snoeper! Hartje, wat lust je? Mondje, wat begeer je? Tabouret moet zoolang maar met zijn blooten kop loopen; dat frischt hem meteen eens op. Kom maar, lobbjes! dan kunnen wij eens praten over koetjes en kalfjes, heel gezellig, hoor! En dan kun je mij eens vertellen, wat je hier in Parijs komt doen.

CORIN. Dat vraag je goed! Wat doet Piet Corin hier in Parijs? Waarom blijft hij niet stilletjes te Boulainvilliers? Nou, het geval is dan zoo. Ik kwam hier gister met een koppel schapen, erg minnetjes van prijs, hoor, erg minnetjes

Af met Lisette.

VALENTIJN. Hè, dat lucht op! Als moeder gemerkt had, dat ik haar lieven Marat in buurman Chevrión had omgeschilderd, dan had er voor mij ook wat opgezeten! — Wat was zij vriendelijk tegen dien schapenkoopman! Zij was heelemaal — hoe zal ik het noemen? — heelemaal buitenmodel.

Jeanne, met rozen in 't haar, komt uit haar kamer.

JEANNE. Buurman Valentijn! Wat een lieve verrassing!

VALENTIJN, *vol bewondering*. O buurvrouw Jeanne!

JEANNE. Dat is zeker mijn bruijom? Sprekend!

VALENTIJN. O buurvrouw Jeanne!

JEANNE. Wat hangt dat groen keurig in bogen! En die bloemen er in, hoe netjes!

VALENTIJN. O buurvrouw Jeanne!

JEANNE. O buurman Valentijn!

VALENTIJN. Wat ziet u er lief uit, buurvrouw Jeanne! . . .

JEANNE. Wat heb je een goed hart, buurman Valentijn! . . .

VALENTIJN. Om te stelen, buurvrouw Jeanne!

JEANNE. Om te benijden, buurman Valentijn!

VALENTIJN. Ik heb u nog nooit zoo mooi gevonden, buurvrouw Jeanne!

JEANNE. Ik heb nog nooit zooveel van je gehouden, buurman Valentijn!

VALENTIJN. Buurvrouw Jeanne!....

JEANNE. Buurman Valentijn?

VALENTIJN. Ik.... ik hoop dat.... dat u altijd heel gelukkig mag zijn met.... met buurman Chevriou.

JEANNE. Buurman Valentijn!....

VALENTIJN. Buurvrouw Jeanne?

JEANNE. Je hebt mij onder de „**Broederschap**” gehangen; welnu! je zult mij altijd een heel lieve broër en ik zal je een heel lieve zuster zijn.

VALENTIJN. Buurvrouw Jeanne!....

JEANNE. Buurman Valentijn?

VALENTIJN. Mag.... mag ik....? Ik durf niet, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Durf gerust, buurman Valentijn!

VALENTIJN. Mag.... mag ik u dan één.... één kus geven, buurvrouw Jeanne?

JEANNE *hem haar wang biedend*. Kus mij, buurman Valentijn!

VALENTIJN *haar kussend*. O buurvrouw Jeanne! nu wil ik voor u door het vuur en alles loopen, al was het door mijn eigen moeder!....

JEANNE. Buurman Valentijn!....

VALENTIJN. Buurvrouw Jeanne?

JEANNE. Je hebt toch geen oogenblik geloofd, beste buurman Valentijn, dat.... dat ik.... je een beetje den gek aanstak, zooals je moeder in haar drift zei?

VALENTIJN. Volstrekt niet, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Zie je.... je begrijpt wel.... we.... we maakten maar een beetje gekheid samen....

VALENTIJN. Zeker, buurvrouw Jeanne, anders niet.

JEANNE. En jij.... jij denkt toch ook niet, dat.... dat buurman Chevrion een vermomde aristokraat is, niet waar, beste Valentijn?

VALENTIJN. Stellig niet, buurvrouw Jeanne; want hij heeft straks nog gezegd, dat ik beter schilder dan de ouwe Rika Bellis, en dat is een van je eerste aristokraten!

JEANNE. Wanneer heb je buurman Chevrion dan gesproken?

VALENTIJN. Toen ik met vader en dien ander hier aan 't versieren was, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Die ander?

VALENTIJN. Die schapenkoopman, die u kwam opzoeken, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Corin?

VALENTIJN. Juist, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Groote God! wat een angstige gedachte komt daar bij mij op! Corin zal toch niet....? — En.... en heeft Corin met.... met buurman Chevrion gesproken?

VALENTIJN. Dat juist niet, buurvrouw Jeanne, maar....

JEANNE. Maar?

VALENTIJN. Hij scheen buurman Chevrion toch te kennen, want....

JEANNE. Want?

VALENTIJN. Hij zei maar niet anders dan dat hem dat gezicht en die stem zoo bekend voorkwamen....

JEANNE. En waar is Corin thans?

VALENTIJN. Hij is met moeder meegegaan, buurvrouw Jeanne.

JEANNE. Met je moeder? Met je moeder, zeg je?

VALENTIJN. Ja. Ziet u, buurvrouw Jeanne.... U knijpt

mij zoo in den arm! . . . neen, 't is niets! 't is heel prettig zelfs! heel prettig. . . . Moeder en hij hadden gister kennis gemaakt bij de Jakobijnen en zij had hem hier den weg heen gewezen. Toen zij hem nu hoorde mompelen, dat hij buurman Chevrion eerder scheen ontmoet te hebben, raakten zij daarover aan de praat en zoo kwam het van 't een op het ander. Zij was bijzonder lief tegen hem, buitenmodel lief, en toen heeft zij hem met zich naar. . . . Maar wat scheelt er aan, buurvrouw Jeanne? Wordt u niet wel?

JEANNE. 't Is niets. . . . 't Is al haast over. . . . Een lichte duizeling. . . . Ik denk dat. . . . Ruik ik geen verflucht?

VALENTIJN. O buurvrouw Jeanne, dan zeker de terpentijn! Als dat het is, wil ik dan het portret van buurman Chevrion afnemen? Want het is nog erg nat; u moet weten, ik had. . . .

JEANNE. Beste Valentijn! . . . neen, niet afnemen! 't Is al voorbij. . . . Maar laat mij thans alleen, wil je?

VALENTIJN. Zal u dan niet weer zoo raar doen, buurvrouw Jeanne?

JEANNE. Zeker niet, buurman Valentijn.

VALENTIJN. Beloofst u mij dat, buurvrouw Jeanne?

JEANNE. Mijn hand er op, buurman Valentijn.

VALENTIJN. O buurvrouw Jeanne! — *Verwijdert zich met den verfpot, maar komt spoedig terug.* Als het toch de terpentijn mocht zijn, buurvrouw Jeanne, u heeft maar één woord te spreken en ik neem het portret weer mee!

JEANNE. Neen, buurman Valentijn, laat gerust hangen! Het was de terpentijn niet. — *Valentijn af.* — Hij is weg! Eindelijk! — *Anne-Marie komt.* — O beste tante, als u wist. . . .

ANNE-MARIE. Ik weet alles, kind! Ik heb alles gehoord. . . .

CHEVRION *uit zijn kamer komende.* En ik!

ANNE-MARIE. Des te beter.

JEANNE. Ach, George, ik ben zoo angstig!

CHEVRION. Niet schreien, lieve! Daar is immers nog geen dadelijk gevaar; en als het komt, dan....

JEANNE. Dan?

CHEVRION. Dan zullen wij het moedig tegentreden. Een vijand, dien men aandurft, is reeds half overwonnen.

ANNE-MARIE. Dat ik zoo'n uilskuikenachtige stoffel moest zijn, om niet eerder aan dien zeurPiet Corin te denken, zie, kinder, dat vergeef ik mij nooit, zoo oud als ik word! — Maar wij moeten ons ook niet aanstonds het ergste voorstellen. 't Zou al heel toevallig wezen, als hij George in dat korte oogenblik herkend had, terwijl je eigen vader, kindlief....

JEANNE. Maar vader heeft George vroeger haast niet gekend, terwijl Corin daarentegen....

CHEVRION. Laten wij onzen tijd niet verbabbelen met nuttelooze praatjes. Elk oogenblik kunnen wij overvallen worden door je vader of door onze gasten. Vooreerst mogen wij niemand-iets van onze ongerustheid laten blijken; hoe opgeruinder wij ons toonen, hoe beter. Dan moeten wij Piet Corin hier vandaan zien te houden....

ANNE-MARIE. Daar zal ik wel voor zorgen; als ik hem ten minste nog bijtijds te spreken kan krijgen.

CHEVRION. Verder.... — *Masseur komt door de achterdeur.* — Sst!

MASSEUR. Zie zoo, jongelui, dat is afgedaan! — *Neemt zijn hoed af.* Kijk! dat is mijn hoed niet!

ANNE-MARIE. Nu nog mooier! Je hebt den hoed van Piet Corin opgezet!

MASSEUR. Van Piet Corin? En waar is de man zelf dan gebleven? Ik heb hem ook voor ons feest genoodigd.

ANNE-MARIE. 't Speet hem erg, maar hij moest al over

een uur vertrekken. Hij heeft nog wel de complimenten aan je verzocht.

MASSEUR. Hoe kon hij weg zonder hoed?

ANNE-MARIE. Dat heb ik hem niet gevraagd, want toen wist ik nog niet, dat jij zijn hoed hadt. Maar je zegt daar zoo wat: hij kon er eens naar laten vragen. Daarom zal ik zijn hoed bij den portier brengen. *Af, na aan Jeanne en Chevrion een wenk te hebben gegeven.*

MASSEUR. Je tante maakt het zich altijd even druk! Kon Corin zelf niet hier komen, als hij nog denkt om zijn hoed, dien hij zoo mal was te vergeten? Hoe kon ik zijn hoed anders opzetten? Toch een goede kerel die Piet Corin! Maar de duivel mag weten wat hij hier in Parijs komt doen! — Wel, bruijom, hoe voel jij je vandaag? — En jij, bruidje? — *Vat Jeanne's hand.* Wat nu? Heb je geschreid? Je oogen zien zoo rood!

CHEVRION. Kom, papa! 't Is zoo'n wonder niet, dat een meisje wat zenuwachtig is op een dag als deze!

JEANNE. U heeft nog niets van al dat moois gezegd!

MASSEUR. Verduiveld! dat is zeker een aardigheidje van je vriend Valentijn?

JEANNE. En hoe vindt u ons beiden?

MASSEUR. Precies voor malkaar geknipt.

CHEVRION. Dank je, papa! Maar Jeanne bedoelt onze konterfeitsels?

MASSEUR. Hm! wat de bruid betreft, hij heeft niet aan 't hof verkeerd, die Valentijn!

JEANNE. En toch heeft die goede jongen zijn best gedaan om mij daarmee het hof te maken!

MASSEUR. Je lijkt wel op een troon te zitten, bruijom! — *Dreigt hem schertsend met den vinger.* Pas op, aristokraat!

CHEVRION *lachende.* U zal toch den bruijom niet willen aanklagen?

MASSEUR *lachende*. Waarom niet? Men noemt mij nu eenmaal een aristokratenvraat!

CHEVRION *lachende*. En als ik nu eens werkelijk een aristokraat was... wel te verstaan alleen van afkomst?

MASSEUR *ernstig*. Laat ons daar niet mee gekscheren, vriend! Op dat punt versta ik geen scherts. — *Tabouret, Lisette met haar breikous, en Valentijn komen*. — Ziedaar reeds onze bureu! Welkom, welkom!

LISETTE. Bruidje! Mijn hartelijke gelukwensch! — *Kust Jeanne, die niet geheel haar tegenzin kan overwinnen*. Ik had je weliswaar liever gezien als de bruid van mijn jongen — wanneer ik het anders liet voorkomen, zou ik liegen — maar de vrijheid boven! — Bruigom! — *Grijpt Chevrion's hand*. Hartelijk, hoor! — Ik moet je nog één kus geven, bruidjelief!

CHEVRION. Sakkerloot, buurvrouw, je doet iemand de oogen tranen!

TABOURET. Wat overkomt je moeder toch, burger zoon? Is zij niet recht fiksche?

Anne-Marie komt terug.

LISETTE. Beste vriend Masseur! Niet dat ik mijn Valentijn wil verdeklineeren, maar wat doet je dochter een goede partij, bijzonder goed!

MASSEUR. Niet waar, buurvrouw?

JEANNE *tot Chevrion*. Van morgen leek zij een tijgerin en nu is zij een lam! Misschien meende zij 't zoo kwaad niet!

CHEVRION. Zij zal van morgen wat heel driftig geweest zijn. — *Voor zich*. Ik zie haar liever als tijgerin.

LISETTE *tot Anne-Marie*. Lieve vriendin! je zult op zoo'n dag de handen vol hebben. Als ik je ergens mee van dienst kan zijn, je hebt maar te spreken. Zij zeggen soms van Lisette, dat zij voor haar vijanden een helsche

furie is — en daar is misschien wat van aan — maar voor haar vrienden

ANNE-MARIE *droogjes*. Dank je, buurvrouw. — *Lisette terzijde nemende*. Maar je kunt ons toch een dienst bewijzen. Weet je ook waar Corin gebleven is, die boer, die ons kwam bezoeken? Hij is ook genoodigd, maar nergens te ontdekken.

LISETTE. Och, heb je hem ook gevraagd? Dat zal hij aardig vinden! Jammer dat hij er geen gebruik van kan maken! Hij was straks eventjes bij mij, uit oude kennis, weet je; maar hij stapte al heel gauw op, want hij zanikte al over boodschappen, die hij doen moest. Misschien komt hij toch nog, maar wat later! Ik help het je wenschen, beste vriendin!

Een aantal Burgers en Burgeressen als gasten komen.

MASSEUR. Courbois! daar doe je goed aan, brave dikkert! — Louise, lief kind, je doet de bruid bepaald plezier met je komst! — Jeanne! Daar is Louise Courbois! — En mijn dappere Poussin met zijn jong wijfje! Zoo'n alias! Op zijn ouden dag nog met een jonge meid te trouwen! — Jacquerot! Je moet vandaag je zelf overtreffen! Jan Masseur heeft maar één kind en op het feest van zijn eenig oilam moet het vroolijk toegaan!

LISETTE. Als wij dan eens begonnen met de Carmagnole te dansen?

ALLE GASTEN. Ja, ja, de Carmagnole!

MASSEUR. Dans, eet, spring, zing, drink, doe wat je wilt, maar wees vroolijk! — Vooruit met de Carmagnole!

Onder het dansen der Carmagnole wordt door Anne-Marie de tafel toebereid. Op voorgang van Lisette, waarmee echter Anne-Marie en Jeanne niet instemmen, wordt onder den dans gezongen, wijze: Ça ira:

't Zal wel gaan , wel gaan , wel gaan !
 De aristokraten aan lantarens ,
 Hangt ze maar boven , boven aan !
 't Zal wel gaan , wel gaan , wel gaan !

MASSEUR. Genoeg gesprongen ! Thans aan tafel , vrienden ! En straks met frissche krachten er weer op los !

*Men zet zich in bonte rij aan tafel; Jeanne tusschen Chevri-
 on en Valentijn; Masseur met Lisette naast zich.*

VALENTIJN. Ach , buurvrouw Jeanne !

JEANNE. Wat scheelt er aan , buurman Valentijn ?

VALENTIJN. Ik vrees , dat ik niet veel zal kunnen eten , buurvrouw Jeanne !

JEANNE. Waarom niet , buurman Valentijn ?

VALENTIJN. Ik kan de oogen niet van u afhouden . U ziet er zoo buitenmodel lief uit , buurvrouw Jeanne !

JEANNE. Welnu , buurman Valentijn , verslind dan mij . . . met je oogen !

MASSEUR. Tast toe , vrienden ! En den wijn niet gespaard !

LISETTE. Bruigom ! je gezondheid ! Wel moge je dat grapje bekomen !

CHEVRION. Burgeres ! ik stel dien dronk op den rechten prijs !

LISETTE. Een allerliefste jongen die schoonzoon van je !

MASSEUR. En zoo'n flink werkman ! Hij zal het nog ver brengen ; laat hem maar loopen !

LISETTE. Loopen , zeg je ? Hij verdient te rijden . . . met equipage ! — Jeanne zal recht in haar nopjes zijn !

MASSEUR. Dat hoop ik van ganscher harte .

VALENTIJN *tot Tabouret, die in diep gepeins zit.* Vader ! Je eet of drinkt niet !

TABOURET. Stil , burger zoon ! Zie je niet , dat ik ver- steend ben in een zoutpilaar ? Sints de komst van dien schapenkoopman heb ik geen onvertogen woord van

je moeder gehoord! Zij of ik, met een van ons beiden is het niet recht pluis!

MASSEUR. Vrienden! Gunt mij een oogenblik uwe aandacht! 't Is zoo vreemd niet, dat een vader een paar woorden te zeggen heeft op den dag, waarop zijn eenig kind de bruid is geworden! Laat mij daarom een korte poos mijn hart uitstorten!

Gij allen zijt, als ik mij niet bedrieg, geboren Parijzenaars. Wij, mijn gezin en ik, zijn dat niet. Wij komen uit de Provincie, uit het heerlijke Bourgondië met zijn vurige wijnen en ook met zijn vurige harten. Men zegt wel eens, dat ons, Bourgondiërs, de landwijn naar het hoofd is gestegen. 't Kan zijn, want ons bloed raakt gauw in gisting...

ALLE GASTEN. Leve de Provincie!

ANNE-MARIE. Och, lieve deugd, menschen! als mijn broër eenmaal zijn stokpaardje berijdt, dan hoef je hem wezenlijk niet aan te moedigen!

MASSEUR. Maar ik dwaal af. Ik wilde u verhalen waarom ik naar Parijs ben gekomen en waarom deze dag zoo'n feestdag voor mij is; want het een staat in nauw verband met het ander....

JEANNE. Beste vader! Zou het niet beter zijn....

MASSEUR. Een oogenblik, kindlief! 't Is mij een behoefte om uit te spreken wat er in mijn hart omgaat....

ANNE-MARIE. Ik denk, dat het den vrienden weinig schelen kan, waarom....

LISETTE EN EENIGE DER GASTEN. Stilte! Laat Jan Masseur vervolgen!

MASSEUR. Dank u, vrienden! En jij, zuster, laat mij! — 't Is nu vijf en een half jaar geleden, toen ik op een herfstdag in mijn smidse twee jongelieden te midden van hun gesprek verraste. De eene was mijn dochter, de ander was een aristokraat....

JEANNE. Alleen van afkomst, vader! En dat kon hij niet helpen!

MASSEUR. De ander was een edelman, de Markies van Méricourt. Hij smeekte Jeanne om wederliefde; ik haast mij ter harer eer te zeggen, dat zij hem verontwaardigd afwees....

ALLE GASTEN. Leve de bruid!

MASSEUR. Maar nog een derde was tegenwoordig. Het was een man, die een dubbele misdaad had bedreven: hij had de bruid van mijn besten vriend verkracht en mijn vriend daardoor tot zelfmoord gebracht. Die man was de vader van den Markies: het was de Hertog van Méricourt, wellicht de grootste tiran, die ooit in Frankrijk heeft geleefd...

LISETTE EN DE GASTEN. Dood en verderf aan de tirannen!

MASSEUR. O! zijn beide slachtoffers zijn voldoende gewroken! De aloude burcht der Méricourts is in vlammen opgegaan, in puinhoopen neergestort, en de trotsche Hertog heeft met zijn bloed de ruïnen van zijn kasteel geverfd...

JEANNE. Vader! Vader!....

CHEVRION. Nu, papa, je vertelt ons geen vroolijke historie! — *Fluisterend tot Jeanne.* Om Gods wil, houd je goed!

MASSEUR. Begrijpt gij thans waarom ik het oord verliet, waar mijn wig eenmaal stond; de plek, waar mijn vaderen hadden geleefd en geleden om slechts rust en vrede te vinden in hun graf? Ik wilde mijn dochter behoeden voor het lot van de bruid mijns vriends. Ik wilde haar niet verlaagd zien tot minnares van een Markies, om straks met schande te worden weggejaagd; ik wilde haar eenmaal verheffen tot vrouw van een eerlijk werkman....

ALLE GASTEN. Leve Jan Masseur!

Corin komt.

MASSEUR. Gij hebt de reden van mijn vertrek naar Parijs vernomen; gij kent thans de reden mijner blijdschap op

heden. Den werkman Chevrion sta ik willig af wat ik den Markies van Méricourt ontrukte....

CORIN. Sapristi! Ik begrijp er weer geen lor van....

VELE GASTEN. Sstt! Sstt!

MASSEUR. En daarom, vrienden, brengt met mij een heildronk aan dit jonge paar, aan de dochter van Jan Masseur en aan....

LISETTE. Haar bruidegom, den aristokraat en Markies van Méricourt!

Hevige opschudding.

TABOURET. Ha, burger zoon! nu herken ik je moeder weer!

MASSEUR. Hoe? Wat? — Jeanne! Mijn kind! — *Tot Lisette.* Dat is laaghartig gelogen! Dat is een helsche streek een duivel als jij waardig! — *Grijpt Corin aan.* Corin, hier! jij kunt mij rechtvaardigen! Ik heb den Markies ternauwernood gekend; als knaap verliet hij het ouderlijke huis en sedert zag ik hem slechts eenmaal, op dien herfst-avond in de smidse. Maar jij bleef te Boulainvilliers; jij moet hem beter kennen. Spreek! Wie is die man?

JEANNE *legt haar hand op den mond van Chevrion, die spreken wil.* — *Ondertusschen verwijdert zich Lisette.*

CORIN. Sapristi, Jan! je hoeft mij zoo niet te knijpen! — Zij zouden je hier waarachtig nog wurgen ook!

MASSEUR. Spreek dan toch, of ik sta niet langer voor mij zelf in!

CORIN. Nou, het geval is dan zoo. Ik zag dien jongen man voor een paar uur zoo terloops en toen kwam hij mij al bekend voor. Maar om hem zoo dadelijk tehuis te brengen....

MASSEUR. Is het de Markies, ja of neen?

CORIN. Wel wis en zeker is hij het! Wie zou het anders zijn? Zijn baard en knevels hielpen mij eerst van de wijs, maar....

MASSEUR. Bedrogen! Bedrogen! O, maar dat is onmogelijk! Jij heult met Lisette, jij!

CHEVRION. Corin spreekt waarheid. Ik ben George Méricourt.

MASSEUR. Ellendeling! Je wildet mijn dochter tot je slachtoffer maken door haar te trouwen onder een valschen naam! Een schijnhuwelijk dus! Een echtverbindtenis, die duurde zoolang je minnares, je speelpop, je niet verveelde! O die adel!

CHEVRION. U krenkt mij in wat mij het heiligst is, in mijn eer en in mijn liefde! Maar ù vergeef ik dat. Hoor mij slechts aan....

MASSEUR *in een geweldigen lach uitbarstende*. Ha, ha! Markies. Je bent wel goed! Je schenkt mij vergiffenis!...

CHEVRION. Hoor mij aan, zeg ik u....

MASSEUR. Je hooren? Je vertreden zal ik, gelijk men het ongedierte vertreedt, dat men op zijn weg ontmoet....

JEANNE. Vader! ik smEEK u, hoor toch....

MASSEUR *stoot haar van zich*. Je bent mijn kind niet meer! Mij dús te bedriegen! O, nog liever weer de oude slaaf dan een speelbal in de hand van het eigen kind!

JEANNE *stort bewusteloos neer en wordt door Chevrion opgevangen*.

CORIN. Je moet dien jongen man niet te hard vallen, Jan! Hij is heel anders dan zijn vader. Dat heeft hij bij ons genoeg getoond! Die twee verschilden als dag en nacht....

MASSEUR. ZwiJg! Bemoci je niet met een andermans zaken.

Lisette met haar breikous komt terug.

ANNE-MARIE. Jan, wees bedaard! Alles zal je opgehelderd worden! Er is geen sprake van bedrog! Zij zijn eigenlijk al man en vrouw....

MASSEUR. Ga weg van mij! Ik ben gevaarlijk te maken. Ga weg, zeg ik! Laat mij mijn handen vrijhouden van vrouwenbloed! — O, ik raad thans alles! Gij wist er van en verzwegt het mij!

LISETTE *geeft een wenk, waarop een Sergeant met Nationale Gardien komen.*

MASSEUR *tot Lisette.* Burgeres, ik dank u! Je wijst mij aan wat mijn plicht is, wat de Republiek het recht heeft van Jan Masseur te verwachten. — *Tot Chevrion, die zijne zorgen aan Jeanne wijdt.* Markies! Je hebt gewaagd ten tweeden male op mijn pad te komen! Je hebt de gevolgen je zelf te wijten! — Sergeant! Jij was het immers, die een huiszoeking kwam doen bij burger Chevrion?

SERGEANT. Ja, burger.

MASSEUR. Welnu, luister dan goed toe! Ik, Jan Masseur, lid der Nationale Conventie en vriend van Robespierre, ik klaag dien man aan als hevig verdacht, als aristokraat en zich noemende George, Markies van Méricourt. Neem hem gevangen!

ANNE-MARIE. Jan, ben je razend? De man van je eigen kind!

MASSEUR. Al was het vleesch van mijn vleesch, been van mijn been, bloed van mijn bloed, ik zou het niet sparen! De Romein Lucius Brutus liet zijn eigen zonen onthoofden, omdat zij verraad pleegden tegen de Republiek!

LISETTE EN DE GASTEN. Leve Jan Masseur de Rechtvaardige!

CORIN. Och, och! was ik maar stilletjes te Boulainvilliers gebleven!

Onderwijl heeft de wacht Chevrion in haar midden genomen, die Jeanne, na haar gekust te hebben, aan Anne-Marie heeft toevertrouwd.

ANNE-MARIE *tot Chevrion*. Alles is nog niet verloren!
Tante Anne-Marie is er ook nog!

CHEVRION. Vaarwel! Wees opnieuw haar tweede moeder!

JEANNE, *uit haar bezwijming ontwakende*. George!
George! — *Valt opnieuw bewusteloos, thans in de armen
van Anne-Marie.*

MASSEUR *tot de Nationale Gardien*. Voorwaarts marsch!

LISETTE. 't Zal wel gaan, wel gaan, wel gaan!

De aristokraten aan lantarens,

Hangt ze maar boven, boven aan!

't Zal wel gaan, wel gaan, wel gaan!

VIERDE BEDRIJF.

ROBESPIERRE.

Tooneel als in het vorige Bedrijf; de portretten zijn echter verdwenen, terwijl de versiering slordig is afgerukt en gedeeltelijk op den grond verspreid ligt.

MASSEUR, *luisterend aan de deur van Jeanne's kamer.*

MASSEUR. 't Is alles stil.... Slechts nu en dan meen ik Anne-Marie of den Dokter te hooren, maar van háár verneem ik niets.... Zou zij daar nog even roerloos liggen als zij er heen werd gedragen? Nog even bleek met dichtgesloten oogen?... O Markies van Méricourt! waarom moest gij mij ten tweeden male in den weg komen? Dag des onheils, waarop uw wellustige blik zich voor het eerst vestigde op het schuldeloos oog van mijn kind!... Hoor ik beweging?... Helaas! Alles blijft stil!...

Had ik anders moeten, had ik anders kunnen handelen, ik, Jan Masseur de Rechtvaardige? Voorheen te Boulainvilliers, hoe zwol mij daar het hart van trots, als men mij met dien eere naam begroette! En thans te Parijs? Thans beklemt mij een nameloos wee!

Mijn arme Jeanne! . . . Ik, ellendige, die u in mijn razernij van mij stiet, ja, die reeds een vloek op de lippen had! . . . Robespierre! Robespierre! waartoe hebt ge mij gebracht? Geef mij mijn kind terug!

*Anne-Marie en een Dokter komen uit Jeanne's kamer;
Masseur begeeft zich ter zijde.*

DOKTER. Zooals ik zeg, rust en nog eens rust! Daar hangt veel, zoo niet alles van af. En vooral geen nieuwe schokken! Elke verdere ontroering zou hoogst gevaarlijk zijn.

ANNE-MARIE. En als zij wakker wordt, Dokter, zal ik haar dan een schepje rijst met een wijnsausje klaar maken? Dat is nog al een zacht kostje.

DOKTER. Een vorkje vol, als zij er trek in heeft. Maar voorzichtig aan, kalmpjes! Ik kom in elk geval van avond nog eens kijken. Als het niet beter mocht zijn, zullen wij een tweede aderlating probeeren; ik denk echter niet, dat het daaraan toekomt. Overigens, zoodra zij haar slaapje uitheeft, met de medicijnen doorgaan; de poeders, de pillen, het drankje en het stroopje vooral geregeld ingeven! — *Tot Masseur, die angstvallig geluisterd heeft en thans op zijn toonen Jeanne's kamer binnensluipt.* Heidaar, vriend! Niet bij de patiënt! — Wie is die man?

ANNE-MARIE. Laat hem! 't Is haar vader.

DOKTER. Maar hij zal haar wakker maken en hoe minder beweging om haar heen, hoe beter.

ANNE-MARIE. Geen nood, geloof mij.

DOKTER. Maar . . .

ANNE-MARIE. Laat hem, zeg ik u. Het is zoo beter. . . . voor vader en dochter beiden.

DOKTER. Op uw verantwoording dan. Bovendien als het haar vader is . . . Zeker pas tehuis gekomen, omdat ik hem niet eerder gezien heb? — Nu tot van avond! *Af.*

ANNE-MARIE *luistert aan de deur van Jeanne's kamer.* Ik

hoor hem niet.... Wat zou er bij hem omgaan?... Hij dorst mij niet recht aanzien.... Jan, Jan! Moesten wij daarom naar Parijs?... Als hij eens berouw, een begin van berouw had? En wat dan nog? Gebeurd is gebeurd; dat wascht al het water van de Seine niet af!... Maar die arme George! En ons arm kind! Wat zal ik haar straks antwoorden, als zij naar hem vraagt?

Als ik eens naar Robespierre ging en tot hem zei: „Burger Robespierre! Wat kan het jou eigenlijk schelen of zij een oude vrouw naar de guillotine rijden of een jongen man? Je moet er een zien bloeden; welnu, daar zal mijn bloed nog wel goed genoeg voor zijn!” — Als ik dat eens flink brutaal zei, zoo op de manier van Lisette, met de handen in de zij; ik kon een breikous meenemen, om bij hem in de gratie te komen. Ik heb thans lang genoeg geleefd en die beide kinderen zijn nog zoo jong!...

Och, lieve deugd, dat is heelemaal achterop! Robespierre wijst alle vrouwen zonder onderscheid af. Ik zou niet eens bij hem worden toegelaten. Als er één iets op hem vermag, dan is hij het, hij die George heeft aangeklaagd, Jeanne in het ongeluk gestort en mij voor hem doen beven!... En toch, hij moet, hij zal er heen, zoo waarlijk als ik beloofd heb een moeder voor zijn kind te zijn! Maar hoe hem zoover te krijgen?

Valentijn komt met onder elken arm een portret.

VALENTIJN. Buurvrouw....

ANNE-MARIE. Wat moet jij?

VALENTIJN. Ik.... ik heb hier de portretten van buurvrouw Jeanne en van den Mar.... ik zal maar blijven zeggen van buurman Chevrion, als u er niets tegen heeft?

ANNE-MARIE. En wat moeten die portretten?

VALENTIJN. Ik... ik kan niet zeggen, dat ik er bijzonder gelukkig mee ben, buurvrouw Anne-Marie.

ANNE-MARIE. Wat scheelt mij dat! Hak ze voor mijn part tot brandhout!

VALENTIJN. Och, buurvrouw Anne-Marie, dat zou altijd nog kunnen, niet waar? — Ik.... ik had zoo gedacht...

ANNE-MARIE. Zeg dan wat je gedacht hebt! Mijn tijd is te kostbaar om lang naar je geleuter te luisteren.

VALENTIJN. Nu dan, ik dacht.... ik meende.... ik wou.... Ik kan het er eigenlijk niet goed uitkrijgen, buurvrouw Anne-Marie. — *Op zijn keel wijzende.* 't Zit mij hier.... Maar als er eens iets heel.... heel verschrikkelijks gebeuren mocht, en als buurvrouw Jeanne zich dat dan erg.... heel erg aantrok, maar toch later.... veel later weer heelemaal bijkwam — dan.... dan zou zij mischien graag, al was het niet voor haar plezier, een portret van hem hebben, en.... en als u dat dan zoolang stillietjes voor haar wou bewaren....

ANNE-MARIE. Zeg eens, jongenlief, kom je ook in troebel water visschen? Neem je soms je kans waar, nu de ander van den vloer is?

VALENTIJN. Ik begrijp u niet al te best, buurvrouw Anne-Marie. Maar als u meent, dat ik blij ben om het ongeluk, dat buurman Chevrion heeft getroffen.... ziet u, ik.... ik kan wel schreien, omdat buurvrouw Jeanne nu ook zoo ongelukkig zal zijn.... *Barst in snikken uit.*

ANNE-MARIE *legt bewogen hem haar hand op den schouder.* Vergeef het een oude vrouw, die zich diep rampzalig gevoelt.... Geef mij die portretten! Ik zal ze zelf opbergen. — *Bergt ze in een kabinetsla.* Zie zoo.... Je bent een brave jongen! Het spijt mij, dat ik je ook maar één oogeblik verdacht heb.

VALENTIJN. Och, dat heeft niets te beduiden, buurvrouw Anne-Marie, wezenlijk niet. Maar als u mij eens wou zeggen, hoe het met buurvrouw Jeanne is...?

ANNE-MARIE. Zij slaapt nu en de Dokter zei, dat dit haar heel goed zou doen.

VALENTIJN. En heeft de Dokter haar sekuur onderzocht? Ik heb hem nog zoo gezegd, dat haar van morgen misschien de terpentijn

ANNE-MARIE. Heb jij den Dokter gehaald?

VALENTIJN. Ja, buurvrouw Anne-Marie. Hoe zoo?

ANNE-MARIE. En ik, die je zulke slechte bedoelingen toeschreef! Hoor eens, beste jongen, ik heb nu geen tijd, want ik heb om ernstiger dingen te denken: het leven van een mensch staat op het spel. Maar onthoud, dat je aan buurvrouw Anne-Marie altijd een trouwe vriendin zult hebben! Ga nu!

VALENTIJN. Mag ik dan van tijd tot tijd eens hooren, hoe het met buurvrouw Jeanne gaat?

ANNE-MARIE. Zeker mag je. Maar nu moet je mij niet langer ophouden!

VALENTIJN. Geen minuut langer, buurvrouw Anne-Marie. *Als hij zich door de achterdeur wil verwijderen, wordt deze opengerukt door Lisette.*

LISETTE *met haar breikous.* Wat doe jij hier? Marsch naar huis! — *Valentijn af.* — Is burger Masseur te spreken?

ANNE-MARIE. Neen.

LISETTE. Waarom niet?

ANNE-MARIE. Ik geef geen reden.

LISETTE. Is hij niet in huis?

ANNE-MARIE. Misschien wel, misschien niet.

LISETTE. Neem je in acht!

ANNE-MARIE. Waarvoor?

LISETTE. Voor mij.

ANNE-MARIE *schouderophalend.* Wat zou jij mij kunnen doen?

LISETTE. Wat ik den vrijer van je nicht gedaan heb.

ANNE-MARIE. Anders niet?

LISETTE. Anders niet? — Krijgt buurman Chevrion van avond ook bezoek van zijn liefje? Je weet toch, dat hij tegenwoordig in de Abdij logeert? En morgen gaat denkelijk de bruiloft aan, niet met het blondje, dat hij hier had, maar met de rooie freule, met de smachtende bruid Guillotine! Ha, ha, ha! Je komt toch zeker ook op de partij? Ik zal een goede plaats voor je bewaren, dicht bij den priester Samson, die het huwelijk zal inzegenen! — Maar ik dien eerst wel Mevrouw de Markiezin uit te noodigen!

ANNE-MARIE *plaatst zich voor Jeanne's kamerdeur*. Hier kom je niet door.

LISETTE. Op zij!

ANNE-MARIE. Nooit.

LISETTE. Op zij, zeg ik!

ANNE-MARIE. Geen duimbreed.

LISETTE *haalt een mes te voorschijn*. Zie je dit?

ANNE-MARIE. 't Is tuig, dat je past!

LISETTE. Voor 't laatst, op zij, of ik stoot je dit mes in de ribben!

ANNE-MARIE. Mensch, breng mij niet tot razernij! Zie mij eens goed aan!... Ik ben niet jong meer, ik heb mijn beste dagen gehad; maar ik ben nog niet versleten. Ik ben op het land geboren en getogen; daar heb ik door werken en zwoegen van den vroegen ochtend tot den laten avond mijn spieren gestaald. En ik voel het, ik heb nog de kracht in mij van tien zulke wijven als jij! Daarom in je eigen belang, breng mij niet tot het uiterste! Ik zou dat staal in je handen verbreken, alsof het een strootje was. Ga heen en kom mij nooit weer onder de oogen, of, zoo waarachtig als God, ik sta niet langer voor je in!

LISETTE *bergt haar mes.* Zeg mij dan of ik je broër kan spreken?

ANNE-MARIE. Wat moet je van hem?

LISETTE. Ik niets, maar de Republiek. Hij heeft den bruijom van zijn dochter doen oppakken; dat was niet meer dan zijn plicht. Thans moet hij het goede werk voltooien: hij moet zelf zijn dochter aangeven.

ANNE-MARIE. Monster! ik sidder voor je, niet voor je lichaam, maar voor je ziel!

LISETTE *fluitende.* Ffft, ffft, ffit! Geen flauwe kletspraatjes! Als Jan Masseur de Rechtvaardige wil blijven, mag hij de minnares van den aristokraat Méricourt niet ontzien!

ANNE-MARIE. Laffe, ellendige lasteraarster! Is het je niet genoeg ons kind in het ongeluk te hebben gestort? Moet je haar ook nog met slijk werpen? O, jouw uur zal ook eenmaal slaan! En dan, neem dan den vloek met je in 't graf van een schuldeloos schepsel, dat jou nooit eenig kwaad heeft gedaan; van een oude vrouw, wie je het liefste hebt ontscheurd, wat zij had: het geluk van haar aangenomen kind; van een vader, die, door jou opgezweept tot dolle razernij, het heiligste, wat hier op aarde is, met voeten heeft getreden!

LISETTE. Hou je zedepreeken maar voor je! Wel ja, hang nu eens de schijnheilige uit! Heb ik zelf je niet in ons aller bijzijn tot je broër hooren zeggen, dat Méricourt en jouw Jeanne eigenlijk al man en vrouw waren?

ANNE-MARIE. Alleen een diep verdorven hart als het jouwe kan daar zulke schandelijke gevolgtrekkingen uit afleiden! — Mensch! ga heen! Laat ik mij niet aan je bezondigen!

Masseur komt uit Jeanne's kamer en tegelijk Tabouret door de achterdeur.

MASSEUR *met een gebiedend gebaar tot Lisette.* Vertrek!

TABOURET, *die op den achtergrond blijft*. Wat voor spektakel zou zij nou weer uitgehaald hebben?

LISETTE. Burger Masseur! Je hebt je verdienstelijk gemaakt voor de Republiek, maar . . .

MASSEUR. Vertrek of ik verscheur je!

TABOURET. Hè, hè! dat is er dan toch één, die haar aandurft!

Lisette dreigend af, terwijl zij Tabouret voor zich uit stompt.

MASSEUR. Wat wou zij?

ANNE-MARIE. Heb je niets van ons gesprek gehoord?

MASSEUR. Gehoord wel, maar niet verstaan. Ik was bang —

ANNE-MARIE. Bang? Waarvoor?

MASSEUR. Dat . . . zij wakker zou worden.

ANNE-MARIE. Zoo. Heel gehoorig is het anders in haar kamer niet, ten minste als de deur goed gesloten is . . . Jan!

MASSEUR. Nu?

ANNE-MARIE. Waarom ontwijk je telkens mijn blik?

MASSEUR. Ik ontwijk je blik niet.

ANNE-MARIE. Dat doe je wèl. — Je bent mij een groot raadsel, Jan. Uit bezorgdheid voor Jeanne kom je hier, en een paar uur geleden heb je haar weggestooten, ben je haar beul, haar moordenaar geweest!

MASSEUR. Anne-Marie!

ANNE-MARIE. Dat zij nog leeft, is jouw schuld niet, Jan!

MASSEUR. Zwijg! Geen woord meer daarover! Ik vroeg je wat Lisette hier deed, en je hebt mij nog niet geantwoord.

ANNE-MARIE. Lisette wou — *Voor zich*. Wat een zonderlinge gedachte komt daar bij mij op!

MASSEUR. Welnu?

ANNE-MARIE. Och, je weet, dat wij elkander nooit recht mochten lijden. Zij kwam hier een beetje ruzie met mij zoeken; nu, dat is haar gelukt.

MASSEUR. Was dat alles?

ANNE-MARIE. Wat zou zij anders bij mij doen?

MASSEUR. Heeft zij nergens op gezinspeeld?

ANNE-MARIE. Waar moest zij op zinspelen?

MASSEUR. Weet ik het? — *Maakt zich gereed om weer naar Jeanne's kamer te gaan.*

ANNE-MARIE. 't Is alles gewaagd om alles te winnen! In Gods naam! — Jan! Nog een oogeblik asjeblijf!

MASSEUR. Wat nu weer?

ANNE-MARIE. Ik was daareven misschien wat hard tegen je; maar ik ben zoo aan ons kind gehecht, ik heb haar zoo zien lijden, toen je.....

MASSEUR. Voor den duivel! Sla dat over, zeg ik!

ANNE-MARIE. Goed dan. — Vijftig jaar, Jan, hebben wij van kindsbeen af met elkander omgegaan, elkander verdragen, lief en leed met elkander gedeeld. Vijftig jaar lang zijn wij broër en zuster voor elkander geweest, niet slechts in naam, maar metterdaad, in weerwil van al onze kleine kibbelarijen. Vijftig jaar ben ik trotsch op je geweest, Jan, misschien al te trotsch. En zou ik nu na die vijftig jaar laag op je moeten neerzien, je moeten verachten, ja met afgrijzen je den rug keeren? Dat wil er niet recht bij mij in, Jan. Iets zegt mij, dat ik je gedrag verkeerd beoordeel, dat je een geheimen, maar een degelijken grond hebt voor je haat tegen den Markies van Méricourt.....

MASSEUR. Je vergist je! Ik haat dien man niet, althans niet persoonlijk. Alleen in zoover hij Jeanne.....

ANNE-MARIE. Hoe nu? Je haat hem niet? Ach, Jan, nu wordt het mij nog veel raadselachtiger!

MASSEUR. Zoo zijn de vrouwen. — Besef je dan niet, dat ik geenszins uit persoonlijke redenen, maar alleen uit beginsel zoo gehandeld heb?

ANNE-MARIE. Och, Jan, je weet wel, dat wij, vrouwen,

van beginselen zoo geen verstand hebben. Dat laten wij liefst aan jelui, mannen, over; wij hebben daar nu eenmaal het rechte gevoel niet voor. Maar als —

MASSEUR. Als?

ANNE-MARIE. Als je 't mij voor deze eene keer eens goed woudt uitleggen, misschien dat ik er dan achter kwam. En, Jan, ik zou zoo graag weer trotsch op je willen zijn als vroeger!

MASSEUR. Luister. Op zeker eiland woonde een gezin, dat uit vader, moeder en drie zonen bestond. Samen bouwden zij den grond, die hun gemeenschappelijk eigendom was en hun overvloedig opbracht. Zoo leefden zij recht gelukkig, tot de vader stierf en spoedig daarop ook de moeder. Een tijd lang leefden hunne drie zonen in de beste verstandhouding, maar langzamerhand begonnen de beide oudsten steeds meer saam te spannen tegen hun jongsten broeder. Zij ontnamen hem eerst zijn huisraad, toen zijn gereedschappen, daarna zijn land, eindelijk zijn voorraad veldvruchten. Daarop zeiden zij, dat hij voortaan voor hen moest werken; dan zouden zij van hun kant steeds ruimschoots in zijn onderhoud voorzien, zoodat hij nooit bezorgd hoefde te zijn, als de oogst eens slecht uitviel. Wat zou de jongste broeder doen? Hij moest zich als de zwakste dat alles laten welgevalen; kortom, hij werd de slaaf van zijn broeders, die tegen hun belofte hem nauwelijks genoeg gaven om zijn armzalig bestaan te rekken.....

ANNE-MARIE. Dat was onrechtvaardig, dat was slecht!

MASSEUR. Dat was Frankrijks toestand vóór de revolutie. De beide oudste broeders, de adel en de geestelijkheid, spanden sedert onheuglijke tijden samen tegen den jongsten broeder, het volk. Dien jongsten broeder vrij te maken, ziedaar het doel der omwenteling. Dat doel is bijna bereikt, bijna, want nog steeds zijn er, die den vroegeren staat van

zaken terugwenschen en daarvoor op allerlei wijze kuipen. Die aristokraten, gelijk men ze noemt, te vernietigen of althans onschadelijk te maken, is de plicht van ieder, die het wel meent met de Republiek.

ANNE-MARIE. Nu begin ik er licht in te zien. Je hebt dus Méricourt niet uit persoonlijken haat aangeklaagd, maar omdat hij . . .

MASSEUR. Een aristokraat was. Ik heb gehandeld, gelijk mijn plicht als burger der Republiek, als vertegenwoordiger van het volk mij voorschreef. Ik heb het voorbeeld gevolgd dier oude fiere Romeinen, die het vaderland stelden boven alles, boven huis en hof, boven vriend en bloedverwant! . . .

ANNE-MARIE. Hoe edel, hoe verheven, als men het eerst maar goed begrijpt!

MASSEUR. Verheven, ja, in waarheid! Is er iets verhevener dan eigen goed en bloed te wijden aan het heil van het dierbaar vaderland? Al krimpt u de ziel ineen van vlijmend leed, het is goddelijk te mogen, te kunnen zeggen: „Ziehier vleesch van mijn vleesch en bloed van mijn bloed, dat ik ten offer breng op het altaar des vaderlands! . . .”

ANNE-MARIE. O Jan, hoe groot sta je daar voor mij!

MASSEUR. Met bevende lippen te kunnen stamelen: „Mijn vaderland! ik heb u het liefste gegeven, wat ik had! Ik heb, onmeedoogend voor mij zelf, het eigen hart tot bloedens toe vaneengereten! Maar ik heb niet gearzeld, geen seconde! Ik heb slechts aan u gedacht! Ik heb gedaan, wat ik kon; ik heb gedaan, wat ik moest! . . .”

ANNE-MARIE. Te hebben gedaan, wat men kon, wat men moest! O onuitsprekelijk zoete gedachte!

MASSEUR. „En nu! Verwoest is mijn levensgeluk, verduisterd mijn levenspad, omdat ik blijmoedig mij zelf getroffen heb in wat mij het dierbaarst was! Maar dit weet

ik: de Roem is onsterfelijk en mijn daad zal anderen ter navolging eeuwig voortleven onder het verste nageslacht!”

ANNE-MARIE. Groote, onovertroffen vaderlander! Je hebt een ander mensch van mij gemaakt door uw bezielend woord! Broeder, burger! ik dank u. — *Maakt zich gereed om uit te gaan.*

MASSEUR. Waar ga je heen?

ANNE-MARIE. Vraag mij niets. Ik weet thans wat mij te doen staat.

MASSEUR. Zeg het mij!

ANNE-MARIE. Waartoe? Ook ik wil toonen, dat ik tot iets groots ben geroepen, dat de bezieling, door jouw woord in mij gewekt, ook mij tot edele daden drijft!

MASSEUR. Maar waarheen dan toch?

ANNE-MARIE. Je verlangt het te weten? — Naar de sectie van de voorstad Antoine.

MASSEUR. Hoe?

ANNE-MARIE. Het dankbaar vaderland zal niet slechts gewagen van Jan Masseur den Rechtvaardige; het zal er in één adem zijn zuster bij vermelden!

MASSEUR. Maar wat ben je dan toch van zins?

ANNE-MARIE. Jij hebt George Méricourt aangeklaagd; terecht, want je deedt slechts je plicht. Ook ik ga mijn plicht volbrengen; ik klaag nog heden Jeanne Masseur aan.

MASSEUR. Mijn kind! Zuster, dat is je immers geen ernst? O, ik besef het maar al te wel: Jeanne's smart heeft jou te zeer geschokt!

ANNE-MARIE. Neen, burger. Maar het gevoel moet thans wijken voor de rede, het hart voor het hoofd! Geen vijand der Republiek blijve gespaard! Frankrijk moet niet b i j n a, het moet g e h e e l vrij zijn! De aristokraat Méricourt rijde naar de guillotine, maar aan de zijde zijner vrouw!

MASSEUR. Zijner vrouw! Ongelukkige! zij was zijn vrouw nog niet! Ik heb bijtijds....

ANNE-MARIE. Je bedriegt je. Hij was reeds vier maand geleden met haar getrouwd.

MASSEUR. Getrouwd! Getrouwd! — O, maar onder een valschen naam! Onder den naam van Chevrion!....

ANNE-MARIE. Je bedriegt je wederom. Hij heeft haar getrouwd als George Méricourt. Ik zelf was getuige bij hun huwelijk.

MASSEUR. Dan werd het voltrokken door een onwettig priester! Dat huwelijk is dus van nul en geener waarde!

ANNE-MARIE. Je bedriegt je nogmaals. Het werd ingezegend door een priester, die den eed op de constitutie had afgelegd. — Welaan, burger Jan Masseur de Rechtvaardige, zal de wettige vrouw van een aristokraat ongestraft blijven? Dat nooit! Men moet vernietigen of onschadelijk maken!

MASSEUR. De wettige vrouw! O, als ik dat geweten had!... Maar jij, zuster, jij zult haar toch niet in het verderf storten, haar, je kind, dat je van haar wiegje af hebt gekoesterd; dat je zooveel jaren hebt bewaakt met angstvallige zorg; dat je hebt bemind, zooals alleen een moeder beminnen kan!

ANNE-MARIE. „Al was het vleesch van mijn vleesch, been van mijn been, bloed van mijn bloed, ik zou het niet sparen! De Romein Lucius Brutus liet zijn eigen zonen onthoofden, omdat zij verraad pleegden tegen de Republiek!”

MASSEUR. Dat juist vreesde ik van Lisette; maar van jou!... Maar je schertst immers, niet waar? Zeg toch, dat het maar scherts is, dat je met mij speelt, wreedaardig met mij speelt! Spreek dan toch! Folter mij niet langer door je zwijgen!

ANNE-MARIE. Wie het wel meent met de Republiek, schertst niet, waar het zulk een roemrijke zaak betreft. Morgen draagt mij het volk in triomf door de straten van Parijs! Morgen kun je trotsch zijn op je zuster, gelijk je zuster jaren lang trotsch was op jou!

MASSEUR. Dat is de taal der razernij! Je bent krankzinnig! Of.... bij jou vergeleken is Lisette een Heilige!

ANNE-MARIE. Nooit gaf ik meer gehoor aan de rede. Anders handelen ware misdaad, ware verraad tegen de Republiek! Een vuurgloed van goddelijke bezieling verteert mij! Hoe zal mijn hart opspringen van vreugde, als ik morgen op het altaar des vaderlands het liefste offer wat ik bezit; als ik de bijl der guillotine, dat heilige werktuig der vaderlandsliefde, zie neervallen op het hoofd van ons kind! — Vaarwel!

MASSEUR *stort zich voor haar op de knieën.* Genade!

ANNE-MARIE. Eindelijk! — *Richt hem op en valt hem dan schreiende om den hals.* — Jan, Jan! Dan heeft je die akelige lucht van Parijs toch nog niet hcelemaal bedorven! — *Masseur weent evenzeer. Pauze.*

MASSEUR. Het was dus alles maar spel, een ijselijk spel?

ANNE-MARIE. Jan! 't is nu vierentwintig jaar geleden, dat je vrouw op haar sterfbed lag en mij tot zich riep — 't waren haar laatste woorden: „Anne-Marie! Wees een moeder voor mijn kind!” — Ik heb dat je stervende vrouw beloofd. Ik heb daarna meermalen aanzoek gehad om mijn hand; maar ik heb elk aanzoek afgeslagen. Want om waarlijk een moeder voor je kind te kunnen wezen, heb ik nooit zelf moeder willen zijn.

MASSEUR. En mijn Jeanne heeft nooit haar moeder gemist! O zuster, nooit kan ik je vergelden al wat je aan mijn kind hebt gedaan!....

ANNE-MARIE. Ik volbracht slechts mijn belofte. Al die jaren, Jan, heb ik mij daar nooit op beroemd, en er op roemen doe ik nog niet. Maar begrijp je waarom ik het thans heb opgehaald?

MASSEUR. Ik begrijp het. Je hebt mij willen leeren, dat er nog iets heiligers is....

ANNE-MARIE. Dan wat jelui, mannen, dikwijls beginselen noemt en inderdaad niets anders is dan zelfzucht tot in haar uiterste gevolgen doorgetrokken.

MASSEUR. Ik beken het. Ik verklaar mij overwonnen.... overwonnen door de zelfverloochening der vrouw!

ANNE-MARIE. Begrijp je ook wat je thans te doen staat, Jan?

MASSEUR. Ja, zuster. Ik zal het kwaad herstellen door mijne noodlottige zelfverblindings teweeggebracht. Ik zal van Robespierre de invrijheidstelling eischen van den man mijner dochter. Of —

ANNE-MARIE. Welnu?

MASSEUR. Wat je straks zei van een huwelijk, was dat....

ANNE-MARIE. De volle waarheid. Voor ruim twee jaar, toen het kasteel van zijn vader verwoest was, ging de jonge Méricourt arm, maar vol moed naar Parijs; hij wou er werk zoeken, want hij had vroeger uit liefhebberij een ambacht geleerd, *) 't geen hem thans goed te pas kwam. Hij en Jeanne waren het dadelijk eens; hoe die twee malkaar zoo gauw vonden, is mij nog een raadsel. Toen hij in 't begin hier schuins tegenover woonde, bezocht hij ons geregeld in zijn vrije uren, als jij naar de Conventie of naar de Jakobijnen was. Op mijn raad echter hielden wij alles voor je geheim, want —

*) Méricourt had daarin Rousseau's raad aan jonge edellieden opgevolgd.

MASSEUR. Spreek gerust!

ANNE-MARIE. Nu dan: wij waren bang voor je opvliendheid. Dat liep alles goed tot vóór een maand of vier. Toen wilden en zouden zij met alle geweld trouwen, in het geheim natuurlijk. De rest is je bekend. Maar ik moet er nog bijvoegen, dat George van den beginne af open kaart met je wou spelen; dat dit niet gebeurd is, komt alleen, omdat ik het heb tegengehouden.

MASSEUR. En ik die hem zoo miskend heb! Maar ik zal hem redden, zoo waarlijk ik Jan Masseur de Rechtvaardige heet!

ANNE-MARIE. Stil! ik hoor gerucht. — *Jeanne komt, den arm met een doek omwikkeld.* — Foei, liefje, hoe gewaagd!

MASSEUR *met gebogen hoofd.* Jeanne! ik heb zwaar tegen je misdaan; heb deernis met je ouden vader!

JEANNE. U mijn vader? — Burger Masseur! waar heb je mijn George gebracht?

MASSEUR. Vergiffenis!

JEANNE. Vergiffenis? Misschien. Geef mij eerst mijn man terug, meer dan mijn man —

ANNE-MARIE. Hoe?

JEANNE. Den vader van mijn kind.

MASSEUR. Driewerf verwenscht de dag, waarop ik uw bodem betrad, gevloekt Parijs!

ANNE-MARIE. Heb medelijden met je vader, kind! Hij heeft bitter berouw.

JEANNE. Hij geve mij eerst mijn George terug!

MASSEUR. Ik ga Robespierre op mijn knieën smeeken om de vrijheid van uw man!

JEANNE *koel.* 't Is goed.

MASSEUR. Heb je mij niets anders te zeggen?

JEANNE. Neen.

MASSEUR. Helaas! — *Wil zich verwijderen.*

ANNE-MARIE. Blijf, broeder! Er zou vloek in plaats van zegen op je onderneming rusten! — Kind, verzoen je eerst met je vader; zonder dat gebeurt er niets!

JEANNE. Hij heeft mij van zich gestooten; hij heeft gezegd, dat ik zijn kind niet meer was!

MASSEUR. Erbarming!

JEANNE. U kende geen erbarming met hem, die niets misdaan had! U kende geen erbarming met mij!

ANNE-MARIE. Wij mogen geen kwaad met kwaad vergelden. En dan: als jij niet goed bent voor je vader, hoe wil je dan, dat je kind eens goed zal zijn voor jou?

JEANNE. Dat kind zal nooit verstooten worden!

ANNE-MARIE. Bedenk, dat je vader niet minder lijdt dan jij!

JEANNE *schamper*. Waarom zegt u niet: meer? Heeft hij het liefste van zijn zijde zien sleuren door vriendenhand? Heeft hij met één slag zijn levensgeluk zien vallen onder de moordbijl der guillotine? Gevoelt hij wat het zeggen wil straks op den smartkreet van het pasgeboren wicht te moeten antwoorden: „Een moeder heb je, maar tot hoelang? Je vader stierf op het schavot?” — Heeft hij dat gezien, heeft hij dat gevoeld?

MASSEUR. Neen, maar ik heb mijn kind gezien, mijn afgod, voor wie ik duizendmaal mijn leven wil geven — ik heb mijn kind gezien koud als ijs, en ik heb mijn kind mij hooren vloeken, en, het wreedst van alles, ik heb gevoeld, dat dit rechtvaardig was!

JEANNE *schreiend hem om den hals vallend*. Vader! Ach, waarom was u zoo hard tegen uw kind?

MASSEUR. Mijn Jeanne! Mijn kind! Ik heb mijn kind weer! — *Kust haar herhaaldelijk*. Zuster! Jij moogt hier niet ontbreken! — *Grijpt de hand van Anne-Marie, die zich de tranen afwischt*. Zoo. Nu gevoel ik mij weer

sterk. Nu weet ik, dat ik slagen zal! Thans naar Robespierre!

JEANNE. En, niet waar, vader, als hij gered is, verlaten wij dit afschuwelijk Parijs?

MASSEUR. Dat beloof ik je, liefje. Wees gerust! Alles zal terecht komen! En dan gaan wij weer naar het stille Boulainvilliers, waar wij zoo gelukkig waren, ja, als het moet, nog verder; wij zullen Frankrijk den rug keeren, als het noodig is om hem. Maar droog nu je tranen! Tot straks! Ik kom spoedig terug.... met George!

ANNE-MARIE. Dat geve God!

JEANNE. O, thans ben ik er zeker van!

MASSEUR, *zich bij de deur omkeerende*. Zul je wat rust nemen, kind, terwijl ik weg ben?

JEANNE. Och, vader! bekommer u toch niet om mij!

ANNE-MARIE. En ben ik er dan niet meer?

MASSEUR. Alsof ik dat één oogenblik vergeten kon! — *Als hij zich wil verwijderen, gaat de achterdeur open door de komst van Robespierre*. — Ha, vriend Robespierre! Kom jij tot mij? Dat is ter goeder ure! — *Geeft aan de vrouwen een wenk*. Laat ons alleen. — *Anne-Marie en Jeanne links af; tot Robespierre, die van de beide vrouwen niet de minste notitie genomen heeft*. Ik wilde juist j o u opzoeken.

ROBESPIERRE, 35 jaar, klein en schraal van gestalte, tamelijk fatterig gekleed, met een bril; van tijd tot tijd bij scherpe accentuatie met iets snijdends in zijn stem; overigens dit geheele tooneel door schijnbaar even kalm en bedaard. Het Comité tot Openbaar Welzijn heeft je heden op mijn voorstel tot een zijner leden benoemd.

MASSEUR *buigt*.

ROBESPIERRE. Het Comité heeft besloten alle goede krachten aan zich te trekken, sints zijn Voorzitter niet veilig

meer is voor de aanslagen van de vijanden der Republiek.

MASSEUR. Een aanslag op jou?

ROBESPIERRE. Nauwelijks eenige uren geleden bij mij aan huis.

MASSEUR. En wie waren de vermetelen, die den leeuw dorsten aantasten in zijn eigen hol?

ROBESPIERRE. Een kind, een jong meisje, de dochter van een papierhandelaar.

MASSEUR. Wederom een vrouw! Wees gewaarschuwd, vriend! Je hebt de vrouw miskend en zij wreekt zich!

ROBESPIERRE. Ba! de vrouw!

MASSEUR. Denk aan Marat! Die jou aanrandde, was zeker ook zoo'n forsche gestalte als Charlotte Corday?

ROBESPIERRE. Integendeel. Zij is uitermate tener.

MASSEUR. Haar naam?

ROBESPIERRE. Cécile Rénault.

MASSEUR. En je bent niet gewond?

ROBESPIERRE. Mijn lijfwacht greep haar, alvorens zij haar plan ten uitvoer kon brengen. Zij bevindt zich reeds met haar vader en haar gansche maagschap in hechtenis. Morgen of overmorgen zend ik ze allen naar de guillotine.

MASSEUR. Waarom haar vader, waarom haar heele familie doen boeten voor de misdaad dier eene?

ROBESPIERRE. Om het gansche komplot op het spoor te komen en uit te roeien. Frankrijk zal vrij zijn, al moeten de stroomen bloeds zwellen tot oceanen! — *Haalt een papier uit zijn borstzak.* Ziehier een nieuwe lijst van verdachten.

MASSEUR. Bloed en altijd weder bloed! O Robespierre! Je revolutie gelijkt Bengalens tijger, die te moordlustiger wordt, naarmate hij meer bloed heeft geproefd!

ROBESPIERRE *hem scherp aangelurende.* Mijn Revolutie?

MASSEUR *de lijst doorziende.* Nogmaals twintig leden der Conventie!

ROBESPIERRE. Negentien.

MASSEUR. Het zij zoo! Wat wil je van mij?

ROBESPIERRE. Je zult die lijst morgen in de vergadering ter goedkeuring voordragen.

MASSEUR. Ik zal het doen. Is dat alles?

ROBESPIERRE. Ja.

MASSEUR. Dan is de beurt aan mij.

ROBESPIERRE *hem scherp aanglurende*. Zoo?

MASSEUR, *na zich overtuigd te hebben, dat Jeanne's kamerdeur goed gesloten is*. Burger Robespierre! Ik stond steeds in de voorste gelederen der revolutie; ik behoor tot hen, die de Bastille hebben bestormd....

ROBESPIERRE *kucht*. Met de gansche bevolking der voorsteden Antoine en Marceau.

MASSEUR. Ik stemde uit volle overtuiging voor de onmiddellijke terdoodbrenging van Lodewijk Capet....

ROBESPIERRE. Met vierhonderd anderen.

MASSEUR. Ik verhief in de Conventie mijn stem met kracht tegen de Girondijnen....

ROBESPIERRE. Met onze gansche Bergpartij.

MASSEUR. Ik koos je zijde tegen Danton....

ROBESPIERRE. Met al mijne sansculotten.

MASSEUR. Ik stond altijd trouw met je pal; ik was steeds je vriend, je rechterhand....

ROBESPIERRE. Met nog drie anderen. *)

MASSEUR. Thans kom ik tot je met een verzoek....

ROBESPIERRE *kucht*. Je noemt je mijn vriend?

MASSEUR. Ja.

ROBESPIERRE. Je wilt het blijven?

MASSEUR. Ja.

ROBESPIERRE. Ga dan niet voort met je verzoek, maar zwijg!

*) Namelijk Couthon, St. Just en Lebas.

MASSEUR. Zwijgen? Waarom?

ROBESPIERRE. Omdat ik je verzoek zou afslaan.

MASSEUR. Afslaan, zonder het nog te kennen?

ROBESPIERRE. Juist.... *Kucht*. Omdat ik je vriend ben.

MASSEUR. Maar dat is onzinnig! Je zult, je moet mijn verzoek hooren!

ROBESPIERRE. Vervolg dan.

MASSEUR. Ik vraag je het leven van een mensch.

ROBESPIERRE. Dat is veel, zeer veel.

MASSEUR. Veel! Jij die er dagelijks bij dozijnen laat guillotineeren!

ROBESPIERRE. Ik zeg niet, dat het veel is ter dood te zenden, maar het is veel het leven terug te geven.

MASSEUR. Hij is onschuldig.

ROBESPIERRE. Dat zijn zij allen.

MASSEUR. Hoe?

ROBESPIERRE. Vraag het hun vrienden of betrekkingen!

MASSEUR. Je meent dus, dat van den eersten dag af tot nu toe geen enkele onschuldig is ter dood gebracht?

ROBESPIERRE. Wie anders meent, onteert de guillotine.

MASSEUR. Hoor mij aan. De man, wiens leven ik je vraag, is door mij zelf aangeklaagd. Welnu! die aanklacht was valsch.

ROBESPIERRE. Hoe weet je dat?

MASSEUR. Voor den Satan! ik heb toch het vermogen om te onderscheiden tusschen waar en valsch!

ROBESPIERRE. Ben je daar zeker van? Gesteld, dat je werkelijk dat vermogen hadt, staat het zoo vast, dat je het nóg hebt?

MASSEUR. Ik zal je alles zeggen. Door een noodlottig misverstand heb ik in roekelooze drift mijn eigen schoonzoen beschuldigd, den man van mijn Jeanne, van mijn eenig kind. Onverwachts werd mij namelijk bekend, dat hij van

adellijke afkomst was, en ik hield hem daarom voor een vermomd aristokraat. Maar ik heb zwaar tegen hem misdreven, want hij is een oprecht republikein, een vurig patriot. Ziedaar de gansche waarheid. Wat antwoordt je mij?

ROBESPIERRE. Niets.

MASSEUR. Niets? Je staat dus mijn verzoek toe?

ROBESPIERRE *opstaande*. Integendeel. Ik weiger.

MASSEUR. Je weigert? Je schenkt dus geen geloof aan mijn woorden? Je blijft doof voor de bede van een vader, die je smeekt om het geluk, om het leven van zijn onschuldig kind? Het eenige verzoek, dat ik je ooit gedaan heb, ik, Jan Masseur, die je trouwer ben gevolgd dan een hond zijn meester — je luistert er nauwelijks naar, je acht het beneden je aandacht! Is dat mijn loon?

ROBESPIERRE. Je eischt belooning? Welaan! geef mij pen en inkt! — *Gaat weder zitten.*

MASSEUR *hem schrijfgereedschap voorzettende*. Vergeef het een wanhopigen vader, als hij in zijn drift je beleedigd mocht hebben!

ROBESPIERRE *onder het schrijven*. Je dochter heet....?

MASSEUR. Jeanne.

ROBESPIERRE. En de gevangene?

MASSEUR. George Méricourt.

ROBESPIERRE. Waar is hij?

MASSEUR. In de Abdij.

ROBESPIERRE *schrijft en overhandigt hem het beschreven papier*. Ziedaar! Maar onthoud dit: thans zijn wij quitte!

MASSEUR. O, je redt niet slechts één, je redt drie levens! — *Leest*. „Aan burger en burgeres Jan en Jeanne Masseur wordt verlof verleend tot het bezoe....” — Hoe? — „tot het bezoeken

van George Méricourt, gevangene in de Abdij. Robespierre."

Werpt het papier op tafel. Tijger! Te spotten met de smart van een vader! Beull! wees vervloekt!

ROBESPIERRE, *die intusschen is opgestaan.* Ik heb voor u gedaan, wat ik nog voor niemand deed.

MASSEUR. Inderdaad! Je hebt je zelf overtroffen in barmhartigheid! Zij de hemel hun genadig, die jij met je gunsten overlaadt!

ROBESPIERRE. Niet ten onrechte noemt mij het volk Onomkoopbaar. Ik wil dien eere naam waardig blijven.

MASSEUR. Onomkoopbaar! Namen, louter namen! Mij heeft men wel den Rechtvaardige geheeten! Rechtvaardig hij, die allen in alles recht deed, behalve alleen... aan het eigen kind! — En jij Onomkoopbaar! En je eierzucht dan? Is het zoo verdienstelijk het goud af te slaan, als men zwelgt in den roem? Geen vrouw heeft eenige macht op jou! Neen, want je bent verliefd op je zelf! Den kus der vrouw weiger je, omdat je slechts den kus van den spiegel bemint! IJdele fat! Pracht en weelde bezitten voor jou geen aantrekkelijks! Neen, want je reikhalst naar den lof van het armzaligst gepeupel! Je woont in geen paleis! Neen, want je bent daar te laf toe, jij die niemand je vertrouwen durft schenken, zelfs je eigen lijfwacht van vrijwilligers niet! Je wilt alleen zijn, gelijk jij alleen Frankrijk wilt beheerschen, gelijk jij er naar streeft Frankrijks dictator, Frankrijks koning, Frankrijks keizer te zijn! Ha, ha! Gegroet, keizer van Frankrijk! Uwe Majesteit ga zitten en schrijf! Ik, Jan Masseur, gebied het u!

ROBESPIERRE. Wat moet ik schrijven? Uw afscheid van de Republiek?

MASSEUR. Schrijf een bevel tot onmiddellijke invrijheidstelling van George Méricourt!

ROBESPIERRE. Ten dage wanneer ik keizer van Frankrijk ben.

MASSEUR. O, als ik mij niet moest inhouden om mijn Jeanne, die zoo licht een te luid gesproken woord kon opvangen! — Nog eenmaal schrijf, zeg ik je, of, bij God, je komt niet levend van hier!

ROBESPIERRE. Ha! Je dreigt?

MASSEUR *grijpt Robespierre aan*. Welaan! moge het dan Jan Masseur tot eeuwigen roem verstreken Frankrijk te hebben verlost van zijn bloeddorstigsten tiran! — Je zult sterven.

ROBESPIERRE. Maar niet door uwe handen. Mannen als ik sterven slechts op het schavot.

MASSEUR *laat Robespierre los, die zorgvuldig zijn toilet weer in orde brengt*. Het geschiede, gelijk je zegt! Welnu dan, burger Frans Jozef Maximiliaan Isidore Robespierre! tot weerziens! tot weerziens op het schavot! — *Robespierre af*. — Morgen zal ik op zijn lijst de ontbrekende twintigste zijn! Om het even, hij zal te laat komen! — *Steekt het door Robespierre beschreven papier bij zich*.

Anne-Marie komt.

ANNE-MARIE. Is hij weg?

MASSEUR. Hij vertrekt daar juist.

ANNE-MARIE. En?

MASSEUR. Alles heeft zich ten beste geschikt. Ik heb, hoewel eerst na heel veel moeite, George's invrijheidstelling verkregen.

ANNE-MARIE. Laat zien!

MASSEUR. Ik heb het stuk niet. Ik.... zou het bij Robespierre afhalen. Je begrijpt, zoo iets moet geschreven worden op staatspapier.

ANNE-MARIE, *op het schrijfgereedschap wijzende*. En waarom staat dit hier dan op tafel?

MASSEUR. Robespierre wou den juiste naam van George opschrijven, om alle vergissing te voorkomen. De gevange-nissen zijn overvol; er kon zoo licht iemand zijn met een bijna gelijkkluidenden naam.

ANNE-MARIE. Jan?

MASSEUR. Zuster?

ANNE-MARIE. 't Is toch wel waar wat je zegt?

MASSEUR. Zou ik in zoo'n ernstige zaak liegen?

ANNE-MARIE. Misschien. Zweer mij, dat je de waarheid spreekt!

MASSEUR. Waartoe te zweren?

ANNE-MARIE. Omdat ik het wil; omdat ik je anders niet geloof.

MASSEUR. Waar moet ik dan bij zweren?

ANNE-MARIE. Bij de nagedachtenis der moeder van je kind!

MASSEUR. Goed. Ik zweer het.

ANNE-MARIE. Nu geloof ik je. — *Snelt naar Jeanne's kamerdeur.* Kom gauw, hartje! George is gered!

JEANNE *komt en valt schreiend Masseur om den hals.*

MASSEUR. Kind! Je zoudt mij waarachtig ook aan het schreien maken! — Foei! Kijk nu weer vroolijk. Nog van avond komt je man uit de gevangenis!

JEANNE. Nog van avond! O beste vader!

MASSEUR. En om geen tijd te verliezen, moet jij met je tante alles klaarmaken voor onze vlucht....

ANNE-MARIE. Voor onze vlucht?

MASSEUR. Je vat wel, als wij hier bleven en Lisette alles hoorde, dan zou zij woedend zijn. Zij zou niet rusten vóór zij ons een tweeden leelijken streek had gespeeld....

JEANNE. Maar al te waar!

MASSEUR. Ook is het voor George gewenscht hoe eer hoe beter Parijs te verlaten. Daarom het noodigste en het kostbaarste ingepakt; de rest blijft hier. En wacht ons dan

van avond om negen uur, als het donker is, in een rijtuig op het Bastilleplein.

ANNE-MARIE. En waar gaan wij dan heen?

MASSEUR. Parijs uit; dat is het voornaamste. Daarna zullen wij verder zien. — Maar nu moet ik George gaan bevrijden. — *Geeft Anne-Marie de hand.* Zuster! tot straks! — *Kust Jeanne.* Vaarwel, kind! — *Verwijdert zich, maar komt terstond terug.* Laat vooral onze burens niets merken! — *Kust Anne-Marie en daarna nogmaals Jeanne.* Vaarwel! — *Gaat de achterdeur uit, maar komt opnieuw terug.* Het stond mij voor, dat ik iets vergeten had! Maar wat zou ik vergeten hebben? — *Geeft Jeanne een derden kus.* Vaarwel, mijn kind! — *Zacht.* Wees altijd gelukkig . . . gelukkig met hem! *Haastig af.*

ANNE-MARIE *hem nastarende.* Als hij mij niet gezworen had . . . !

VIJFDE BEDRIJF.

PRESENT!

Een kerker in de gevangenis der Abdij.

GEORGE MÉRICOURT en LOUISON *afzonderlijk in een nis. Markies van St. Cyr, LATREILLE, de Markiezijn en de Priester spelen kaart. CÉCILE RÉNAULT slapende. Gevangenen van beiderlei sekse, van verschillenden leeftijd en stand; onder hen een verliefd paar. Eenigen zitten bij de wijnsflesch; anderen loopen op en neer, enz. Op den achtergrond drie Nationale Garden als schildwachten.*

MARKIEZIN. Het geluk is u vandaag bijzonder gunstig, mijn waarde St. Cyr!

ST. CYR. Markiezijn! Kan mij grooter geluk ten deel vallen dan uw vis-à-vis te zijn?

MARKIEZIN. Altijd galant! Men zegt echter: gelukkig in het spel, ongelukkig....

LATREILLE. In de liefde. *Tot den Priester.* Uw Eerwaarde moet in het spel wel zeer gelukkig zijn!

PRIESTER. Omdat ik liever trouw blijf aan de geboden der Kerk, dan mij te onderwerpen aan de constitutie der Roodmutsen en met de eene of andere afvallige non te leven? Juist zoo, Meneer Latreille. Maar is het hier een geschikte plaats om van liefde te spreken?

ST. CYR. Waarom niet, Eerwaarde? De liefde is overal tehuis. — *Op het verliefde paar wijzende.* Zie maar!

MARKIEZIN. Wie had dat verwacht van onzen onkwetsbaren Louange? Freule van Montmorency heeft ons allen de loef afgestoken!

ST. CYR. Laat ons de kaarten opbergen. Ik heb een ander spelletje voor te stellen.

LATREILLE. En dat is?

ST. CYR. Wij zullen guillotinetje spelen.

MARKIEZIN. O Markies! Dat is dol, dat is verrukkelijk!

LATREILLE. Bravo, Meneer St. Cyr! Ik ben van de partij.

ST. CYR. Ik neem de rol op mij van rechter en bulhond.

LATREILLE. En ik zal als aanklager optreden.

MARKIEZIN. Daar zal u eer mee inleggen, Meneer Latreille! Maar wie is de beschuldigde?

ST. CYR. Zijn Eerwaarde zal zich daar wel toe leenen?

PRIESTER. Ik? Een zonderling spel! Maar ik wil de spelbreker niet zijn.

ST. CYR. Dan zijn wij klaar. Denken wij thans eerst om onze costumes! — *St. Cyr en Latreille takelen zich allerbespottelijkst toe met handdoeken en beddelakens.*

LOUISON *tot Méricourt, die in diep gepeins zit.* Wat zij daar toch uitvoeren?

MÉRICOURT *opziende.* Zeker een vastenavondklucht! Zij hebben gelijk. Wat is het leven anders dan een klucht, die soms wat onverwachts eindigt?

LOUISON. Och! ik wil niet klagen, maar ik kan toch niet zeggen, dat mijn leven zoo heel kluchtig is geweest.

MÉRICOURT. Des te beter; dan zal het u lichter vallen er afscheid van te nemen. — *Verdiept zich opnieuw in gepeins.*

ST. CYR. Dames en Heeren! — *Spottend.* Burgeressen en burgers, bedoel ik. — Attentie voor het nieuw vermakelijk guillotinespel!

Onderscheidene gevangenen komen nader, behalve Méricourt, Louison, Cécile Renault en het verliefde paar.

ST. CYR *zich op een stoel zettende, die op een tafel geplaatst is; met statig gebaar.* Men voere den beschuldigde voor onzen onpartijdigen rechterstoel! — *De Priester wordt voorgebracht.* — Wie is de aanklager?

LATREILLE *stotterend.* D... dat ben ik... kik, b... burger voorzitter!

ST. CYR. Treed nader, burger aanklager! Dien uw aanklacht in op uw gewone welsprekende wijze en... zwijg dan!

LATREILLE. D... die man is dr... driemaal sch... schuldig!

ST. CYR. Dat is tweemaal te veel! Het is in dezen duren tijd niet gepermitteerd zich zoo'n buitengewone weelde te veroorloven. Maar ga voort, burger aanklager!

LATREILLE. Ik... kik... heb hem h... hooren zeggen, d.. dat hij in den Pl... Plantentuin den B... Bengaalschen k... koningstijger zoo mooi vond.

ST. CYR. Ellendige aristokraat! Koningstijger heb je gezegd? De Bengaalsche Koningstijger is bij wettig besluit der Republiek afgeschaft; hij is een volkstijger geworden! Spreek op, verrader, wat heb je tegen die zware beschuldiging in te brengen?

PRIESTER. Alleen dit: ik wist niet eens, dat er in den Plantentuin een Bengaalsche tijger was.

ST. CYR. Anders niet? — Burger aanklager, ga voort!

LATREILLE. Ik ... kik ... heb hem h... hooren zeggen, t... toen men op het Gr... Grèveplein het h... hemd van den ex-Heiligen L... Lodewijk verbr... brandde, dat men b... beter gedaan had het een verd... dediger van het v... vaderland aan te tr... trekken.

ST. CYR. Vermetele! Je durft den spot drijven met onze brave sansculotten? Je wilt hun hemden geven, om hen in hun vrijheid van beweging te belemmeren! Je wilt hun het oude slavenjuk opleggen, misschien met bretels en souspieds er bij! Je smeedt een aanslag tegen de Republiek!....

PRIESTER. Ik heb mij met de beste bedoelingen zóó uitgelaten....

ST. CYR. Men laat zich niet uit over onze sansculotten; zij zijn zelf uitgelaten genoeg! — Burger aanklager, ga voort!

LATREILLE. Ik ... kik ... heb hem gevr... vraagd, w... wat hij gedaan had om opg... gehangen te worden, als de aristokr... kraten weer b... baas werden; en h... hij heeft gezegd: „N... Niets”!

ST. CYR. Schurk! Je hebt niets gedaan om opgehangen te worden? Welk een verregaande verstoktheid! Op zoo'n verpletterende aanklacht is zelfs geen verdediging denkbaar! Weg met dien aristokraat! Naar de guillotine!

PRIESTER. Maar, burger rechter....

ST. CYR. Geen woord meer! Laat hem door het roode venster kijken! — *De Priester wordt op twee stoelen gelegd; daarop slaat men hem met een natten handdoek in den nek en werpt hem met de stoelen om.* — Zoo verga het ieder, die niets gedaan heeft om de galg te verdienen!

LOUISON *zuchtende*. Wat een akelig spel was dat!

MÉRICOURT. Gun ieder zijn vermaak op zijn manier!

Voor de deelnemers aan dat spel is het misschien morgen reeds schrikkelijke ernst!

LOUISON. Ach ja! Over een uur komt men hen misschien halen, om van nacht in de Conciergerie te slapen en morgen.... *Huivert.* Hu!

MÉRICOURT. Arme meid! — Ben je hier al lang?

LOUISON. Drie avonden.

MÉRICOURT. A v o n d e n ?

LOUISON. Driemaal zag ik den gerechtsdienaar met zijn verschrikkelijke lijst binnenkomen; driemaal hoorde ik hem namen afroepen en driemaal bleef ik gespaard... tot hoelang?

MÉRICOURT. Hoe heet je?

LOUISON. Louison, burger....?

MÉRICOURT. George. — En wat heb je tegen de Republiek misdaan?

LOUISON. Och, burger George....

MÉRICOURT. Zeg maar alleen George!

LOUISON. Hoe vriendelijk van u! — Wat ik misdaan heb? Ik weet het zelf eigenlijk niet. Zeker iets heel ergs, maar dan toch niet met opzet.

MÉRICOURT. Je vermoedt toch wel, waarom zij je gevangen hebben genomen?

LOUISON. Ach neen! of het moest zijn om mijn bloemen! Maar dan is het mij nog niet helder.

MÉRICOURT. Om je bloemen?

LOUISON. Ja, ziet u, ik houd vreeslijk veel van bloemen; daarom heb ik altijd bloempotjes voor mijn venster. 't Is mijn eenige afleiding, want ik kom er zelden of nooit uit, omdat ik het niet wachten kan. Ik heb toch al moeite genoeg om met hard werken aan den kost te komen; ik ben naaister, weet u. Nu dan, zoo had ik een prachtige lelie in den vollen bloei; en daar treden opeens 's morgens Nationale Garden bij mij binnen en een Sergeant vraagt of

die lelie van mij is? Ik was ijselijk geschrokken, maar ik zei toch „Ja!” en ik vroeg hem, of hij ze niet mooi vond? En toen hebben zij mij meegenomen en hier gebracht.

MÉRICOURT. Een lelie, beste Louison! Wist je dan niet wat een lelie beteekent?

LOUISON. Beteekent die wat? Och, ik ben zoo dom, weet u. — Maar u had de mijne eens moeten zien! Zij had zoo'n prachtigen kelk!

MÉRICOURT. De leliën zijn het wapen der Bourbons, het wapen van koning Lodewijk XVI, die onthoofd is, en van de aanhangers zijner dynastie. Men heeft je dus aangezien voor een koningsgezinde, voor een die het koningschap herstellen wou! Ik erken, dat het belachelijk is, als het niet zoo diep treurig was. — Maar had je dan geen vader, geen moeder, niemand om je voorspraak te zijn?

LOUISON. Mijn ouders heb ik vroeg verloren; broërs of zusters heb ik nooit gehad. Als zich geen buurvrouw over mij ontfermd had, dan... dan weet ik heelemaal niet wat er van mij terecht was gekomen. Helaas! zij is ook al jaren dood, die beste buurvrouw Georgette!

MARKIEZIN, *op en neerloopende met St. Cyr.* De Republiek kon ons wat gunstiger zijn en in ons gezelschap wat meer dames introduceeren!

ST. CYR. Ditmaal moet ik de Republiek excuseeren. — *Met een buiging.* De schuld ligt aan de sterren zelf, die het niet wagen te verschijnen, waar de zon in al haar schoonheid schittert.

MARKIEZIN. Mijn beste St. Cyr! Als ik ijdel word, heb ik zelf daar geen part of deel aan!

PRIESTER, *gearmd met Latreille.* En wat is uw hoofdvak, Meneer de student?

LATREILLE. De entomologie, Eerwaarde.

PRIESTER. De insekten! Een belangrijk studieveld!

LATREILLE. Waarop nog zeer veel te ontginnen valt.

LOUISON. Ben je ook alleen op de wereld, George?

MÉRICOURT *schudt droevig het hoofd.*

LOUISON. Je hebt nog een vader? Een moeder?

MÉRICOURT *schudt ontkennend.*

LOUISON. Ach! ik raad het. Je hebt een vrouw?

MÉRICOURT *knikt bevestigend.*

LOUISON. En misschien —

MÉRICOURT. Misschien?

LOUISON. Misschien een kind?

MÉRICOURT. Misschien.

LOUISON. Wat ben ik dan toch gelukkig! Om mij be-
kreunt zich niemand! Ik ben alleen, geheel alleen!

MÉRICOURT *haar de hand reikend.* Als ik er niet was!

LOUISON. Vergeef mij! Ik ben ondankbaar. Dat is slecht
van mij, heel slecht. Maar alles is mij hier nog zoo vreemd!

Masseur komt.

MASSEUR *zonder sjerp; overhandigt zijn verlof-pas aan den
Eersten Schildwacht.*

EERSTE SCHILDWACHT. Je bent alleen?

MASSEUR. De andere heeft zich bedacht.

EERSTE SCHILDWACHT *hem den pas teruggevende.* Nu, men
komt hier gewoonlijk niet voor zijn plezier! — Laat passeeren!

TWEDE SCHILDWACHT. Passeer!

DERDE SCHILDWACHT. Passeer!

MÉRICOURT. Hij! Wat moet hij hier?

MARKIEZIN *krijgt haar reukfleschje.* Men laat hier maar
allerlei gemeen volk toe! Men heeft alle respect voor den
adel verloren! De wereld loopt op haar einde, Markies! —
Zal u ook gediend zijn?

ST. CYR. Een verrukkelijke odeur! — Wat zal ik u zeg-
gen, Markiezin! Onze dag zal ook wel weer aanbreken; en
dan zullen wij dat canaille wat zorgvuldiger op zijn plaats zetten.

MASSEUR *blijft, na overal gezocht te hebben, staan voor Méricourt; tot Louison.* Ga een beetje op zijde, lief kind! Ik heb dezen burger iets te zeggen. — *Nadat Louison aan zijn verzoek voldaan heeft, tot Méricourt.* Ik kom hier om u.

MÉRICOURT *haalt minachtend de schouders op en keert hem den rug toe.*

MASSEUR. Ik heb een door Robespierre eigenhandig geschreven verlof pas om u te bezoeken.

MÉRICOURT. Ga heen! Ik ken je niet.

MASSEUR. Je kent mij niet? Geen wonder! 't Is nog slechts kort geleden, dat ik mij zelf niet kende!

MÉRICOURT. Ga heen! Je verveelt mij.

MASSEUR. Stoot mij af; je hebt er het recht toe. Maar je zult mij niet van mijn voornemen afbrengen: ik kom u redden.

MÉRICOURT. Bespaar je die moeite! Ik wil door jou niet gered zijn. Ik haat, ik veracht je.

MASSEUR. Bedek vrij mijn schuldig hoofd met uw schimp en smaad; ik buig het berouwvol neder. Maar, bij uw liefde voor Jeanne, hoor mij aan!

MÉRICOURT. Je durft haar naam nog op je lippen nemen?

MASSEUR. Ja, want zij schonk mij vergiffenis.

MÉRICOURT. Zij schonk je vergiffenis? Zij is duizendmaal te goed! — Maar neen! dat kan niet zijn! Je liegt!

MASSEUR. Al heb ik heden mijn eersten meined afgelegd, toch was liegen nooit mijn gewoonte.

MÉRICOURT. Gij een meined! En je schaamt je niet dat te bekennen! Maar waarom ook geen meined? Je hebt wel je kind vermoord!

MASSEUR. En toch verwondert je dat, in weerwil van al uw haat, van al uw verachting! Daartoe toch had je Jan Masseur niet in staat geacht! Hoe zul je mij nog meer

verfoeien, als ik u zeg, dat ik niet de minste wroeging gevoel, maar veeleer mijn meened als de beste daad van mijn leven beschouw!

MÉRICOURT. Ik heb geen tijd om raadsels op te lossen.

MASSEUR. Dat zeg je terecht. De oogenblikken zijn kostbaar. Ik zal kort zijn. Ik heb Robespierre gebeden om uw vrijheid; hij heeft ze mij geweigerd. Maar aan Jeanne zei ik, aan mijn zuster zwoer ik, dat hij ze mij had toegestaan: zij hadden mij anders niet laten gaan. En zoo ben ik hier. De zaak is eenvoudig. Je gaat met mijn pas als Jan Masseur den kerker uit; niemand zal u tegenhouden. Je hebt slechts te wachten tot de schildwachten, die mij hebben zien binnenkomen, zijn afgelost. Ik blijf hier als George Méricourt. Ziedaar alles.

MÉRICOURT. Zonderling mensch! Je gedrag is mij onverklaarbaar. Heden middag ben je mijn ergste vijand en heden avond wil je meer dan mijn vriend zijn! O, maar ik vertrouw je niet! Je wilt een dwaze hoop bij mij opwekken, om mij des te vreeselijker te doen ontwaken uit dien bedriegelijken droom! Wie doof kan zijn voor de smeekbede van het tot wanhoop gebrachte eigen kind, kan ook wel de laaghartige beul van een onschuldige zijn! Lafaard, ga heen! Laat ik je gehate trekken niet meer zien!

MASSEUR. Je gelooft mij niet? Maar als ik u dan zweer....

MÉRICOURT. Een fraaie waarborg! Heb je zoo even je niet met stalen voorhoofd er op beroemd, dat je zonder de minste wroeging een meened hadt gedaan?

MASSEUR. 't Is waar! na alles wat tusschen ons is voorgevallen, kan ik u geen vertrouwen meer inboezemen. Toch blijft mij nog ééne kans. Ziehier mijn pas; als men u vragen doet, geef je dan stoutweg uit voor mijn zoon. Ik leg het stuk onder uw bereik. Handel thans naar goedvinden! Maar hoe je ook beslist, ik blijf hier.

Een Korporaal en drie Nationale Gardes komen.

KORPORAAL. Peloton, halt! — *De nieuwe schildwachten plaatsen zich naast de oude.* — Presenteer 't geweer! — *Het consigne wordt fluisterend gegeven, waarna zich de Korporaal met de afgeloste schildwachten verwijdert.*

PRIESTER. Een voorbode van ernstiger guillotinespel dan het uwe, Markies.

ST. CYR. Ba! Wij zullen zien of de Heeren Jakobijnen het ons zoo aardig nadoen!

MARKIEZIN. Inderdaad! u was onbetaalbaar, St. Cyr! En die Meneer Latreille met zijn stotteren! Apropos, waar is onze student?

PRIESTER. Ginds in dien hoek. Hij verdiept zich zeker in vrome overpeinzingen.

ST. CYR. Kom, Eerwaarde, dáár is het nog tijd genoeg voor, als de Republiek ons op haar soirées in de conciergerie inviteert.

MASSEUR. De schildwachten zijn afgelost. Bedenk, dat je niets te verliezen hebt, maar wèl alles kunt winnen! De tijd dringt steeds meer. Om negen uur precies moet je op het Bastilleplein zijn: uw vrouw en mijn zuster bevinden zich daar in een rijtuig.

MÉRICOURT. Hoe?

MASSEUR. Reeds is alles voorbereid tot uw vlucht. Men wacht slechts op u en... op mij, maar op mij tevergeefs. Haast u vóór de Gerechtsdienaar met zijn lijst komt; want onder het afroepen der namen mag niemand den kerker verlaten, zelfs niet met een verlofspas.

MÉRICOURT. Zou je mij werkelijk willen redden? Maar hoe komt het dan, dat je mij heden middag aanklaagt en mij heden avond wilt bevrijden ten koste van je leven?

MASSEUR. Omdat ik heden middag Jan Masseur de

Rechtvaardige heette en heden avond Jan Masseur de
Rechtvaardige ben.

MÉRICOURT. Ik versta u. — *Geeft hem de hand.* Ik deed u onrecht.

MASSEUR *met blijdschap zijn hand drukkende.* Uw onrecht jegens mij was slechts een flauwe schaduw bij het mijne jegens u. Maar genoeg daarvan! De tijd snelt voort. Maak je gereed tot je vertrek!

MÉRICOURT. Zeg mij eerst, hoe het met Jeanne is?

MASSEUR. Stel je gerust! Zij is haar... schrik geheel te boven. Maar ga nu!

MÉRICOURT. Neen, ik kan uw edelmoedig aanbod niet aannemen.

MASSEUR. Wat nu? Je weigert te vertrekken?

MÉRICOURT. Ja.

MASSEUR. Daar heb je geen recht toe! Mag je Jeanne zoo onmenselijk teleurstellen, haar die je met sidderend ongeduld verwacht?

MÉRICOURT. Zij verwacht ù niet minder.

MASSEUR. Ditmaal zou het haar dood zijn!

MÉRICOURT. Spreek zoo niet! U breekt mij het hart! Ik kan niet anders! Het noodlot heeft nu eenmaal mijn ondergang besloten. Onschuldig zal ik het schavot bestijgen; maar geen onschuldige zal in mijn plaats gaan.

MASSEUR. Maar ik ben niet onschuldig; ik ben veroordeeld, dubbel veroordeeld.

MÉRICOURT. Uw zelfopofferende poging heeft u volkomen gezuiverd.

MASSEUR. Je verstaat mij niet. Luister. Ik heb op dezen éénen dag meer geleerd dan vroeger in jaren. Jou wil ik het bekennen: de revolutie loopt ten einde; zij heeft zich zelve gevonnisd. Wij zijn te ver gegaan, wij hebben onze macht misbruikt, wij hebben ons schuldig gemaakt

aan dezelfde misdaden, die wij onzen vroegeren meesters verweeten; ja, wij zijn erger tirannen geworden dan zij ooit geweest zijn. Wij hebben bloed, stroomen bloed vergoten; niet slechts het bloed onzer vijanden, maar ook en vooral dat onzer eigen broeders, republikeinen als wij! Dat bloed komt over ons, misschien nog niet vandaag, maar dan zeker morgen. Vroeg of laat is dus ook mijn val gewis; want ik ben niet de man om lafhartig den storm te ontwijken. Ik heb altijd den moed mijner overtuiging gehad; dien wil ik bewaren ten einde toe. Je ziet: ik ben veroordeeld....

MÉRICOURT. Maar....

MASSEUR. Laat mij. Ik zei, dat ik dubbel veroordeeld was. Dit is zóó waar, dat ik morgen met geweld zou gebracht worden, waar ik thans vrijwillig gekomen ben. Toen Robespierre mij je invrijheidstelling bleef weigeren, heeft het slechts weinig gescheeld, of ik had hem in mijn toorn gewurgd. Daarom word ik morgen in de Conventie voorgelezen als hevig verdacht en rijp voor de guillotine.

MÉRICOURT. Wat hoor ik! Robespierre bijna gewurgd door u!

MASSEUR. Genoeg van hem! — En moet ik thans nog verder gaan? Als jij niet gered wordt, blijft Jeanne zonder mannelijke bescherming; zij zal dan voortaan alleen zijn met mijn zuster, een oude vrouw. Ik heb slechts een dochter; jij hebt meer: een vrouw en... straks een kind.

MÉRICOURT. U weet....?

MASSEUR. Alles. Jij bent dus aangewezen tot beschermer der beide vrouwen. Weiger jij, dan moeten wij beiden sterven, en zij blijven alleen.

LATREILLE. Zie! een Meikever, die mij den tijd komt verdrijven! — *Vangt den kever.* Hier, vriend! Laten

wij eens nader kennis maken, want je komt mij wat vreemd voor!

MÉRICOURT. Welk een schrikkelijke keuze! — In Gods naam! ik zal gaan, maar met een bloedend hart. Ten minste —

MASSEUR. Nog altijd bedenkingen?

MÉRICOURT. Ten minste als uw grootmoedige ziel uit gelijken beweeggrond, die u tot een valschen eed bracht, u niet thans drijft tot onwaarheid spreken?

MASSEUR. Waarom, als ik zelf niet het minste gevaar liep, zou ik niet trachten ons beiden te redden? Denk je, dat een vader zoo licht afscheid neemt van zijn kind? Maar, als ik met jou vluchtte, zou men mij vervolgen, inhalen, en ook jij was dan verloren. Misschien komt men mij reeds in dit uur arresteeren in mijn woning. Robespierre is snel van handelen. — Thans genoeg getalmd! Steek mijn pas bij je! Verwisseling van kleëren is onnoodig. Je bent hier nog zoo kort; niemand kent je. Hoogstens ziet men je aan voor een van Robespierre's gevangenispijonnen.

LOUISON, *die in de laatste oogenblikken Méricourt en Masseur genaderd is.* O....!

MASSEUR, *haar de hand voor den mond houdend.* Zwijg! Om Gods wil, zwijg!

LOUISON. O sterke held! Als wij samen worden afge-roepen en als u dan antwoordt op z i j n naam, mag ik dan hand aan hand met u naar het schavot gaan? Ik gevoel mij zoo alleen!

MASSEUR. Ik beloof het je, kindlief. — Hoe oud ben je?

LOUISON. Vijfentwintig.

MASSEUR. Juist als zij!

PRIESTER. Zoo in gedachten verdiept, Meneer de Studiosus?

LATREILLE. Een bijzonder soort kever, Eerwaarde, dien

ik maar niet tehuis kan brengen. Hij liep daar juist tegen den muur op.

PRIESTER. Is het thans een uur om aan wereldsche studiën te denken? Zoo aanstonds worden er van ons opgeroepen, om welhaast voor den Oppersten Rechter te verschijnen! Is het dan niet beter zich over te geven aan vrome gepeinzen en zijne ziel Gode en der Heilige Maagd te bevelen?

LATREILLE. Ik ben bereid te sterven, maar ik acht het nooit te laat om te leeren. Wie weet van hoe groot belang deze kever mij zal zijn!

MÉRICOURT, *die gereed staat tot zijn vertrek en thans den verlofpas inkijkt*. Wat zie ik? Louison! maak je klaar om met mij te gaan!

LOUISON. Ach, George! Spot niet met mij!

MÉRICOURT. Zou ik zoo onmenselijk kunnen zijn? Ik verzeker je: je bent gered! Je hoeft mij maar een arm te geven; dat is alles!

LOUISON. Gered! Niet mogelijk!

MÉRICOURT. Lees dan toch! Deze pas geldt voor burger en burgeres Jan en Jeanne Masseur. Welnu! jij zult voor Jeanne doorgaan!

MASSEUR. Inderdaad! de pas was ook voor haar. Dat was dus de bijzondere genade van Robespierre! — Ga, mijn kind! — En jij, George, haast je! Het is meer dan tijd!

LOUISON. Mijn God! Zal ik dan toch nog gered zijn? — *Een Gerechtsdienaar met roode muts; een Sergeant met Nationale Gardes, onder wie een Tamboer, komen.* — Te laat! Nu mag er niemand uit!

MÉRICOURT. Alles is nog niet verloren! Laat ons hopen, dat je van avond, evenmin als vroeger, wordt afgeroepen!

LOUISON. Zal het lot mij een vierde maal gunstig zijn? Is driemaal niet reeds al te veel?

MASSEUR. Moed, mijn kind! En anders... dan zal ik dien man verzoeken om met je te mogen gaan!

LOUISON. Dank, dank! U geeft mij mijn kracht terug!

GERECHTSDIENAAR *wenkt den Tamboer, die een korten roffel slaat, waarop onder de gevangenen een doodsche stilte heerscht.* Stilte!

SERGEANT ¹⁾. Een groot baksel?

GERECHTSDIENAAR. Maar veertig. Zij schijnen zuinig te worden en een beetje opruiming is toch zoo hoog noodig! Ik heb er al vierendertig naar de Conciergerie gestuurd, om daar van nacht pret te maken en morgen naar het zomerbal te gaan; de rest kom ik hier halen.

LOUISON. Hij komt er zes te kort!

LATREILLE, *zijn kever beschouwende.* Wat een verschil met de *Melolontha vulgaris*! Een varieteit van den gewonen Meikever is het in geen geval....

GERECHTSDIENAAR *haalt een lijst voor den dag.* Goed geluisterd, kindertjes! En wie zijn naam hoort afroepen, komt als de weerga bij mij! — Tamboer! Sla er nog eens op! — *De Tamboer roffelt.* — Opgepast! Ik begin. — Cécile Rénault!

LOUISON. Nog vijf!

CÉCILE, *die door het tromgeroffel ontwaakt is.* Hier ben ik.

GERECHTSDIENAAR. Zoo. Ben jij het katje, dat de klauwen wou zetten in Robespierre?

CÉCILE. En die het gedaan zou hebben, als ik den tiran had kunnen bereiken!

GERECHTSDIENAAR. Maar nu zul je zelf gekrauwd worden, poesje!

CÉCILE. Anderen zullen komen na mij en zij zullen volbrengen, wat mij niet vergund was.

¹⁾ Deze Sergeant is een ander dan die van het Tweede en Derde Bedrijf.

GERECHTSDIENAAR. Kordaat genoeg!

CÉCILE. O, ik beklaag mij niet. Alleen, dat men mij van mijn familie heeft gescheiden en mij daardoor belet hun een laatst vaarwel te zeggen, dat is noodelooze wreedheid. Maar het zij zoo! Leve de Republiek!

GERECHTSDIENAAR. Adriana Montmorency!

LOUISON. Nog vier!

HET VERLIEFDE PAAR, *elkander onder tranen omhelzende.*
Ach!

GERECHTSDIENAAR. Wacht, ik zal er nog maar een bij pakken. — Lodewijk Louange!

LOUISON. Nog drie!

HET VERLIEFDE PAAR, *elkander getroost de hand drukkende.* Samen!

GERECHTSDIENAAR. Benedictus Bourdelon!

LOUISON. Nog twee!

PRIESTER, *na afscheid genomen te hebben van St. Cyr en de Markiezin.* Vaarwel, Meneer de student!

LATREILLE. Waar hoor je toch tehuis, sinjeur? Je bent op zijn hoogst zes streep lang! Veel te klein voor een Meikever! En dan donkerblauw, waar men bruin zou verwachten! Je borststuk aan beide zijden, evenals de wortel van je dekschilden rood....

GERECHTSDIENAAR. Eulalia Beauséjour!

LOUISON. Nog één! Nog maar één! Maar wie zal die laatste zijn?

MARKIEZIN. Adieu, Markies!

ST. CYR. Markiezin! ik zou 't mij een voorrecht rekenen u te mogen volgen!

MARKIEZIN *hem haar hand ten kus reikende.* Altijd galant!

GERECHTSDIENAAR. Pieter Andreas Latreille!

LOUISON. De zesde! Ik herleef... helaas! door den dood van anderen!

LATREILLE. Gevonden! 't Is de *necrobia ruficollis*, die zoo weinig voorkomt! 't Meest geparenteerd aan het geslacht *Clerus*; ook verwant met de glimwormen en de ritnaalden....

GERECHTSDIENAAR. Latreille!

LATREILLE. Slechts weinig verwant aan de Meikevers; aast op beenderen en afval van dieren; vertoont zich ook in huizen en lijmkokerijen; de larven leven in bijennesten....

GERECHTSDIENAAR. Wat duivel! is die Latreille nergens? — *Klopt Latreille op den schouder.* Wil Meneer mij zijn naam wel eens zeggen?

LATREILLE. *Necrobia ruficollis.*

GERECHTSDIENAAR. Die staat heelemaal niet op mijn lijst. Zeker een buitenlander met zijn Engelschen naam! — Ik zal dien Latreille maar doorstrijken; hij is zeker vroeger al bij vergissing in den oven gestoken.

LOUISON *zucht hoorbaar.*

GERECHTSDIENAAR. Maar ik moet er toch zes hebben. — *Tot St. Cyr, die in zijne nabijheid staat.* Wie ben jij, vriendje?

ST. CYR. De Markies van St. Cyr.

GERECHTSDIENAAR. Een lieve jongen! De Markiezen hebben wij afgeschafft, versta je?

ST. CYR. Van St. Cyr.

GERECHTSDIENAAR. Dat „van” mag je ook opslikken! Je adel is naar de maan, hoor!

ST. CYR *spottende.* St. Cyr, als je er niet tegen hebt!

GERECHTSDIENAAR. Waarachtig heb ik daar tegen! Wij hebben de heele Santenkraam opgedoekt! Wij erkennen geen ander Heilige als St. Guillotine!

ST. CYR. Cyr dan!

GERECHTSDIENAAR. Wat? Wij hebben Lodewijk Capet een kop kleiner gemaakt en nu zouden wij tegen jou „Sire”

moeten spelen? Neen, vriendje, die gekheid is voor goed uit!
 ST. CYR. Dan heb ik geen naam!

GERECHTSDIENAAR. Wat weerga doe je dan hier? Dan kan ik je immers ook niet afroepen! — *In zijn lijst ziende.* Louison... neen! ik wil voor de grap eens van onderop eindigen....

LOUISON, *die dreigde flauw te vallen, zich herstellende.* Hè!....

GERECHTSDIENAAR. George Méricourt!

MÉRICOURT. Helaas!

LOUISON *tot Masseur.* Ach, is u het?

MASSEUR. Iets vroeger of later, wat doet er dat toe? Vaarwel, beste meid! Vaarwel, George! Wees gelukkig met Jeanne! Druk mijn zuster, die brave vrouw, nog eens voor mij de hand! Geef mijn kind een laatsten kus van haar ouden vader! En dan... denkt beiden somtijds nog eens aan mij! Vaarwel!

MÉRICOURT. O, u toont zich in waarheid een edelman, meer dan velen, die het slechts van geboorte zijn! — Wreed noodlot! Dat alles zóó moet eindigen! En dat ik er in moet berusten!

GERECHTSDIENAAR. George Méricourt!

MASSEUR, *zich losmakende van Méricourt en Louison.* Present!

MARKIEZIN *krijgt haar reukfleschje; tot Masseur.* Man, ga asjeblijf wat van mij vandaan!

GERECHTSDIENAAR. Al klaar! — Als er hier mochten zijn, die met een verlofpas gevangenen hebben bezocht, dan moeten zij nu uitrukken; want wij doen de kast dicht!

MÉRICOURT, *Louison den arm gevende.* Kom, zuster! — *Zendt een laatsten blik naar Masseur, die zijn gelaat met de handen bedekt en zich omwendt; laat daarop den Gerechtsdienaar den verlofpas zien.*

GERECHTSDIENAAR. Jij bent toch Jan Masseur niet, het lid der Nationale Conventie?

MÉRICOURT. Neen, ik ben zijn zoon en dit is mijn zuster Jeanne.

MASSEUR. Jan Masseur! Geen zwakheid!

GERECHTSDIENAAR, *den pas teruggevende*. Laat passeeren!

EERSTE SCHILDWACHT. Passeer!

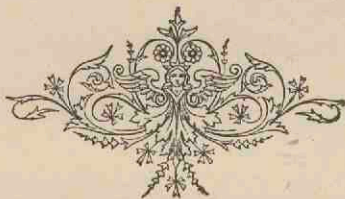
TWEDE SCHILDWACHT. Passeer!

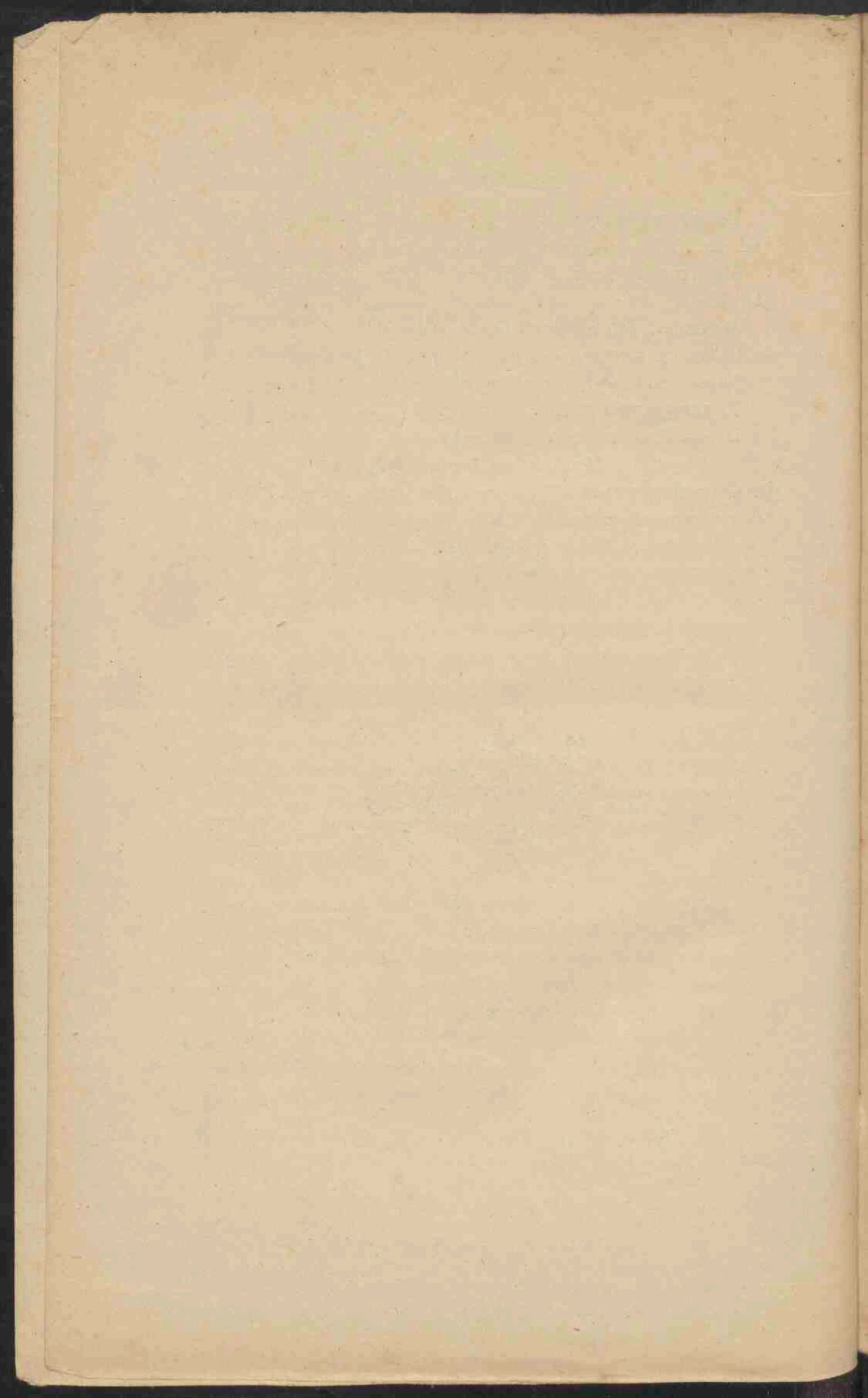
DERDE SCHILDWACHT. Passeer!

Méricourt en Louison af.

GERECHTSDIENAAR. Tamboer! Een roffel geslagen! En dan voorwaarts marsch!

Tromgeroffel.

Bij A. RÖSSING te Amsterdam is reeds vroeger verschenen:

HERODES,

HISTORISCH DRAMA IN VIER BEDRIJVEN MET EEN
VOOR- EN NASPEL.

DOOR D. M. MAALDRINK.

~~~~~  
**Prijs: ingen. f 1.40; geb. f 1.90.**  
~~~~~

OORDEEL DER PERS,

voor zoover den uitgever bekend.

..... Er treden in dit stuk geen hedendaagsche heertjes en dametjes op, wien water en melk in plaats van bloed door de fijne adertjes schijnt te sluipen, wier liefde zich in een maanzielen oogopslag, wier haat zich in een fletsen grimlach uit; — de schrijver heeft hier te doen met Oostersch bloed, bij liefdevuur als gloeiende lava bruisend door het hart, en bij het toornen de voorhoofsaderen tot berstens toe doende zwellen! Zij kunnen nog h a t e n die Oosterlingen

Nu zou ik gevoeglijk zoo kunnen voortgaan en op dezelfde wijze u aantoonen hoe ook gevoel en verbeelding dezen dichter in rijke mate zijn toebedeeld. Doch lees het stuk zelf, en gij zult de bewijzen daarvan op bijna elke bladzij kunnen vinden. Menschen van vleesch en been treden hier op, geen werktuigelijk beweegbare ledepoppen

De Lantaarn, 1885. No. 20. — G. WAALNER.

..... Deze lange analyse zal doen zien, dat het drama *Herodes* met grootsche grepen in elkaar gezet is, dat zoowel treffende karakters als op bekwame wijs aangebrachte tooneelen er niet in ontbreken. De dichter Maaldrink heeft vooral de groepen met talentvolle hand verdeeld

Het treurspel van Maaldrink is, hoever ook van litteraire volmaaktheid verwijderd, ongetwijfeld een merkwaardig verschijnsel in onze letterkunde, en toont, dat deze het recht heeft van den bard uit Twello iets te verwachten.

De Amsterdammer. Weekblad voor Nederland.
8 Nov. '85. — SCARAMOUCHE.

..... De Schrijver, die den hem, jammer genoeg te veel, vergunden tijd aan letterkundige bezigheid weet te wijden, en die daar een eigenaardig talent voor bezit, ondernam bij dezen arbeid een grootsche taak. Herodes is een echt tragische figuur en leent zich zeker voor de hooge kunst. Maaldrink behandelde enkele tooneelen uit het sombere, verschrikkelijke leven van den man, die zoo sterk, en zoo lage hartstochten heeft gevoed Voor den lezer heeft het dramatische gedicht hooge verdiensten.

Kerkelijke Courant, 14 Nov. '85.

..... In de eerste plaats moeten wij nadrukkelijk de kennis-making aanbevelen met D. M. MAALDRINK'S *Herodes*. Half in proza, half in vijfvoetige jamben geschreven, dunkt ons deze eersteling een hoogst opmerkelijk stuk, dat wel verdient door particuliere gezelschappen vertoond en ook, na ettelijke besnoeiingen en retouches, door het „Nederlandsch Tooneel" in studie genomen te worden

De Leeswijzer, 15 Nov. '85.

..... Wij wenschen den schrijver geluk met de voltooiing van zijn arbeid, waaraan hij veel talent en vlijt heeft ten koste gelegd en die in meer dan een opzicht uitnemend geslaagd mag heeten. Het stuk is vol leven en handeling in een snel verloop; op de hoofdpersonen valt het volle licht, en, blijft de achtergrond in den schemer, toch komt hij zooveel uit als noodig is

De Hervorming, 28 Nov. '85.

..... Men leze het drama zelf en overtuige zich van zijne vele schoonheden Op talentvolle wijze heeft de heer Maaldrink de overrijke stof bewerkt; de bijpersonen zijn met zorg gegroepeerd om de hoofdpersonen; in één woord hij heeft onze letterkunde verrijkt met een drama, dat met eere verdient genoemd te worden

Deventer Courant, 4 Dec. '85.

..... In de verdeeling der stof, het meer of minder op den voorgrond plaatsen en uitwerken der personen, die de handeling beheerschen, toont de heer Maaldrink zich nog wel niet een dramtist van ervaring, maar hij bezit andere gaven, die niet te leeren zijn door ondervinding en studie. Zijn personen bezitten een vrij sterke individualiteit; hij weet hen te doen gevoelen en spreken voor zichzelf; zij hebben hun aard en hun stijl

Uit de proeven, die ik van Maaldrinks dichtergaaf heb medege-deeld, kan men zien, dat gloed en hartstocht aan dit tooneelwerk lang niet vreemd zijn. Dikwijls is bij er gelukkig in geslaagd de dichterlijke, bloemrijke taal des bijbels op zijn Nederlandsch te enten. De beelden zijn menigmaal zeer fraai en in harmonie met de plaatselijke kleur

Het Vaderland, 10 Dec. '85. — A. C. L(OFFELT.)

..... *Herodes* geeft blijken zoowel van veel voorbereidende studiën als van schoone gaven op het gebied der dichtkunst. De stijl en inkleeding, als ook de teekening van verschillende karakters, zijn in menig opzicht te prijzen.

Het Nieuws van den Dag, 2 Jan. '86.

..... Het drama van den heer Maaldrink geeft personen, meer werkelijk dan de alledaagsche figuren waaraan het tooneel ons gewent, met groote hartstochten en in vormen daaraan geëvenredigd; het doet ons de kleinheid van ons heden vergeten; het ontrukkt ons aan de platheid der door de platheid alleen waargenomen werkelijkheid en werpt over het woelen en wrijten der hartstochten, der meest onedele, der meest lage zelfs, een doorzichtigen maar toch alle hoeken en bochten verfijnenden sluier van het ideale, van de poëzij.

Zeker, ik ben niet blind voor de gebrekkige techniek, waarvan ieder tooneel bijna van het drama Herodes blijk geeft, maar ik waag toch te beweren, dat de fijne characterschildering, de krachtige uitdrukking van den zuiver menschelijken hartstocht al de gebreken der tooneelhandeling in de schaduw stellen

Nederland, 1e afl. '86. — S(CHIMMEL).

..... Het drama heeft aanspraak op onderscheiding en op warme aanbeveling aan allen die lectuur zoeken, niet met het doel om zich voor eenige oogenblikken te verstrooien, maar om letterkundig genot te smaken, hart en geest te verheffen

Het boek is met een flinke letter op fraai papier gedrukt, en geheel de uitvoering is van dien aard, dat deze uitgave aan de pers van den heer Rössing alle eer aandoet.

De Huisvrouw, 16 Jan. '86.

..... Over het algemeen komen de karakters der personen scherper uit dan hun handelingen; alleen de gloed en hartstocht, waarmee ze spreken, blaast het drama leven in. Met tact weet de dichter de Rabbijnen op te voeren en historische gezegden in hun mond te leggen. Menigmaal is de beeldspraak allergelukkigst en vol Oosterschen gloed. Met de werken der jongere poëten vergeleken, moet „Herodes” wegens metrum en taal onderdoen

..... Hoe welgelukt is de navolging niet van het onvergelykelyk schoone lied van Gretchen in de Faust: „meine Ruhe ist hin” enz. in de woorden der Koningin:

„Daar klinkt een stemme
Zoo droevig mij,
Een stem die fluistert:
Voorbij! Voorbij! — enz. enz.

Zutphensche Courant, 1 Febr. '86.

..... een stuk, dat tintelt van gloed en leven. Overal zijn met vaste hand de deelen in elkaar gezet en de karakters der bijfiguren volgehouden

Europa, Februari '86. — KRINO.

..... Het is mogelijk, dat in den heer Maaldrink een dramatisch dichter schuilt. In deze proeve echter heb ik dien dramatischen dichter niet kunnen ontdekken, noch in den bouw van het stuk, noch in de karakterteekening, noch in de taal.

de Gids, April '86. — J. N. VAN HALL.

..... Niet alleen zorg en nauwkeurigheid van bewerking moeten van den schrijver van *Herodes* vermeld worden, maar ook de wezenlijke dramatische kracht, in de voornaamste tooneelen te vinden De waardige, echt vorstelijke wijze, waarop Mariamne de achterdocht van haar echtgenoot weet weg te nemen, is menschkundig en verrassend en zal haar effect op het tooneel niet missen. Hetzelfde getuig ik van de groote scène in het tweede bedrijf, waarin de geheel onschuldige vorstin door het driest optreden en de schaamtelooze leugentaal van al hare vijanden toch het vertrouwen van haar gemaal verliest. Ook daar is de karakterschildering van Mariamne treffend en waar, hare houding en taal edel

de Tijdspiegel. Juni '86. — Lucius.

De heer Maaldrink heeft, der overlevering van onze gouden Eeuw getrouw, in zijn eersteling gedaan aan groote kunst; hij heeft ons niet-alledaagsche personen geteekend, geplaatst in niet-gewone omstandigheden; menschen met sterk sprekende hartstochten, welke hun gewaarwordingen uitdrukken in rythmisch golvende taal, verlevendigd door beeldspraak, de bloemen der fantasie. Hij heeft bewezen, dat hij buiten zichzelf kan treden, en menschen scheppen van vleesch en bloed; dat hij reeds eene niet geringe macht bezit over het werktuig des dichters: de taal.

Mij dunkt: een eersteling, die zulk een getuigenis aflegt van den voortbrenger, kan voor het overige vrij wat gebreken torsen, zonder de schaal te doen overslaan

de Portefeuille, 14 Aug. '86. L. SIMONS Mz.

Uitgaven van A. RÖSSING te Amsterdam.

D. M. MAALDRINK.

HERODES,

HIST. DRAMA IN 4 BEDRIJVEN,

MET EEN

Voor- en Naspel.

f 1,40 geb. f 1,00.

Zooeven verscheen:

M. HORN.

CATHARINA BEERSMANS.

MET PORTRET

EN

Afbeeldingen van MEVR. BEERSMANS,

als: MEDEA, ZWARTE GRIET en DEBORAH.

Prijs f 0,90.

Uitgaven van A. RÖSSING te Amsterdam.

W. SHAKESPEARE, <i>Hamlet</i> , Treurspel in 5 bedrijven, vertaald door Dr. L. A. J. Burgersdijk f1.— geb. f1.50	
W. SHAKESPEARE, <i>Macbeth</i> , Treurspel in 5 bedrijven, vertaald door Dr. L. A. J. Burgersdijk f1.— geb. -1.50	
SACHOKLES, <i>Philoctetes</i> , Treurspel naar het Grieksch, Metrisch overgebracht door Mr. S. J. E. Rau	- 0.70
ERNEST LESOUVÉ, <i>Medea</i> , Treurspel in 3 bedrijven, Metrisch overgebracht door Jan G. de Vos. In geill. omslag met een afbeelding van „Medea”	- 0.90
LOUIS COUPERES, <i>Orchidées</i> , Een bundel poëzie en proza, opgedragen aan Prof. Dr. Jan ten Brink . f1.90 geb. -	2.50
LOUIS COUPERES, <i>Een Looft van Vaersen</i> , in geill. omsl. -	1.60
MR. H. GOSMAN, <i>Nosca</i> , Een gedicht in 7 zangen met een Lyrisch intermezzo	f1.90 geb. -
MR. H. GOSMAN, <i>Wilde Halmen</i> , Een bundel voerzen	- 1.40
	geb. - 1.95
ALBERT VERWEY, <i>Persphone en andere gedichten</i> f1.25 geb. -	1.90
M. A. PERK, <i>De Tooneelarheid eener non uit de tiende eeuw</i>	- 1.90
MR. W. G. T. A. VAN SONGEN, <i>De Tooneelspeeltuinst in Utrecht en de Utrechtsche Schouwburg</i> , met ill. van A. G. A. van Rappard en L. W. R. Wenckebach, 4o in geill. omslag	- 2.50
J. H. RÖSSING, <i>Geschiedenis der stichting en feestelijke opening van den Schouwburg op het Leidscheplein te Amsterdam</i>	- 1.—
J. H. RÖSSING, <i>De vernieuwde Amsterdamsche Schouwburg. Een herinnering aan het verleden</i>	- 0.20
MR. DE V., <i>In en om den Schouwburg</i>	- 3.—
MR. J. N. VAN HALL en C. N. WIJBRANDS, <i>Het Tooneel</i> , met bijdragen van Dr. A. Pierson, Dr. A. H. G. P. van den Bes, Dr. J. H. Galfée, Aem. W. Wijbrands, Dr. H. Kern, A. C. Loeffelt, M. A. Perk, Dr. J. van Vloten, etc., 1 deel roy. 8o. f7.50, tijdelijk verkrijgbaar voor	- 5.00

